

СОВЕТ СРЕДНЕТИГАНСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АЛЕКСЕЕВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АЛЕКСЕЕВСК
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫң
УРТА ТИГЭНЭЛЭ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

РЕШЕНИЕ

с.Средние Тиганы

12.09.2023

КАРАР

№ 38

**Татарстан Республикасы Алексеевск
Муниципаль районы «Урта Тигэнэле авыл
жирлеге» муниципаль берэмлеге
территориясен төзеклэндерү
Кагыйдэләрен раслау турында**

«Россия Федерацияндә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Урта Тигэнэле авыл жирлеге» муниципаль берэмлеге Уставы нигезендә, 2023 елның 14 июлендәге гавами тыңлаулар нәтижәләрен исәпкә алыш,

Урта Тигэнэле авыл жирлеге Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы «Урта Тигэнэле авыл жирлеге» муниципаль берэмлеге территориисен төзеклэндерү Кагыйдэләрен күшымтага ярашлы рәвештә расларга.

2. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Урта Тигэнэле авыл жирлеге Советының 22.03.2019 ел, № 101 «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Урта Тигэнэле авыл жирлеге муниципаль берэмлеге территориисен төзеклэндерү Кагыйдэләрен раслау турында»

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Урта Тигэнэле авыл жирлеге Советының 16.04.2021 ел, № 12 «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Урта Тигэнэле авыл жирлеге муниципаль берэмлеге территориисен төзеклэндерү Кагыйдэләренә үзгәрешләр кертү турында» каарын үз көчен югалткан дип танырга

3. Элеге каарны Интернет мәгълumat-телекоммуникация чeltәрендәge Алексеевск муниципаль районының rәсми сайтында <https://alekseevskiy.tatarstan.ru/>), Татарстан Республикасының rәсми хоқукый мәгълumat порталында бастырып чыгарырга.

4. Элеге каар rәсми rәвештә басылып чыкканнан соң үз көченә керә.

5. Элеге каарның үтэлешен контрольдә тотуны үз артымда калдырам.

**Урта Тигәнәле авыл жирлеге башлыгы,
Совет рәисе**

И.К.Хәмәтвәлиев

Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районы
Урта Тигәнәле авыл жирлеге
Советының 12.09.2023 ел, № 38
карасына күшымта

Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районы «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль
берәмлеге территориясен төзекләндерү қагыйдәләре

Бүлек 1. Гомуми нигезләмәләр

Статья 1.

1. Элеге Қагыйдәләр Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законга, «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 10.01.2002 ел, № 7-ФЗ Федераль законга, «Житештерү һәм куллану калдыклары турында» 24.06.1998 ел, № 89-ФЗ Федераль законга , Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 30.12.2017 № 1717 «Россия Федерациясендә янғынга каршы режим қагыйдәләренә үзгәрешләр керту» турында карарына , Россия Федерациясе Төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгының 13.04.2017 № 711/пр «Торак пунктлар, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен төзекләндерү қагыйдәләрен әзерләү өчен методик тәкъдимнәрне раслау турында»боерыгына ярашлы рәвештә эшләнгән.

Статья 2.

1.Элеге қагыйдәләр түбәндәгеләрне билгели: биналарны (шул исәптән торак йортларны), алар урнашкан корылмаларны һәм жир участокларын, тиешле биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы күренешенә карата таләпләр, төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны үтәүнен вакытлычалыгы; биналарның (аларда урнашкан урыннарның) һәм корылмаларның милекчеләренең янәшәдәге территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибе; «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерүне оештыру (шул исәптән урамнарны яктырту, территорияләрне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр урнаштыру, кече архитектура формаларын урнаштыру).

Статья 3.

1. Элеге қагыйдәләр «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендәге барлык физик һәм юридик затларга үтәү өчен мәжбүри.

Статья 4.

1. Беркетелгэн территориияләрен hәм ишегалды территориияләрен карап тоту hәм жыештыру өчен жаваплы затлар (алга таба текст буенча жаваплы затлар) - жир кишәрлекләренең, биналарның, төзелмәләренең, корылмаларның hәм ясалма корылмаларның, жир асты hәм жир өстендәге инженерлык коммуникацияләренең, аларның конструктив элементларының hәм инженерлык тәэмин итү объектларының хужалары hәм (яки) кулланучылары булган шәхси эшмәкәрләр, шулай ук территориияләрене саклау hәм жыештыру буенча эшләр башкаручы юридик hәм физик затлар, шәхси эшмәкәрләр төзелгән килешүләргә ярashлы.

Статья 5

1. Элеге кагыйдәләрнең үтәлешен контролъдә тотуны Урта Тигәнәле авыл жирлеге башкарма комитеты Эчке эшләр органдары (килештереп), санитар-эпидемиологик күзәтчелек (килештереп) hәм башка вәкаләтле органнар, оешмалар ярдәме белән аларның компетенциясенә ярashлы рәвештә тәэмин итә.

Статья 6

1. Элеге кагыйдәләр «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясендә көнкүреш hәм сәнәгать калдыкларын жыюны, чыгаруны, ташуны, утильләштерүне hәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләрне көйләми.

Бүлек 2. Төп төшенчәләр

Статья 7

1. Бу Кагыйдәләрне тормышка ашыру максатыннан түбәндәгө төшенчәләр кулланыла:

жирле әһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт чаralары хәрәкәте өчен билгеләнгән транспорт инфраструктурасы объекты hәм автомобиль юлына булеп бирелгән полоса чикләрендәгә жир кишәрлекләрен hәм алarda яки алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл япмасы hәм моңа охшаш элементлар) hәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын, саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары;

арборицидлар – чүпкә керә торган агач-куакларга каршы кулланыла торган химик матдәләр;

хужасыз транспорт чарасы - хужасы булмаган яки хужасы билгесез булган яки, әгәр законнарда башкасы каралмаган транспорт чарасы, милекче милек хокуқыннан баш тарткан;

территорияне төзекләндерү - торак пунктлар территориияләрен hәм мондый территориияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы объектлар территориияләрен, жир участокларын, биналарны, төзелмәләрене, корылмаларны, янәшә территориияләрене тоту буенча «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясендә

гражданнарның яшәу шартларының уңайлылығын тәэммин итүгө һәм арттыруға юнәлдерелгән чараптар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлеге;

Сосновский балтырганы - зур үсүче үләнчел үсемлек, зонтиклар гайләлегенең балтырган ыругы төре. Үсемлек озак вакыт төзәлми торган көчле пешерүләр китереп чыгару сәләтенә ия;

ташланган транспорт чарасы - милекче тарафыннан алты ай һәм аннан да күбрәк вакытка калдырылган транспорт чарасы, аңа башка затларның ирекле керү мөмкинлеге булу (ишекләре булмау, кузов пыяласы элементлары, кузовның башка элементлары, ябық булмаган ишекләр, ишекләрне ябып булмавы h. б.), шулай ук билгеләнгән максат буенча куллану мөмкинлеге булмау билгеләренә ия (чыгартылган тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләре, башка конструктив детальләре яки башкалар булмау), һәм шул ук вакытта гомуми файдаланудагы урыннарында (йорт яны территорияләрендә), транспорт чарапарын саклау өчен билгеләнмәгән, жәяүлеләр үтүенә, территорияне жыештыру, махсус транспорт һәм чүп жыю машиналарының подъездларга һәм чүп контейнерларына баруына комачаулаучы һәм (яки) әлеге Кагыйдәләр таләпләрен бозып урнаштырылган;

бункер - зур габаритлы калдыкларны жыю өчен билгеләнгән чүп жыю урыны;

вертикаль яшелләндерү - аларда стационар һәм мобиЛЬ яшеллекләр урнаштыру өчен биналарның һәм корылмаларның фасад өслеген, шул исәптән балконнары, лоджияләрне, галереяларны, терәк стеналарны h. б. куллану;

квартал эчендәге (жирле) үту юлы - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

су саклау зonasы - дингезләрнең, елгаларның, инешләрнең, каналларның, күлләрнең, сусаклагычларның яр сызыгына (су объекты чикләренә) тоташкан территория, анда күрсәтелгән су объектларының пычрануын, чупләнүен, суларның ләмләнүен һәм аларның суларының киметүен булдырмау, шулай ук су биологик ресурсларының һәм хайваннар һәм үсемлекләр дөньясының яшәу тирәлеген саклау максатларында хужалык һәм башка эшчәнлекне гамәлгә ашыруның махсус режимы билгеләнә.

Елгаларның яки инешләрнең су саклау зонасының кинлеге аларның чыганакларыннан елгалар яки инешләр өчен озынлығы белән билгеләнә:

- 1) ун километрга кадәр-илле метр зурлыкта;
- 2) уннан илле километрга кадәр -йөз метр зурлыкта;
- 3) илле километр һәм аннан озын- ике йөз метрдан артык;

4)ун километрдан азрак озынлыктагы елга һәм инеш өчен, чишмә башынан тамагына кадәр су саклау зонасы яр буе саклау полосасы белән туры килә. Елга, инеш чыганаклары өчен су саклау зонасының радиусы илле метр күләмендә билгеләнә;

5) күлнең су саклау зонасының кинлеге, сусаклагыч, сазлык эчендә урнашкан күлдән тыш, яки күл, 0,5 квадрат километрдан азрак акваторияле сусаклагыч өчен, илле метр күләмендә билгеләнә».

төзекләндерүне торгызу - юлларның, тротуарның бөтен киңлегенә ясалма өслекне сыйфатлы торгызуны, бордюр ташын кире урнаштыруны, туфракның ундырышлы катламын торгызуны, газон үләннәрен чәчү һәм бозылган яшел үсентеләр урынына утырту өчен газонннарны ремонтлау, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнен башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

газон - махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чәчү белән барлыкка китерелгән үлән япмасы, ул утыртылганнар, парк корылмалары өчен фон һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы булып тора;

гербицидлар - үсемлекләрне юк итү өчен кулланыла торган химик матдәләр;

территория - «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке территориясе чикләре чикләрендә;

кунаклар тукталу урыны - торак зоналарына килүчеләрнең жиңел автомобилльләрен парковкалау өчен билгеләнгән ачык мәйданчык;

йорт тирәсе корылмалары - жир участогында урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрчен читлекләре, сарайлар һәм ш. о.);

йорт территориясы - бер яки берничә қуп фатирлы йортларга якын һәм анда яшәүче кешеләрнең яки җәмәгать биналарының гомуми файдалануында булган һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итүче формалаштырылган территория. Қуп фатирлы йортларның ишегалды территориясендә балалар мәйданчыклары, ял итү урыннары, кер киптерү, автомобилльләр парковкасы, яшел үсентеләр һәм башка җәмәгать файдалану объектлары урнашкан;

балалар мәйданчығы - жир участогы, аның өслегендә балалар уеннары өчен билгеләнгән объектлар (таулар, карусельләр, даганнар, комлыклар һәм (яки) башка шундый объектлар) урнашкан;

йорт хайваннары - хайваннар (тоту тыелган хайваннар исемлегенә кертелгән хайваннардан тыш), алар хужалары - физик зат карамагында, аның вакытлыча яки даими күзәтүе астында һәм торучы, аларны карап тоту урыны зоопарклар, зоосадлар, цирклар, зоотеатрлар, дельфинарийлар, океанариумнар түгел;

өй биләмәсе - йорт ишегалды корылмалары белән шәхси торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир участогы;

өй билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект атамасы күрсәткече), номерлы билге (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар үтә алуын күрсәтүче, объектның халыкара символы, флаг куйбычлар, истәлек такталары, полигонометрия билгесе, янгын гидранты күрсәткече, жир асты геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм сууткәргеч чөлтәре коелары күрсәткечләре, канализация күрсәткече, жир асты газуткәргече корылмалары күрсәткече;

сыек қонкуреш калдыклары - халыкның тормыш эшчәнлеге нәтижәсендә барлыкка килгән һәм үзәкләштерелгән су агызы системасына тоташтырылмаган (технологик яктан тоташтырылмаган) һәм агынты суларны кабул итү һәм туплау өчен билгеләнгән корылмаларга һәм жайлланмаларга ташланган хужалык-көнкүреш агынты сулары;

бина- капиталъ төзелеш объекты, ул бердэм күләмле төзелеш системасыннан гыйбарәт (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән), ул автоном рәвештә яши, реконструкцияләнә һәм файдаланыла ала;

яшел үсентеләр - билгеле бер территориядә агач-куак һәм үлән үсемлекләре жыелмасы;

җир кишәрлеге - Жир өслегенең чикләре федераль законнарга ярашлы рәвештә билгеләнгән өлеше;

җир эшләре - җирне казу, салу, территориянең камилләштерелгән яки туфрак белән капланган япмасын бозу яки юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән каплау жайланмасы белән каплау белән бәйле эшләр;

эшләр башкару зonasы - төзелеш, инженерлык коммуникацияләре салу, капиталъ һәм башка ремонт эшләре рөхсәт ителгән эйләндереп алынган территория. Эшләрнең теләсә нинди төрләрен (авария эшләреннән тыш) үткәрү, жиһазларны, материалларны, калдыкларны, техник инвентарьны тиешле коймалардан тыш жыю тыела;

инженерлык коммуникацияләре - инженер-техник тәэмин иту чөлтәрләре: сууткәргеч, канализация, жылыту, торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм авыл җирлеге территориясендә булган яки салына торган башка инженерлык корылмалары;

контейнер - зур габаритлы калдыклардан тыш, каты коммуналь калдыкларны жыю өчен билгеләнгән чүп жыю урыны;

контейнер мәйданчыгы - тирә-яктагы мохитне саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнары һәм халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин иту өлкәсендә Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп төзелгән һәм контейнерлар һәм бункерлар урнаштыру өчен билгеләнгән каты коммуналь калдыклар туплау урыны (мәйданчыгы);

компенсацион яшелләндөрү - бетерелгән яки бозылганнар урынына яшел үсентеләр үрчетү;

түбә яшелләндөрү - биналарның һәм корылмаларның түбәләрен архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәк бакчалары, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар һ. б.) булдыру өчен куллану;

яңғыр канализациясе (ливневка) - өске (яңғыр, кар), су юу һәм дренаж суларын транспортировкалау өчен билгеләнгән технологик яктан бәйле инженерлык корылмалары (улаклар, яңғыр сулары агу юллары, лотоклар һәм торбалар) комплексы;

кече архитектура формалары (алга таба – КАФ)- монументаль - декоратив бизәү элементлары, мобиЛЬ һәм вертикаль яшелләндөрү жайланмалары (беседкалар, аркалар, бакча-парк скульптурасы, вазоннар, чәчәк түтәлләре, шпалерлар), су жайланмалары (фонтаннар, биоветлар, декоратив сulyklar), муниципаль жиһазлар (жәмәгать урыннары, рекреацияләр һәм ишегаллары территориясендә урнашкан ял иту өчен эскәмияләр, сезонлы кафелардагы мәйданчыкларда өстәл уеннары өчен өстәлләр, эскәмияләр ; бакча һәм урам жиһазлары), коммуналь-көнкүреш һәм техник жиһазлар (көнкүреш чүп-чарларын жыю өчен контейнерлар, урналар, почта тартмалары, инженерлык жиһазлары элементлары), күзәтү люклары һ. б.;

чүп өеме - контейнер мэйданчыгында яки телэсэ кайсы башка территорииядэ үз белдеге белэн ташлау нэтижэсендэ барлыкка килгэн каты көнкүреш калдыклары һэм эре габаритлы чүп-чар тупланмасы, 1 куб. м. дан артмаган күләмдэ;

тышкы яктырту - көннең караңы вакытында юлларны, урамнарны, мэйданнарны, паркларны, скверларны, ишегалларын һэм жәяулелэр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар жыелмасы;

санкцияләнмәгән чүп ташлау урыны - юридик яки физик затлар эшчәнлеге процессында барлыкка килгэн каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, башка чүп-чарны үз белдеге белэн (рөхсәтсез) ташлау (урынлаштыру) яки жыю;

стационар булмаган сәүдә объекты - инженер-техник тәэмин итү чөлтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру) булу-булмавына карамастан, жир участогы белэн ныклы бәйләнмәгән вакытлыча корылма яки вакытлыча конструкция булып торган сәүдә объекты, шул исәптән күчмә корылма;

тышкы яктырту объектлары (чаралары) (яктырту жиһазлары) - урамнарда, скверларда, паркларда, мондый яктырту өчен маҳсус билгеләнгән терәкләрдә, стеналарда, биналар һэм корылмалар япмаларында, биналарның, корылмаларның һэм корылмаларның металл, тимер-бетон һэм башка конструкцияләрендә һэм жәмәгать файдалануындагы башка урыннарда урнаштырыла торган тышкы яктырту приборлары (яктыртычлар, прожекторлар);

төзекләндерү объектлары - жир участоклары өслегенең ясалма япмалары (асфальт-бетон, бетон япма h. б.), ижтимагый-эшлекле, торак һэм рекреацион зоналарда биналар һэм корылмалар белэн биләнмәгән жир участоклары өслегенең башка өлешләре, шул исәптән мэйданнар, урамнар, юллар, күчешләр, велосипед юллары, ишегалды эчендәге кинлекләр, балалар, спорт һэм спорт-уен мэйданчыклары, хужалык мэйданчыклары; жирле әһәмияттәге автомобиль юллары; аеруча саклана торган табигый объектлар һэм тарихи-мәдәни әһәмияттәге жирләр территориясен төзекләндерү элементы буларак карала, шулай ук зиратлар; яшел утыртмалар (агачлар, куаклар, газон h. б.); тышкы яктырту һэм архитектура-сәнгать яктырту жайлланмалары; коймалар, әйләндергән коймалар, капкалар; балалар, спорт һэм спорт-уен мэйданчыклары жиһазлары объектлары; бәйрәм ландшафты һэм башка бизәлеш әйберләре; территорияне санитар totу өчен билгеләнгән урыннар, жиһазлар һэм корылмалар, шул исәптән жиһазлар һэм чүп-чар, житештерү һэм куллану калдыкларын жыю һэм чыгару өчен корылмалар; житештерү зоналары һэм аерым житештерү объектлары территорияләрен, инженерлык инфраструктурасы зоналарын, маҳсус билгеләнештәге зоналарны, шулай ук тиешле санитар-саклау зоналарын төзекләндерү объектлары буларак карала; аерым торак йортларның, житештерү һэм инженерлык корылмаларының фасад өлешенең тышкы күренеше; хокук субъектларының гамәлләре законнарда билгеләнгән төзекләндерү кагыйдәләре һэм нормалары белэн көйләнә торган башка объектлар;

биналарны, корылмаларны, корылмаларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү, яшелләндерү буенча чаралар, инженерлык коммуникацияләрен салу, үзгәртеп кору һәм ремонтлау белән бәйле жир эшләре, стационар булмаган объектларны, ясалма төзекләндерү объектларын урнаштыру, юллар төзү һәм ремонтлау буенча мәжбүри таләпләр - дәүләт һәм муниципаль стандартлар нигезендә «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясенең иминлеген тәэмин итү, санитария нормаларын үтәү һәм эстетик торышын яклау чаралары комплексын үтәү буенча билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән рөхсәт һәм проект документациясе, махсуслаштырылган оешмалар белән шартнамәләр булу;

яшелләндерү - территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оештыру элементы, ул үсемлек компонентларын актив кулланып шәһәр мохитен формалаштыруны тәэмин итә, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр башкару (вертикаль планлаштыру, террасалау, кронировкалау h. б.) һәм яшелләндерелгән территорияләрне агачлар, шул исәптән эре үлчәмле, куаклар утырту, үләнле газоннар булдыру юлы белән төзекләндерү белән бәйле комплекслы процесс, чәчәк түтәлләре, альпинарийлар һәм рокарийлар, махсус бакчалар төзү h. б.;

яшелләндерелгән территория - табигый чыганаклы үсемлекләр, ясалма рәвештә төзелгән бакча-парк комплекслары, бульварлар, скверлар, газоннар, чәчәк бакчалары, аз төзелгән торак иҗтимагый, эшлекле, коммуналь, житештерү билгеләнешендәге территория, аның чикләрендә 70 проценттан да ким булмаган өслеге үсемлекләр белән капланган;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - төрле ял итү формалары өчен билгеләнгән яшелләндерелгән территория (урман парклары, парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар, шәһәр урманнары);

чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр - дәвалау, балалар уку һәм фәнни учреждениеләре, сәнәгать предприятиеләре, спорт комплекслары, торак кварталларның яшелләндерелгән территориясе;

махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр - санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

ордер - жир һәм төзелеш эшләрен башкару хокукин бирүче документ;

аеруча саклана торган табигый территорияләр - жирле үзидарә органнары каарлары белән тулысынча яки өлешчә хужалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән табигать саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмиятенә ия булган табигый комплекслар һәм объектлар урнашкан жир, су өслеге һәм алар өстеннән һава киңлеге участоклары;

жәмәгать транспортның көтү тукталышы - жәмәгать транспортны тукталыш зонасы, пассажирларны утырту һәм төшерү һәм жәмәгать транспортны пассажирларын көтү зонасы булган махсус жиһазландырылган мәйданчык;

пандус - халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен төрле объектларның булуын тәэмин итү өчен түбән авыш мәйданчык;

парковка (парковкалау урыны) - махсус билгеләнгән һәм кирәк булганда төзекләндерелгән һәм жиһазландырылган, шул исәптән автомобиль юлының бер өлеше һәм (яисә) машина юлының һәм (яисә) тротуарга, юл кыры, эстакада яисә күпергә терәлеп торучы йә эстакада яны яисә жир асты кинлекләренең, мәйданнарның һәм урам-юл чeltәренең башка объектларының бер өлеше булып торучы һәм транспорт чараларын түләүле нигездә оешкан рәвештә урнаштыру өчен билгеләнгән яисә автомобиль юлының милекчесе яисә башка хужасы, жир кишәрлеге милекчесе каары буенча түләү алмыйча гына билгеләнгән урыннар;

бина фасадларының колористик чишелеше паспорты (фасадларның төсле чишелеше)- бердәм архитектура һәм төс чишелешен билгеләүче һәм аерым торган бина фасадының тышкы бизәлешенә таләпләр билгеләүче килешенгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган документ;

жәяүле зоналары - муниципаль берәмлек территориясендәге халық йөрү һәм мәдәни-көнкүреш максатларында, транзит хәрәкәт иту максатларында хәрәкәт итә торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган участоклар: тиз йөрешле урамнан тыш һәм жир өсте жәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәту объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренең, рекреацияләрнең югари концентрациясе, жәяүлеләр агымнарының югари суммар тыгызлығы. Жәяүлеләр зоналары эспланадаларда, жәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының жәяүлеләр өлешләрендә формалаша ала;

жәяүле коммуникацияләре - шәһәр территориясендә жәяүлеләр элемтәсен һәм хәрәкәтен тәэммин итүче тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар. Жәяүлеләр коммуникацияләре муниципаль берәмлек территориясендә жәяүлеләр элемтәләрен һәм хәрәкәтләрен тәэммин итә. Торак пункт территориясендә жәяүлеләр коммуникацияләрен урнаштырганда транспорт коммуникацияләре белән киселешләрнең минималь санын, жәяүлеләр коммуникацияләре системасының өзлексезлеген, кешеләрнең, шул исәптән инвалиларның һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәренең куркынычсыз, киртәсез һәм уңайлы хәрәкәт иту мөмкинлеген тәэммин итәргә кирәк;

автотукталыш мәйданы – башлыча жиңел автомобильләрне һәм башка мототранспорт чараларын (мотоцикллар, мотороллерлар, мотоколяскалар, мопедлар, скутерлар) саклау өчен билгеләнгән махсус ачык мәйданчык;

хайваннары йөрту һәм өйрәту өчен мәйданчык - йорт хайваннарын йөрту һәм өйрәту өчен билгеләнгән территориянең аерымланган участогы;

яшел үсентеләргә зыян салу - жир өстендей һәм тамыр системасындагы механик, химик һәм башка зыян, үсешне туктатмый, шул исәптән яшеллекләрне яки туфракны зааралы яки пычратучы матдәләр белән пычратуга китеэр;

су басу - елгаларда, сусаклагычларда су арту, юл участогы сүян, транспорт тоннельләрен су басу, атмосфера явым-төшемнәре төшү, кар яву, юлларның, тротуарларның асфальт-бетон өслеген сыйфатсыз түшәү, инженерлык системаларыннан һәм коммуникацияләреннән су агып төшү яки агып китү, жәяүлеләр, автотранспорт, пассажир транспорты хәрәкәтенә

комачаулаучы су жыю жайламалары һәм жир есте су полосы корылмаларына хезмәт күрсәтү қагыйдәләрен бозуга бәйле грунт сулары дәрәжәсен күтәрү.2 кв.м дан артык мәйданлы, 3 см дан да артыграк тирәнлеккә су жәелгән территория су баскан дип санала;

йорт яны территориясы - шәхси йорт яки күп фатирлы йорт белән турыдан-туры тоташкан территория, технологик һәм функциональ яктан алар белән бәйле;

якын урнашкан территория - мондый жир участогы барлыкка килгән очракта бинага, төзелешкә, корылмага, жир участогына тоташкан һәм чикләре Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртипкә ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү қагыйдәләре белән билгеләнгән гомуми файдалану территориясе;

продуктив хайваннар һәм кошлар - ул хайваннар һәм кошлар, сөт, йон, йомырка һәм башка продуктлар алу өчен кат-кат яки гел кулланыла;

төзекләндерү проекти - текст һәм график формада материаллар булган һәм территорияне һәм башка төзекләндерү объектларын төзекләндерү буенча проект каарларын (шул исәптән төсле) билгеләүче документация;

тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру проекти (паспорт)- муниципаль хокукий акт белән расланган, төзекләндерү элементының тышкы кыяфәтен һәм урнашу урынын, ягъни тышкы мәгълүмат чараларын билгеләүче һәм аны идентификацияләү өчен кирәkle башка мәгълүматны үз эченә алган билгеләнгән формадагы документ;

территорияне санитар чистарту - билгеле бер территориядән каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру);

авыл хужалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хужалыгы продукциясе житештерү өчен кулланыла торган хайваннар, терлекләр, кыйммәтле тиреле хайваннар, күяннар, бал кортлары h. b.;

төзекләндерү объектын карап тоту - чисталыкны тәэмим итү, төзекләндерү объектларын, аларның аерым элементларын тиешле техник, физик, санитар һәм эстетик хәлдә тоту;

территорияне карап тоту - биналарның, корылмаларның, кече архитектура формаларының, коймаларның, төзелеш мәйданчыкларының, яшеллекләрнең, жир асты инженерлык коммуникацияләренең һәм аларның конструктив элементларының, жир участогында урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларының фасадларын вакытында ремонтлау һәм тоту белән бәйле чаралар комплексы;

юлларны, квартал эчендәге юлларны һәм башка юл инфраструктурасын карап тоту - аларны тиешле тәртиптә һәм чисталыкта тоту һәм автомобильләрнең һәм жәяүлеләрнең юлларда, тротуарларда, юл кырыенда, квартал эчендәге юлларда һәм юл хужалыгының башка элементларында тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмим итү буенча чаралар комплексы ел дәвамында;

кузэтү һәм яңғыр кабул итү көеларын (яңғыр канализациясе), жир асты коммуникацияләре көеларын (корылмаларын) карап тоту- гамәлдәге

дәүләт һәм муниципаль стандартлар таләпләренә туры китереп, жир асты коеларының һәм төрле максатлы камераларның, яңғыр канализациясенең һәм жир асты инфраструктурасының башка элементларының эшчәнлеген, куркынычсызлығын, тиешле хезмәтләр өчен уңайлылығын һәм эстетик күренешен саклау буенча чарапар комплексы;

махсуслашкан машина туктау урыны - күчерелгән ташландык, хужасыз транспорт чарапарын саклау өчен махсус жиналдырылган һәм саклана торган мәйданчык;

махсус оешмалар - «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке территориясен төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрактлар нигезендә махсус эшчәнлек алыш баручы, шул исәптән транспорт чарапарын махсуслаштырылган саклау урынына күчерүче төрле оештыру-хокукый формадагы юридик заттар;

транспорт чарапарын урнаштыру өчен махсус урыннар - законнар нигезендә оештырылган автомобильләр тукталышлары, гаражлар, ремонт осталанәләре һәм башка биналар, техниканы саклау (хезмәт күрсәтү) өчен билгеләнгән биналар; Россия Федерациясе Министрлар Советының - Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Юл хәрәкәте кагыйдәләре турында» 23.10.1993 ел, №1090 карары белән расланган Россия Федерациясе Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә билгеләнгән парковкалар (парковка урыннары);

спорт мәйданчығы - жир участогы, аның өслегендә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән объектлар (баскетбол щитлары, брусьялар, гимнастика диварлары, турниклар һәм (яки) башка шундый объектлар) урнашкан территория;

тышкы мәгълүмат чарасы - реклама булмаган тышкы мәгълүмат таратыла торган тотрыклы территориаль урнаштыруның техник җайланмасы;

стационар реклама конструкциясе - тотрыклы территориаль урнаштыруның техник җайланмасын кулланып, тышкы реклама таратыла;

реклама - теләсә нинди ысул белән, теләсә нинди формада һәм теләсә нинди чарапар кулланып таратылган, билгесез төркем кешеләренә юнәлдерелгән һәм реклама объектына игътибар җәлеп итүгә, аца кызыксыну формалаштыруга яки саклауга һәм аны базарда алга этәрүгә юнәлдерелгән мәгълүмат;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы - "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы (оешманың фирма исеме, аның урнашкан урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында) нигезендә күрсәтелергә тиешле мәгълүматны кулланучыларга житкерү өчен оешма урнашкан урында һәм (яки) турыдан-туры товарны сату, биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында биналарны күрсәтү максатларында билгеләнә торган территорияне төзекләндерү элементы, шулай ук закон нигезендә яки эшлекле әйләнеш йоласы буенча урнаштыру мәжбүри һәм реклама белән бәйле максатларны күздә тотмый;

төзелеш мәйданы - яңа (шул исәптән тәмамланмаган төзелеш объектлары) төзелеш урыны, шулай ук реконструкция, техник яңадан коралландыру һәм (яки) ремонтлау, булган күчемсез милек объектларын

демонтажлау, шулай ук корылмаларны төзү һәм (яки) монтажлау, ремонтлау, реконструкцияләү һәм (яки) техник яңадан коралландыру урыны;

тактиль каплам - өстәге катлам фактурасының сизелерлек үзгәрүе белән бәйле каплам;

каты көнкүреш калдыклары - физик затлар қуллану процессында торак урыннарда барлыкка килгән калдыклар, шулай ук шәхси һәм көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерү максатларында физик затлар тарафыннан торак урыннарда қуллану процессында қуллану үзлекләрен югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге процессында барлыкка килгән һәм составы буенча физик затлар қуллану процессында торак биналарда барлыкка килгән калдыкларга охшаш калдыклар керә;

гомуми қулланыш территорияләре - чикләнмәгән төркем кеше файдаланган территорияләр (шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, яр буйлары, гомуми файдаланудагы су объектларының яр буйлары, скверлар, бульварлар);

транспорт чарасы - кешеләрне, йөкләрне яки анда урнаштырылган жиһазларны (шул исәптән прицепларны, ярымприцепларны һәм транспорт чарасы составында хәрәкәт итү өчен кирәkle башка жайлланмаларны) юллар буенча ташу өчен билгеләнгән жайлланма;

территорияны жыештыру - житештерү һәм қуллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарга жыю, чыгару белән бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэммин итүгә һәм әйләнә-тире мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаralар;

күрсәткечләр: - урам исемнәре, йорт номерлары, подъездлар һәм фатирлар күрсәткечләре, янғын гидранты күрсәткечләре, туфрак геодезия билгеләре, магистраль камералары һәм сүүткәргеч чeltәре коелары, шәһәр канализациясе, жир асты газуткәргече корылмалары, полигонометрия билгесе, бина фасадында урнаштырыла торган инвалилар өчен объектка керү мөмкинлеге;

- жирлек турында гомумиләштерелгән мәгълүматны, туризм өлкәсендәге объектларның, мәгариф объектларының, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрнең аерым торган стелалар рәвешендә урнаштырылган урнашуын үз эченә алган күрсәткечләр;

вәкаләтле органдар - үз компетенциясе чикләрендә шәһәр территориясен төзекләндерүне оештыруны, координацияләүне һәм контролльдә тотуны гамәлгә ашыручы «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлекенең жирле үзидарә функциональ һәм территориаль органнары;

урна - чүп жыю өчен хезмәт итүче 0,2 дән 0,5 куб метрга кадәр күләмendәге махсус сыйдырышлылык (чиләкләр, тартмалар һәм башка шундый ук сыйдырышлылыктардан тыш);

фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды). Бинаның төп фасады ин зур күрү зонасына ия, кагыйдә буларак, үзәк һәм/яки башка мәгънәле урамнар яғыннан кабул итүгә юнәлдерелгән;

фриз - фасадның яки козырьканың горизонталь полоса рәвешендәге декоратив рам элементы;

фронтон - бина фасадының түбә дәрәжесеннән югарырак торган соңғы өлеше, соңғы кат тәрәзәләренең өске билгесеннән яки фасадның өске билгесенә қадәр үлчәнә;

хужалық мәйданнары- йорт яны территориясендә керләрне киптерү, келәмнәрне һәм өй әйберләрен чистарту, чүп жыю урыннары өчен маҳсус жиһазландырылган хужалық билгеләнешендәге мәйданчыклар;

төзекләндерү элементлары - декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайламалар, яшелләндерү элементлары, төрле жиһазлар һәм бизәкләр, шул исәптән бина фасадлары, корылмалар, төзелмәләр, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар булмаган корылмалар һәм биналар, мәгълүмат щитлары һәм территорияне төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган күрсәткечләр.;

төзекләндерү объектлары элементлары - төзекләндерү объектларының конструктив һәм функциональ компонентлары, аларның тышкы кыяфәтен билгеләүче, төзекләндерү объектларын визуаль кабул итүне, шулай ук төзекләндерү объектларын аларның функциональ билгеләнеше буенча куллануны (эксплуатацияләүне) тәэмин итүче;

яшелләндерү элементлары - скверлар, парклар, сәнәгать һәм торак төзелешләрендә, ижтимагый-административ үзәкләрдә, шулай ук урамнарда һәм магистральләрдә, шулай ук яшелләндерү өчен билгеләнгән территорияләрдә төрле биналар алдындағы яшелләндерелгән участоклар;

өслекләр күшүлу элементлары - төрле борт ташлары, пандуслар, басмалар, баскычлар.

Бүлек 3. Территорияләрне төзекләндерүгә, карап тотуны оештыруга һәм жыештыруга гомуми таләпләр

Статья 8

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлекенең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлық биналар (шул исәптән торак йортлар) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм жыештырылырга тиеш.

2. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән мәйданнар, урамнар, юллар, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләрен карап тотуны һәм жыештыруны үз вәкаләтләре чикләрендә вәкаләтле органнар оештыра.

3. Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, үzlәренә милек хокукуында, башка әйберләтә яисә мәжбүри хокукларда (алга таба - жир кишәрлекләренең хокук ияләре) караган жир кишәрлекен, шулай ук биналарны, корылмаларны гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә, мөстәкыйль рәвештә яисә маҳсуслаштырылган оешмаларны жәлеп итеп, үз хисапларына жыештыралар.

Башка территорияләрне жыештыру һәм карап тоту жирле үзидарә органы тарафыннан башкарыла.

4. Оешмалар, предприятиеләр, учреждениеләр, арендаторлар арасында территорияләрне жыештыру чикләрен билгеләү пропорциональ рәвештә тигез өлешләрдә башкарыла.

-эгәр бина, корылма милек хокукинда яки башка эйберләр яки мәжбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, жыештырылырга тиешле территория милек хокукиндагы яки күчемсез милек объектына башка хокукның өлешенә пропорциональ рәвештә билгеләнә;

- жир участогы территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм жыештыру чикләре яклар килешүе белән билгеләнә ала. Килешү булмаганда, жыештырылырга тиешле территория барлык милекчеләр яки биналарның, корылмаларның башка хужалары (кулланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә;

- физик яки юридик зат карамагында булган жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, хужалыкта булган жир участогының чынлыкта барлыкка килгән чиге буенча территория жыештырылырга тиеш;

-эгәр бина, корылма милек хокукинда яки башка эйберләр яки мәжбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, фасадны карап тоту якларның килешүе белән билгеләнә ала;

- килешү булмаганда фасадны карап тоту милек хокукиндагы өлешенә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә башкарыла.

5. Муниципаль берәмлек территориясендә үз эшчәнлекләрен алыш баручы гражданнар (шәхси торак йортларның милекчеләре яки яллаучылары), юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр, жыю буенча эшчәнлеккә лицензияләре булган махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә каты коммуналь калдыклар, сыек көнкүреш калдыклары, биологик калдыклар, медицина калдыклары, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарларын чыгаруны, транспортлауны, куллануны, заарсызландыруны, калдыкларны урнаштыруны оештыралар.

6. Физик затлар, шәхси эшмәкәрләр һәм юридик затлар: милекчеләр, жирдән файдаланучылар, жир кишәрлекләрен һәм территорияләрне арендалаучылар әлеге жир кишәрлекләрендә һәм территорияләрендә үсемлекчелек калдыкларын һәм башка калдыкларны яндыруга, шулай ук кар урнаштыруга һәм жынуга ,3 метрдан артык биеклектә буртовкалауга юл куймаска тиеш.

7. Физик затлар, шәхси эшмәкәрләр һәм юридик затлар: милекчеләр, жирдән файдаланучылар, жир кишәрлекләрен һәм территорияләрен арендалаучылар, Сосновский балтырганының, аларга караган жир кишәрлекләрендә (шул исәптән биналарның коймалары һәм фасадлары һәм кораллары буйлап) үсентеләрдән торган яшь агачларның үсүенә юл куймаска тиешләр территорияләрендә, муниципаль берәмлек территориясендә таралуны булдырмая максатыннан.

8. Контейнерларны һәм бункерларны тутыру һәм артык йөкләу, шулай ук аларга икенчел чимал булган калдықларны, ягулык-майлау материалларын, майлыштырылған, авторезина, газ разрядлы һәм люминесцент лампаларны ташлау тыела. Күрсәтелгән калдықлар махсус бу максатлар өчен бүләп берелгән савытларда һәм биналарда сакланырга һәм калдықларны жыю, куллану, транспортлау, заарсызландыру, урнаштыру буенча эшчәнлеккә лицензияләре булган махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш

9. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысуулларының берсенә туры китереп башкарыла: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылған кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау буенча эшләр башкаручы затлар - турыдан - туры күпфатирлы йорт белән идарә иткәндә әлеге йорттагы йорт хужалары тарафыннан (алга таба идарәче оешмалар).

10. Шәхси торак йортларның территорияләрен карап тоту һәм жыештыру мондый йортларның хужалары (яллаучылары) тарафыннан башкарыла.

11. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын саклау һәм карауны башкаралар:

1) бирелгән жир участогы чикләрендә- жир участогы милекчеләре яки башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә-тәэммин итүчене (подрядчыны, башкаручыны) билгеләу нәтижәләре буенча әлеге эшләрне башкаруга муниципаль контракт төзегән вәкаләтле орган йә оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятие, оешма, учреждение) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә -әлеге объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә- күп фатирлы йортларда торак биналар хужалары яки идарәче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренең саклау зоналарында, шул исәптән электр чөлтәрләрендә, яктырту чөлтәрләрендә, радиолинияләрдә- күрсәтелгән коммуникацияләренең хужалары;

6) жир асты коммуникацияләренең саклау зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса)- күрсәтелгән коммуникацияләренең хужалары.

12. Урамнардан һәм юллардан жир асты һәм жир өстендәге сularны читкә алыш китү өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, янгыр канализациясе коллекторларын һәм янгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручи оешмалар тарафыннан башкарыла.

13. Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнарга, санитар кагыйдәләргә һәм нормаларга ярашлы рәвештә билгеләнә.

14. Туалетларның санитар һәм техник торышы өчен аларның милекчеләре, хужалары, арендаторлары яки алар хезмәт күрсәтүендә булган махсус оешмалар жаваплы.

15. Төзекләндерү буенча эшләрнең вакытлычалығы объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, эшләр заказчысы тарафыннан билгеләнә.

16. Жирлек территориясен карап тоту һәм жыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән жир участогы чикләренә туры китереп билгеләнә (жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, чынлыкта булган жир участогы чиге буенча).

17. Вәкаләтле орган билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә торак пункт территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм жыештыру буенча эшләрнең үтәлешен контрольдә тота.

Статья 9

1. Жаваплы затлар территорияләрне, шул исәптән янәшәдәге территорияләрне дә жыештыралар (янәшәдәге территорияләрне жыештыру (төзекләндерү) турында килешүләр нигезендә)):

1) бинаның, корылманың, койманың, төзелеш мәйданчыгының, сәүдә объектларының һәм башка объектларның бәтен территориясе буенча озынлығы буенча;

2) киңлеге буенча -урамның йөрү өлешендәге бордюролосасына кадәр.

2. Периметр буенча янәшәдәге территориянең зурлығы:

1) капитал булмаган корылмалар, коймалар, осталанәләр, киосклар (кибетләр) һәм жир асты жәяүлеләр үтүләре 10 м;

2) реклама конструкцияләре аерым участоклар чикләрендә, шулай ук реклама конструкцияләре тирәсендә өзелгән һәм таралган плакатлардан, баннерлардан h. б.;

3) сыек һәм газ сыман ягулық белән ягулық салу станцияләре, автомобиль юу постлары, транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү станцияләре (автосервис, шиномонтаж h. б.), кибетләр,офислар, халыкка хезмәт күрсәтү һәм хезмәт күрсәтү объектлары, супермаркетлар, сәүдә йортлары, универсамлар, административ биналар, учреждениеләр, сәүдә-сатып алу базалары 50 м;

4) төзелеш мәйданчыклары 50 м;

5) контейнер мәйданчыклары (шул исәптән чүп жыю урыннары) 5м;

6) житештерү, сәнәгать һәм башка максатлар өчен базалар һәм калган территорияләр 20м;

7) автомобиль юллары янында урнашкан бункер мәйданчыклары 20 м;

8) участок чикләреннән алыш урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 10 м радиуста гражданнарның бакчачылық, ящелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган берләшмәләренең янәшәдәге территориясе;

9) йорт хужалығы алдындагы территория 5 метр ераклыкта яки урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

чүп фатирлы йорт территориясе алдындагы жир участогы төп фасад янынан 5 м радиуста яки урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта).

3. Жаваплы затлар бурычлы:

- 1) территориядә урналар булуны тәэмин итәргә, ә канализацияләнмәгән биналарда, корылмаларда һәм төзелмәләрдә сыек калдыклар өчен жыентыклар (выгреблар) жиһазландырырга (санитар таләпләргә ярашлы рәвештә жиһазландырырга);
- 2) контейнерларга һәм контейнер мәйданчыкларына ирекле керү мөмкинлеген тәэмин итү;
- 3) ККК жыю өчен контейнерларны, урналарны аларны кирәгеннән артык тузыруны һәм муниципаль берәмlek территориясен пычратуны булдырmas өчен төзек хәлдә тотуны тәэмин итәргә;
- 4) урналарны, контейнерларны һәм контейнер мәйданчыкларын, сыек калдыклар өчен жыентыкларны (выгребларны) вакытында чистартуны һәм дезинфекцияләүне тәэмин итәргә;
- 5) житештерү һәм қуллану калдыкларын чыгаруны оештыруны һәм аларны бетерү графигының үтәлешен контролльдә тотуны тәэмин итү;
- 6) ККК вакытында чыгару;
- 7) контейнерларны һәм контейнер мәйданчыкларын вакытында буяу һәм юу;
- 8) чүп-чарны, яфракларны, ботакларны, карны һәм кырыла торган бозларны вакытында жыюны, үләнне 10 см артык үсүгә юл қўймастан, чабуны башкару.

Статья 10

1. Жаваплы затлар жыештыралар һәм тротуарларны тоту һәм жыештыру буенча چаралар комплексын гамәлгә ашыралар:

- 1) урамнар һәм юллар буйлап урнашкан яки юл өлешеннән газон белән аерылган һәм торак һәм административ биналарның подъездларыннан турыдан-туры чыгу юллары булмаган юл өлешен- жыештыру һәм тоту өчен жаваплы кешеләргә йөкләнә;
- 2) инженерлык корылмаларына якын һәм баскычлы керү урынлы- әлеге территорияләрне жыештыру өчен беркетелгән жаваплы затларга йөкләнә;
- 3) юл өлешеннән һәм юллардан газон белән аерылган һәм торак йортларның, ишегалды территорияләренең, ишегалды һәм башка чыгу урыннарының подъездларыннан, шулай ук йорт хужалыгы территориясендә урнашкан жәяүлеләр юлларыннан турыдан - туры чыгулары булган йорт хужалыклары идарәсендә булган кешеләргә йөкләнә.

Статья 11

1. Жирле эһәмияттәге автомобиль юлларын, тротуарларны карап тоту һәм жыештыру әлеге төр эшләрне башкауга муниципаль контрактлар төзегән оешмалар тарафыннан тәэмин итүче (подрядчи, башкаучы) билгеләмәсе нәтижәләре буенча башкарыла.

Статья 12

1. Яшеллеклэрне заарлау, күчереп утырту, кисү, яшеллеклэрне кисү өчен рөхсәтсез, шулай ук бирелгән рөхсәт шартларын һәм срокларын үтәмәү яшеллеклэрне рөхсәтсез заарлау буларак таныла. Рөхсәтсез кисү өчен гаеплеләр жаваплылыкка тартыла һәм зыянны исәпләүнен ғамәлдәге методикаларына ярашлы исәпләнгән зыянны тулиләр.

2. Үлән катламының биеклеге 10 см дан артмаска тиеш.

Статья 13

1. Төзекләндерү, жыштыру һәм карап тоту буенча эшләрнең вакытлычалыгы объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, эшләр заказчысы тарафыннан билгеләнә.

Статья 14

1. Вәкаләтле органнар «Урта Тигәнәле авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге территорииесен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорииләрне, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм жыштыру буенча эшләрнең үтәлешен контролльдә тоталар.

Бүлек 4. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тоту буенча гомуми таләпләр

Статья 15

1. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир участокларын аларның милекчеләре яки башка хокук ияләре үзләре яки махсус оешмаларны үз акчалары хисабына жәлеп итү юлы белән карап тоталар.

2. Биналар, корылмалар һәм алар урнашкан җир участокларын карап тоту үз әченә ала:

- 1) биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;
- 2) җир кишәрлеген жыштыру, чабу һәм санитар-гигиеник чистарту;
- 3) гражданнар, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге нәтижәсендә барлыкка килгән житештерү һәм қуллану калдыкларын жыю һәм чыгару;
- 4) җир кишәрлекендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау;
- 5) керү узелларының козырекларын кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән вакытында чистарту, бозны, карны һәм боз сөңгеләрен кәрниزلәрдән, балконнардан һәм лоджияләрдән бетерү, агач ботакларын зыяннан саклау чараларын тәэмин итү;

6) кышкы вакытта биналарның хужалары (арендаторлары) һәм торак фонды белән идарә итүче идарәче оешмалар тарафыннан керү узелларының түбәләрен һәм козырькаларын кардан, боздан, боз сөңгеләреннән, шулай ук кар көртләрен алар барлыкка килү, туплануга карап вакытында чистартуны оештырылырга тиеш;

7) тышкы су агызулы түбәләрне вакыт-вакыт кардан чистартырга, 30 см калынлыктагы кар катламы барлыкка килмәсеп өчен, карны аз катлам чагында төшерергә кирәк;

8) биналарның түбәләрен жәяулеләр йөрү зонасына чыга торған җирләрдә кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән, алар барлыкка килгән саен, билгеләнгән нормаларга ярашлы рәвештә куркыныч участокларны алдан коймалап алыш чистартырга;

9) барлық төр түбәләрдә, шул исәптән керү узелларының балконнарында һәм козырькаларында кар көртләре барлыкка килүенә юл қуымаска;

10) биналарның түбәсен һәм керү узелларының козырькаларын һәм тәрәзә уемнарының су агу юлларын кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән чистартырга һәм аларны тротуарларга урамга караган түбә авышлығының өслегеннән, тәүлекнең якты вакытында гына ташларга. Түбәнен башка якларыннан, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташларга кирәк. Кар ташлар алдыннан кешеләрнең иминлеген тәэммин итүче сак чаралары үткәрергә кирәк. Биналарның түбәләреннән тәшерелгән кар, боз һәм боз сөңгеләре, гомуми файдаланудагы юлларга жыелган һәм юлның прилітка өлеше буйлап урнаштырылған, юл өлешен жыештыручи зат белән төзелгән килешүгә ярашлы рәвештә, карны чыгару белән бер үк вакытта чыгарыла;

11) керү узелларының түбәсеннән һәм козырькаларыннан кар тәшергәндә агачларны, куакларны, урам электр яктыртуының һава линияләрен, сузғычларны, реклама конструкцияләрен, светофор объектларын, юл билгеләрен, элементе линияләрен, элмә такталарны тулысынча саклауны тәэммин итүче чаралар күрергә кирәк.

Бүлек 5. Биналарның, корылмаларның, керү төркемнәренең, түбәләрнең һәм йорт билгеләренең тышкы кыяфәтенә һәм эчтәлегенә гомуми таләпләр

Статья 16

1. Биналар, корылмалар фасадлары өчен төп шарт булып архитектурасәнгать образының, материалларның һәм тәсләрнең стиль бердәмлеге тора.

2. Фасадның локаль участоклары, детальләре, элементлары һәм өстәмә жиһазлары комплекслы карага ярашлы урнаштырылырга тиеш.

3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары расланган тышкы мәгълүмат чаралары паспортына ярашлы урнаштырылырга тиеш.

Статья 17

1. Төс чишелеше фасадның характеристикаларына һәм стиль чишелешенә, объектның функциональ билгеләнешенә, эйләнә-тире мохиткә туры килергә тиеш.

2. Йортларның урамнан караган очлары (ян фасадлары), аркалы юлларның стеналары һәм япмалары тулысынча төп фасад төсөнә буяла, фасадның төсле каары паспортына ярашлы була.

Статья 18

1. Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешенә, декоратив бизәлешкә һәм инженер элементларына зиян китермәскә тиеш һәм тиешле эстетик хәлдә тотылырга тиеш.

2. Биналарның, корылмаларның фасадларын аерым детальләрне бетерү яки үзгәртү белән бәйле үзгәрешләр норматив хокукуй актларда билгеләнгән тәртиптә рөхсәт ителә.

3. Бина фасадының төсләр гаммасы бина фасадларының төсләр чишелеши паспорты буенча билгеләнә һәм билгеләнгән тәртиптә килештерелә. Бинаны, корылманы эксплуатацияләгәндә яки ремонтлаганда төсне үзгәртү рөхсәт ителми.

4. Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан биналарның фасадларын бизәү мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт саклау өлкәсендәге законнарга һәм мәдәни мирас объектларын саклау зоналары проектына ярашлы рәвештә мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килешү буенча башкарыла һәм биналар архитектурасы стилендә башкарыла, шул исәптән, урам төзелешенең гомуми стиль чишелешиндә.

Статья 19

1. Биналар, корылмалар фасадларын карап тоту үз эченә ала:

1) фасадларның конструктив элементларын һәм бизәлешен, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырькаларын, балконнар һәм лоджияләр, кәрнизләр, ишек төпләрен һәм аерым баскычларны, төшү урыннарын һәм баскычларны, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлау һәм торғызу, һәм аларның буюу;

2) су агымы, су агымы торбалары һәм агу урыннарының булу-булмавын һәм төзек хәлдә тотылуын тәэмин итү;

3) тегүләрне, ярыкларны һәм тишекләрне герметизацияләү, ябу һәм каплау;

4) отмостокаларны, цоколь тәрәзәләре һәм подвалларга керү урыннарын торғызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

5) фасадта урнаштырылган электр яктыртуны төзек хәлдә тоту һәм караңғы төшкәч аны эшләтеп җибәрү;

6) фасадларның торышына һәм эксплуатация шартларына бәйле рәвештә, аларның өслеген вакытында чистарту һәм юып чыгару;

7) тәрәзәләрне һәм витриналарны, элмә такталарны һәм курсәткечләрне вакытында юу;

8) язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълумати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.

2. Фасадларның конструктив элементлары һәм бизәлеше аларның нормаль тузган саен яки аларның кинәт зиян күрү шартлары (аварияләр, стихияле афәтләр, янгын h.b.) килеп чыкканда, әлеге шартлар гамәлдә булмаудан соң ике ай эчендә торғызылырга тиеш.

Статья 20

1. Биналар, корылмалар hэм төзелмәләр фасадлары элементлары составына керә:

- 1) подвал бүлмәләренә керү урыннары hэм чүп камералары;
- 2) керү төркемнәре (баскычлар, мәйданчыклар, култыксалар, керү урынындагы козыреклар, коймалар, стеналар, ишекләр h. б.);
- 3) цоколь hэм отмостка;
- 4) стеналар яссылыгы;
- 5) фасадларның чыгыш торган элементлары (балконнар, лоджияләр, эркерлар, кәрниزلәр h. б.);
- 6) түбәләр, шул исәптән вентиляция hэм төтен торбалары, рәшәткәләрне, түбәгә чыгу юллары h. б.;
- 7) архитектура детальләре hэм тышлыклары;
- 8) су торбалары бүрәнкәләрен кертеп;
- 9) парапет hэм тәрәзә коймалары, рәшәткәләр;
- 10) тәрәзәләрне, балконнарны, билбауларны, цокольнең өскә чыгуларын, салынмаларны h. б. металл белән бизәү;
- 11) эленеп торган металл конструкцияләр (флаг тоткычлар, анкерлар, янгын баскычлары, вентиляция жиһазлары h. б.);
- 12) панельләр hэм блоклар арасында горизонталь hэм вертикаль тегүләр (зур панельле hэм зур блоклы биналарның фасадлары);
- 13) пыяла, рамнар, балкон ишекләре;
- 14) биналарга totashkan стационар коймалар.

Статья 21

1. Милекчеләргә, биналарның, корылмаларның башка хокук ияләренә hэм тиешле бурычлар йөкләнгән башка кешеләргә тиешле:

- 1) кирәк булганда фасадларны чистартырга hэм юарга;
- 2) тәрәзәләрнен, балкон hэм лоджия ишекләренен, керү ишекләренен эчке hэм тышки өслеген чистартырга hэм юарга, кирәк булганда;
- 3) фасадның чын хәлен исәпкә алыш, фасадның заарарланган өлешләрен штукатуркалау hэм тышлауны торгызыу;
- 4) фасадның аерым элементларына (цоколь, крылец, баскычлар, приямкалар, керү ишекләре, капкалар, цоколь тәрәзәләре, балконнар hэм лоджияләр, су агымы торбалары, тәрәзә төбендәге су агу урыннары, линияле ачышлар hэм башка конструктив элементлар) ярдәмче ремонт ясарга;
- 5) фасадларның чыгыш торган конструкцияләре жимерелү куркынычы янаган очракта саклау-кисәтү чарапарын (капкалар, чөлтәрләр урнаштыру, элементның жимерелә торган өлешен демонтажлау h.b.) башкарырга.

Статья 22

1. Фасадларны эксплуатацияләндә рөхсәт ителми:

- 1) биналар hэм корылмалар фасадларының стеналары өслегенен заарарлануы (пычрануы): агыш чыгу, буяуның кабырчыклануы, ярыклар, купкан

штукатурка, тышлык, кирпич катламының заарлануы, тимер-бетон конструкцияләрен саклагыч катламының бетүе h. б.;

2) биналарның һәм корылмаларның архитектура һәм сәнгать-скульптура детальләрен зыян килү (алар проект документациясендә каралган очракларда юк);

3) панельләр арасындагы totashularны герметизацияләүнең бозылуы;

4) штукатурканың, тышлыкның, фасадларның, биналарның яки корылмаларның цоколь өлешендәге буюу катламының заарлануы (катламлануы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкаларының конструкциясе төзексезлеге;

5) биналар һәм корылмалар фасадларының чыгып торган элементларына зыян китерү (пычрану): балконнар, лоджияләр, эркерлар, тамбурлар, кәрниزلәр, козыреклар h. б.;

6) балконнарның, лоджияләрнең, парапетларның, түбәләрнең һәм башкаларның коймаларын жимерү (булмау, пычрану).;

7) фасадны һәм аның элементларын проектлы колер паспорты белән; төсө буенча әлеге бина өчен билгеләнгән бинадан аерылып торган материаллар белән бизәү һәм буюу;

8) урам, тыкрык, мәйдан, бина номеры, корылма, корпус яки корылма номерлары күрсәткечләрен вәкаләтле орган белән килемшичә урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

9) бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә урнаштыру һәм эксплуатацияләү буенча, вәкаләтле орган белән килеменгән проект булмаса, флаглар, флагштоклар кую;

10) бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә урнаштыру һәм эксплуатацияләү, вәкаләтле орган белән килеменгән дизайн-проектсыз тышкы мәгълүматны урнаштыру;

11) яңа архитектура детальләрен алу, алмаштыру яки урнаштыру, яңа яки булган тишекләрне төзү, тәрәзә формасын үзгәртү, яңа балконнар һәм лоджияләр, эркерлар үзгәртеп кору яки урнаштыру, балконнар арасындагы араны килемшичә һәм билгеләнгән тәртиптә рөхсәт алмайча төзү;

12) жимерелгән яки зыян күргән архитектура детальләрен торғызганчы фасадларны буюу;

13) фасадларны өлешчә буюу (биналарның беренче катларының тулы буяудан кала);

14) фасадның гомуми архитектура каарына туры килми торган итеп фасадларның төсле чишелешеш, рәсемен, тышлыкларының калынлыгын һәм башка элементларын, шул исәптән тәрәзәләрне һәм витриналарны, ишекләрне, балконнарны һәм лоджияләрне ирекле үзгәртү;

15) булган козырькаларны һәм түбәләрне естәмә элементлар һәм биналар һәм корылмалар фасадлары җайлапмалары белән жиһазландыру, аларның декоратив каарын һәм тышкы кыяфәтен бозу;

16) гомуми файдалану территорияләреннән чыга торган һәм карала торган фасадлары булган биналарда һәм корылмаларда тома металл полотнолар урнаштыру, фасадның архитектура каарына, фасадтагы башка керүләрнең

характерына һәм төсле карарына туры килмәгән ишек тутыруларын урнаштыру;

17) фасад яссылығына карата ишек блогының урнашуын күчерүү;

18) тәрәзә һәм ишек тартмасы һәм фасадның тышкы кыяфәтен начарлатучы тишектеләр арасындагы сыйфатсыз ямаулар салу;

19) үтәкүренмәлекне ирекле үзгәртүү, пыяла өслеген буяу һәм декоратив пленкалар белән каплау, пыяланы пыяла блоклар белән алыштыру;

20) балконнарда, тиешле рөхсәтсез лоджияләрдә нинди дә булса үзгәрешләр ясау, келәмнәр, килемнәр, балконнарның тышкы ягыннан кер юу, урамга чыккан биналарның төп фасадларының лоджияләре һәм тәрәзәләре эленеп тору, шулай ук аларны төрле көнкүреш әйберләре белән тутыру;

21) тышкы кондиционерларны һәм антенналарны архитектура детальләренә, декор элементларына, кыйммәтле архитектура белән бизәлгән өслектәргә урнаштыру, шулай ук архитектура өслегенә зыян китереп беркетүү;

22) фасадның булган декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, керү төркемнәрен урнаштырганда яңа бизәү һәм реклама белән ябу;

23) биналарның, корылмаларның стеналарына тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын үз белдеге белән (законсыз) беркетүү;

24) афишаларны, белдерүләрне, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басу продукциясен элү һәм ябыштыру, шулай ук бина, корылма фасадларына граффити салу.

Статья 23

1. Антенналарны урнаштыру рөхсәт ителми:

1) төп фасадларда;

2) түбәдә, ишегалды фасадларында һәм урамнан күренгән брандмауэрларда;

3) биналарның түбәсендә, биналарның һәм корылмаларның силуэтлы тәмамлануларында (башняларда, гөмбәзләрдә), парапетларда, түбә коймаларында, вентиляция торбаларында;

4) фасадның почмак өлешиндә;

5) балконнар, лоджияләр коймаларында.

Статья 24

1. Тышкы күзәту видеокамералары навеслар, козыреклар, балконнар, эркерлар астында, фасадның архитектура детальләреннән, декордан, кыйммәтле бизәү элементларыннан азат булган участокларында урнаштырыла. Тышкы күзәту видеокамераларын колонналарда, фронтоннарда, кәрнизләрдә, пилястраларда, порталларда, козырекларда, балконнар цоколендә урнаштыру рөхсәт ителми.

Статья 25

1. Рөхсәт ителә:

1) подъездларга керү урынында вәкаләтле орган белән килешенгән мәгълүмат стендларын урнаштыру;

2) ишегалды фасадлары яғыннан урамнар буйлап урнашкан биналарда тышкы кондиционерлар һәм антенналар урнаштыру.

Бүлек 6. Керү группаларын карап totу

Статья 26

1. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту жиһазлары, түбәтәй (козырек), өслеген тоташтыру элементлары (баскычлар h.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен үткәрү өчен жайламалар һәм жиһазлар (пандуслар, периллар h. б.) белән жиһазландырырга кирәк.

Төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка күпләп йөрү объектлары, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда баскычлар һәм басмаларны авышлык 50 промилледан артык булганда каралырга тиеш, аларны пандус белән бергә куеп.

Пандус горизонталь каналаарсыз, өслеге кытырши текстуралы, шома булмаган материалдан ясалырга тиеш. Пандусларның саклагыч конструкцияләре булмаганды, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыксалар каралган. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.

Пандус борылганда яки аның озынлыгы 9 м даң артык булганда һәр 9 м даң да сирәгрәк булмаган 1,5 x 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыкларны күздә тотарга киңәш ителә. Горизонталь мәйданчыкларда төшү тәмамлангач дренаж жайламаларын проектларга кирәк. Баскычларның беренче баскычларының кыры төшү һәм күтәрелү вакытында ачык контраст төсмерле полосалар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләрен тирә-юньдәге өслектән текстура һәм төс белән аерылып торырлык итеп башкарырга кирәк.

Баскычның яки пандусның ике яғында да стенадан 40 мм ераклыкта урнашкан түгәрәк яки турыпочмаклы кисәктәге 800-920 мм биеклектә култыксалар каралган. Баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда аергыч култыксалар каралган. Култыксаларның озынлыгы пандус озынлыгыннан озынрак яки баскычның һәр яғыннан 0,3 м-дан да ким булмаска тиеш. Култыксаларның конструкцияләре кулның металл белән кагылуын булдырмаска тиеш.

Пандусны саклаучы конструкцияләр булмаганды, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыксалар каралырга тиеш.

2. Керү төркемнәрен проектлауда, яңартуда, бина, корылма фасадларын үзгәртүдә рөхсәт ителми:

1) фасадның булган декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, яна бизәкләр һәм реклама белән ябу;

2) подвалга һәм цоколь катына керү урыннары, идән биеклеке жирдән 1,2 м югарырак урнашкан биналар, гумуми файдалану территориясендә чыга торган фасадларда;

3) жәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементлар (колонналар, терәкләр h. б.) төзелеше;

4) бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү урыннарын (булганинарын исәпкә алып) төзү;

5) тротуарлар зонасында тротуарның минималь норматив киңлеге булган урам-юл чөлтәрен жиңел конструкцияләрдән (басмалар, пандуслар, веранда, яшелләндөрү) керү төркеме элементларын янәшәдәге тротуарга 0,5 м артык урнаштыру;

6) кызыл сыйыклардан читтә жиңел конструкцияләрдән керү төркемнәрен 1,5 м артык урнаштыру;

7) күп фатирлы йортка керү төркемен күп фатирлы йортның милекчеләренен ризалыгын алмыйча урнаштыру;

8) торак бинаның хужасының ризалыгын алмыйча керү төркемен төзү өчен балконны куллану;

9) күп фатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен вәкаләтле орган белән килешмичә үз белдеген белән урнаштыру.

Бүлек 7. Түбәне карап тоту

Статья 27

1. Биналарның, корылмаларның түбәсе, су ағызу системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системалары башлыклары төзек хәлдә тотылырга һәм теләсә нинди нава шартларында йортларда яшәүчеләр һәм жәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

2. Кышкы вакытта биналар һәм корылмалар хужалары (арендаторлары) түбәләрне кардан, боздан һәм боз сөнгеләреннән вакытында чистартуны оештырырга тиеш.

3. Тышкы су ағызулы авыш түбәләрнең түбәләрен вакыт - вакыт кардан чистартырга кирәк, калынлыгы 30 см артык булган кар катламы барлыкка килүенә юл куймаска кирәк, ә 0 градус һәм аннан югарырак температурада 10 смдан артык. Түбәләрне чистарту участокларны саклау һәм барлык кирәклө саклык чарапарын күрү белән һәм тәүлекнән якты вакытында гына башкарылырга тиеш.

4. Түбәнең башка якларыннан, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташларга кирәк.

5. Түбәдән жәяүлеләр юлына, жәмәгать транспортын көтү тукталышына, юл өлешенә ташланган кар һәм боз шунда ук жыештырылырга тиеш.

Статья 28

1. Кар һәм бозны ёстән ташлаганда, боз сөнгеләрен чокыганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агач һәм куакларның, электр белән тәэммин итүнең нава линияләренең, яктырту һәм элемтә, юл билгеләренең, юл светофорларының, юл киртәләренең һәм юнәлтүче жайламаларның, жәмәгать транспортын көтү павильоннарының, биналарның декоратив һәм инженерлык элементларының сакланышын тәэммин итә торган чарапар күрелергә тиеш.

Күрсәтелгән элементлар заарланган очракта, алар түбәне чистартучы һәм заарлаучы як хисабыннан торғызылырга тиеш.

Статья 29

1. Биналарның, корылмаларның түбәләрендә су агымын көйләүче жайланма булырга тиеш, ул агып торган суның жәяулеләр һәм жәяулеләр зоналарына турыдан-туры эләгүенә юл куймаска тиеш. Желоблар, су агызгычлар, бүрәнкәләр, су агымы өзелмәслек булырга һәм жыела торган су күләмен үткәрергә исәпләнгән булырга тиеш. Жәяулеләр зоналары булган биналар яғына чыккан су агымы жәяулеләр юллары чикләреннән читкә китәргә тиеш.

Статья 30

1. Рөхсәт ителми:

- 1) биналар һәм корылмалар түбәсендә кар массасы һәм боз сөңгеләре туплануы;
- 2) бина түбәләреннән боз, кар һәм чүп-чарны су агымы торбалары бүрәнкәләренә ташлау.

Бүлек 8. Өй билгеләрен карап тоту

Статья 31

1. Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.

2. Биналар, корылмалар унификацияләнгән (форма, зурлык, төсле карап, шрифтлы язу) адреслау билгеләре (аншлаглар һәм номер билгеләре) торак йортлар- подъезд һәм фатир номерлары күрсәткечләре белән жиһазландырылырга тиеш.

Статья 32

1. Аншлаглар Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бер үк зурлыктагы шрифт белән башкарыла.

2. Аншлагларны урнаштыруга гомуми таләпләр булып тора:

- 1) урнаштыру урыннарын унификацияләү, урнаштыруның бердәм кагыйдәләрен үтәү;
- 2) жәяулеләр һәм транспорт хәрәкәте шартларын, кабул иту дистанцияләрен, биналар архитектурасын, яктыртуны, яшеллекләрне исәпкә алыш яхши күрүчәнлек.

Статья 33

1. Аншлагларны урнаштыру түбәндәге таләпләргә җавап бирергә тиеш:

- 1) жир өслегеннән биеклек 2,5-3,5 м (хәзерге төzelеш районнарында 5 м);
- 2) фасадның архитектура детальләреннән азат булган участогында урнаштыру;
- 3) стенаның вертикаль күчешенә, фасадның архитектура әгъзаларына бәйләү;

4) күрше фасадларда билгелэрне урнаштыруның бердәм вертикаль билгесе;

5) тышкы каплаучы объектларның (агачларның, корылмаларның) булмавы.

2. Номер билгеләре урнаштырылырга тиеш:

1) төп фасадта фасадның уң яғындағы стенада;

2) бер яклы транспорт хәрәкәте булган урамнарда фасад яғында, транспорт хәрәкәте юнәлеше буена яқынрақ;

3) төп керү урынында уң якта яки тишек өстендей;

4) ишегалды фасадларында квартал эчендәге юл яғыннан стенада;

5) сәнәгать предприятиеләре коймаларында һәм корпусларында төп керү урынында уң яғында, керү урынында;

6) урам чатында фасадның почмак өлешендә стенада;

7) номер билгесе янында бердәм вертикаль күчерештә урнаштырганда;

8) номер билгесе өстендей.

3. Керү һәм фатир номерлары күрсәткечләре ишек уемы өстендей яки ишек уемы тузыру импостында (горизонталь табличка), яки ишек уемының уң яғында 2,0-2,5 м биекләтә (вертикаль күрсәткеч) урнаштырыла.

4. Аншлаглар һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен жараплы кешеләр жараплы.

Статья 34

1. Флагштокларны йорт фасадына билгеләнгән тәртиптә расланган проект буенча урнаштырырга кирәк.

2. Янгын гидрантларының урнашу күрсәткечләрен, полигонометрик билгеләрне, геодезия билгеләренең урнашу күрсәткечләрен биналар, камералар, магистральләр һәм сууткәргеч һәм канализация чөлтәрләре коелары цокольләрендә урнаштырырга кирәк.

Статья 35

1. Йорт һәм номер билгеләренең, аншлагларның, янгын гидрантларының урнашу күрсәткечләренең, полигонометрик билгеләренең, геодезия билгеләренең урнашу күрсәткечләренең саклануы һәм төзеклеге өчен аларны куйган оешмалар жараплы.

Статья 36

1. Рөхсәт ителми:

1) номер билгесе янында чыгып торган элмә такталар, консольләр, шулай ук аны кабул итүне кыенлаштыра торган объектлар урнаштыру;

2) номерлы билгеләрне һәм күрсәткечләрне фасадның чыгып торган элементлары янында яки фасадның тиранәйтлән участокларында, декор элементларында, кәрниزلәрдә, капкаларда урнаштыру;

3) аншлагларны билгеләнгән урыннан ирекле күчерү.

Бүлек 9. Жир участокларын, юлларны, шәхси торак йортларны һәм аларга якын территорияләрне төзекләндөрү

Статья 37

1. Жир участоклары территорииләрен карап тоту үз эченә ала:
 - 1) чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан (бозланудан)чистарту;
 - 2) юлларның, күперләрнең, урамнарның, тротуарларның, кичүләрнең, жәяүлеләр территорииләренең йөрү өлешен бозга каршы материаллар белән эшкәртү;
 - 3) карны көрәү һәм себерү;
 - 4) кар һәм боз (боз формацияләрен) кар-боз формацияләрен саклау һәм утильләштерү буенча махсуслаштырылган мәйданчыкларга чыгару;
 - 5) контейнер мәйданчыкларын, барлык тәр калдыклар өчен контейнерларны, чүп савытларын, эскәмияләрне, кечкенә архитектура формаларын һәм башкаларны чисталыкта һәм техник яктан төзек хәлдә тоту һәм карап тоту;
 - 6) чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;
 - 7) яңгыр һәм эрегән суларны читкә жибәрү;
 - 8) каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм чыгару;
 - 9) тузан барлыкка килүне киметү һәм һаваны дымландыру өчен территорияне сугару;
 - 10) территориядә гражданнарның гомере һәм сәламәтлеге, физик һәм юридик затлар мәлкәте өчен куркыныч булган, Сосновский балтырганын (химик, механик һәм башкалар) юкка чыгару, юкка чыгару буенча чаралар үткәрү, гражданнар тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркыныч булган корыган агачларны һәм яшел утыртмаларны вакытында кисеп алу;
 - 11) Сосновский Балтырганын бетерү буенча чаралар чәчәк ату башланганчы, гербицидлар һәм (яки) арборицидлар белән үсемлек үсентеләрен сиптерү; коры үсемлекләрне кисү, жыю, тамыр системасын казу; туфракны эшкәртү, күпъеллык үләннәр чәчү юлы белән үткәрелергә тиеш;
 - 12) коммуналь билгеләнештәге объектлар, инженерлык коммуникацияләре (корылмалар), юллар, күперләр, жәяүлеләр үтү урыннары төзелгәннән, реконструкцияләнгәннән һәм ремонтланганнын соң төзекләндерүнен бозылган элементларын торғызу, реставрация, археология һәм башка жир эшләре үткәрү;
 - 13) гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы рәвештә карау һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясе), жир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) карап тоту;
 - 14) төзелеш мәйданчыкларының, шул исәптән төзелеп бетмәгән объектларның коймаларын карап тоту. Эшләр башкарылмаган төзелеп бетмәгән объектлар тиешле эстетик күренешкә ия һәм кешеләрнең һәм транспортның иминлеген тәэмин итүче төзелеш чөлтәрләре белән ябылырга тиеш;

15) жимерелгэн (жимерелгэн, сүтэлгэн) биналарның, корылмаларның жир участокларын коймаларны урнаштыру һәм тоту, чит кешеләрнең территориягә үтеп керү мөмкинлеген һәм (яки) калдыкларны санкцияләнмәгән урыннарга урнаштыру мөмкинлеген булдырмау;

16) шәхси торак йорт яки хужалык корылмалары төзелешен жир участогы хужасы гамәлгә ашырган очракта, Урта Тигәнәле авыл жирлеге башкарма комитетының язма рөхсәте булганда, йорт хужалыгына якын территориядә, шул исәптән урамда, төзелеш материалларын вакытлыча сакларга рөхсәт ителергә мөмкин. Төзелеш материаллары кешеләрнең тормышына һәм сәламәтлегенә зыян китеүне, шулай ук жимерелү, егылу яки башка йогынты нәтижәсендә өченче затларның милкенә зыян китеүне булдырмау ысулы белән урнаштырылырга тиеш.

Бүлек 10. Юлларны карап тоту

Статья 38

1. Юлларны карап торуны тәэмин итүче (подрядчи, башкаручы) билгеләмәсе нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга муниципаль контрактлар төзегән оешмалар башкара.

2. Юл территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

2) тротуарлардан (йөтүче зоналарыннан, юллардан) һәм юлның йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм боз (бозлавык) жыю;

3) юл япмаларын юу һәм сугару;

4) газоннар һәм яшеллекләр турында кайгырту;

5) тышкы яктырту терәкләрен һәм тимер юл транспортының контакт чөлтәрен ремонтлау;

6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

7) ясалма юл корылмалары составына керүче күзәтү һәм янгыр кабул итү коеларын, тау канатларын һәм ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

8) коймаларны, рәшәткәләрне, турникетларны, кечкенә архитектура формаларын төзү, ремонтлау һәм ел саен буяу.

Статья 39

1. Юридик затларга, шәхси эшмәкәрләргә һәм милекләрендә һәм (яки) файдалануында транспорт чаралары булган гражданнарга транспорт чараларының чиста тышкы кыяфәтен тәэмин итәргә кирәк.

Статья 40

1. Рөхсәт ителми (тыела):

1) йөкне тарттырып кайту;

2) урамнарда рельсларны, бүрәнәләрне, тимер балкаларны, торбаларны, кирпечне, башка авыр эйберләрне, конструкция детальләрен төяү-бушату

эшләре вакытында ташлау, шулай ук аларның грунтын юлларда, тротуарларда, бүленгән мәйданчыклардан тыш газоннарда жири эшләре үткәргендә жыю;

3) каты япмалы юллардан, гусеницалы һәм пневмоходлы машиналар йөртү;

4) квартал эчендәге жәяүлеләр коммуникацияләрендә автотранспортны урнаштыру һәм булуы;

5) моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш транспорт чараларын юу;

6) асфальт белән капланган юлларда үз юлы белән гусеницалы механизмы машиналар хәрәкәте;

7) үз юлы белән авыр, авыр үзйөрешле машиналар һәм механизмнар хәрәкәте, аларның йөрү өлешенә удель авырлығы билгеләнгән нормалардан һәм күрсәтмәләрдән артык;

8) жир, чуп-чар, сыек төзелеш материаллары, жиңел савыт, брезент яки территорияләрнең пычрануын булдырмаучы башка материал белән капланмаган яфраклар ташу;

9) юлларның йөрү өлешенә һәм аларга янын территориягә кар, боз, пычрак, житештерү һәм куллану калдыкларын ташлау;

10) юлларда, тротуарларда, газоннарда һәм яшеллекләрдә пычрак, чуп-чар складлау;

11) жылы чорда юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен дымландырычыча жыештырырга;

12) юлның юл өлешен юганда газоннарга, тротуарларга һәм башка транспорт инфраструктурасы объектларына пычрак һәм чуп-чарны ағызырга;

13) юлның йөрү өлешенә, тротуарга транспорт чарасы белән ташу вакытында бетон эремәсе, битум салу, шулай ук аларны бу максатлар өчен билгеләнмәгән транспорт чаралары белән ташу;

14) теләсә нинди сыеклыкны юл өлешенә, тротуарга, кюветка, яшеллекле территориягә ташлау;

15) юлларда, тротуарларда, газоннарда бетон, башка төзелеш эремәләре әзерләү;

16) ел фасылына карамастан, автотранспортны күпкатлы йортның керү тамбуры алдындагы мәйданчыкта, газоннарда һәм яшеллекләрдә, елның вакытына карамастан, балалар, спорт һәм уен мәйданчыкларында, кер киптерү һәм келәмнәрне чистарту мәйданчыгында, тротуарларда, ял итү урыннарында, кешеләрнең күпләп булу урыннарында, пляжларда, скверларда урнаштыру һәм булуы;

17) транспорт чараларының (махсус транспорт чараларыннан тыш) су саклау зоналары чикләрендә урнашуы һәм керүе, аларның юллар буенча хәрәкәт итүенән һәм юлларда һәм каты япмалы махсус жиһазландырылган урыннарда тукталуыннан тыш;

18) шәхси автотранспорт хужаларына кышкы вакытта озак вакыт (2 сәгатьтән артык) транспорт чараларын саклау һәм урнаштыру өчен торак пункт урамнарының һәм ишегалды эчендәге юлларның йөрү өлешен куллану тыела;

19) авыр йөк транспорт чаралары, шулай ук махсус рөхсәтсез махсус техника, Көрнәле авыл жирлеге территориясен жыештыру вакытында чуп-

чарны оешкан рәвештә чыгаруны гамәлгә ашыручи транспорт чараларыннан тыш;

20) төзелеш мәйданчыкларыннан, авария, ремонт һәм башка төр эшләр башкару урыннарыннан автотранспорт тәгәрмәчләре белән туфрак һәм пычракны чыгару;

21) timber-бетон блоклар, баганалар, коймалар урнаштыру аша юлларның, тротуарларның йөрү өлешен үз белдеген белән ябу;

22) керү (транзит юлдан тыш, йөкләү һәм бушату, дислокация һәм чыгу урынына бару өчен) һәм куркыныч йөкләр (бензовозлар, газ ташучылар) һәм югары куркыныч тудырган башка техниканы ташу өчен билгеләнгән максус техниканы туктатып тору;

23) йөк транспортын һәм прицепларны, шулай ук милекче йортны, предприятие оешма территориясеннән тыш башка максус техниканы (тракторлар, үзйөрешле машиналар) туктату, транспорт чараларын поселок эчендәге максус юл кырыенда туктату урыннарыннан тыш, пляжларда, ял итү урыннарында, сак зоналарында, яшелләндерелгән территорияләрдә.

Статья 41

1. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

1) металл юнәлеш бирүче жәяүлеләр коймаларын һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы уздырылган чорда башкарыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юылырга һәм грунтлаштырылырга тиеш;

2) Барлық юл билгеләре заказчы билгеләгән срокларда һәм чират тәртибендә юл билгеләрен ясау өчен расланган паспортларга (схемаларга) ярашлы рәвештә башкарылырга тиеш;

3) юлларны билгеләү таләп ителгән төс һәм яктылык - техник характеристикаларны, тоташтыру коэффициентын, эксплуатация чорында мәйдан буенча саклануны тәэммин итәргә тиеш;

4) юл билгеләрен нығыту конструкцияләре һәм системалары күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлегенә бәйле рәвештә сайланы;

5) юл билгеләре төзек хәлдә тотылырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш;

6) вакытлыча урнаштырылган юл билгеләре аларны урнаштыру кирәклеген китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә алына;

7) визуаль-коммуникацион Система элементлары (Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлекенең планлаштыру-структурә элементлары күрсәткечләре (торак пунктлар, техник объектлар h.b.), аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәту өчен юлларда һәм транспорт чишелешләрендә урнаштырыла.

Бүлек 11. «Урта Тигэнэле авыл жирлеге» муниципаль берэмлекенец гомуми файдаланудагы территорияләрен карап тоту һәм төзекләндеру

Статья 42

1. Муниципаль берэмлекнен гомуми файдалану территорияләрендә тыела:

- 1) металл ватыкларын, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чарларын, авыл хужалыгы продукциясен һәм калдыкларны (печән, салам, тирес), агач кисемнәрен, утынны, комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чараларын урнаштыру, ягулык-майлау материаллары, нефть продуктлары белән пычратырга, калдыклар чүплекләрен оештырырга;
- 2) калдыкларны һәм чүп-чарны урнаштыру, калдыкларны жыю өчен махсус урыннар һәм контейнерлардан тыш;
- 3) стационар булмаган сәүдә объектларын, шулай ук иту өлкәсендә хезмәт күрсәту өлкәсе объектларын (аттракционнар, өстәлеп ясалган батутлар, велосипедлар, роликлар прокаты һәм халыкның ялын һәм кү цел ачуын оештыру өчен қулланыла торган башка шундый объектлар) билгеләнгән тәртипне бозып урнаштырырга;
- 4) махсус билгеләнгән урыннардан тыш, автомототранспорт чараларын юарга һәм чистартырга;
- 5) коела торган йөкләрне, тузанлы йөкләрне, эретмәләрне, яфракларны, калдыкларны брезент белән яисә юлларның пычрануын булдырмый торган башка материал белән капланмыйча, сыек йөкләрне аларны йөртү өчен билгеләнмәгән транспортта ташу;
- 6) стационар булмаган объектларны үз белдеген белән урнаштыру;
- 7) жир эшләрен башкаруга тиешле рөхсәтсез (ордер) эшләр башкарырга;
- 8)бу максатлар өчен билгеләнмәгән жирләргә жирне, чүп-чарны, калдыкларны, карны, бозны чыгару һәм ташлау;
- 9) урамнарда, тротуарларда, газоннарда төзелеш материалларын сакларга, квартал эчендәге юлларны һәм илтә торган юлларны гамәлдәге законнарны бозып ябарга;
- 10) тәмәке, кәгазь, чүп-чарны газоннарга, тротуарларга, урамнар, мәйданнар, ишегаллары территорияләренә, паркларга, скверларга һәм башка жәмәгать урыннарына ташларга;
- 11) бакча диваннары, эскәмияләр артында утыру, урналарны пычрату, урам яктырту фонаръларын, башка кечкенә архитектура формаларын бозу яки юк иту;
- 12) себергән чүпне һәм көнкүреш чүп-чарларын кое капкачларына, янғыр канализациясенең су кабул иту рәшәткәләренә, лотокларга, кюветларга ташларга;
- 13) чүп-чар, яфрак һәм коры үлән, савытларны, житештерү калдыкларын, каты коммуналь калдыкларны яндырырга, учаклар ягарга, шул исәптән предприятиеләрнен әчке территорияләрендә һәм шәхси йорт хужалыкларында;

14) фасадларны үз белдегең белән үзгәртеп корырга, барлык типтагы гаражларны, утын сарайларын, базларны, утынлыкларны, буджаларны, күтәрченлекләрне, теплицаларны, корылмаларны, коймаларны һәм башка корылмаларны арендага алынган яки милектә булган жир участокларыннан читтә, шулай ук билгесез урыннарда тышкы мәгълүмат йөртүчеләрне, кече архитектура формаларын урнаштырырга;

15) яшеллекләрне йолку, бозу һәм юк итү, агачларга кисемнәр ясау, агачларга гамаклар һәм тирбәлешләр элергә, кер киптерү өчен баулар, аларга кадаклар кагарга;

16) газоннарны заарлау һәм юк итү;

17) гамәлдәге законнарны бозып, юл япмаларының йөрү өлешенә кар кар көрәргә;

18) йорт хайваннарын, кошларны караусыз һәм озата баручы затларсыз урамнарда, авыл хужалыгы жирләрендә, гамәлдәге законнарны бозып, жирлекнең башкарма комитеты билгеләгән йорт хайваннарын һәм кошларын йөрту өчен максус билгеләнгән урыннардан (көтүлекләрдән) тыш урыннарда булуы;

19) зур габаритлы төзелеш чүп-чарларын, кулланылган көнкүреш техникасын һәм жиһазларын, агач кисәкләрен, яшелчә сабакларын контейнерларга һәм контейнер мәйданчыкларына зур габаритлы чүп-чарны чыгару турында килешү булмаганды һәм гамәлдәге законнарны бозып урнаштырырга;

20) комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын, авыл хужалыгы техникасын, прицепларны һәм ярымприцепларны, шул исәптән дәүләт теркәү номерларысыз, гамәлдәге законнарны бозып урнаштырырга һәм сакларга;

21) юынырга, кер юарга һәм хайваннарны юарга, чишмә, кое, сууткәргеч колонкалары янында, елга, күлләр һәм ясалма (декоратив) сұлыкларда автотранспорт чараларын юарга;

22) торак йортның янәшәдәге территориядә, йорт яны участогыннан читтә тирес жыю;

23) йорт яны территорияләрендә, урам юлларында, урамнарда, урамнардан читтә һәм бу максатлар өчен бүләп бирелмәгән башка урыннарда житештерү һәм куллану калдыкларын, чүплекләрне һәм пычракларны урнаштыру, тутыру, чыгару, ағызу. Канализациясе булмаган торак биналарда зур әйберләрнең чокырга эләгүенә комачаулаучы каплагышы, тәбе, стеналары һәм рәшәткәле капкачлары булган туалет һәм юыну пычракларын жыю өчен жылтылган чокырлар каралган;

24) йөк ташу, рельсларны, бүрәнәләрне, тимер балкаларны, торбаларны, кирпечне һәм башка авыр әйберләрне тарттырып кайту, төяү- бушату эшләре вакытында ташлау, башмаклы йөрү алымы булган машиналарының каты япмалары булган урамнар буйлап йөртү, квартал жәяүлеләр юллары, тротуарлар һәм газоннар эчендә зур йөк транспортының хәрәкәте һәм тукталышы;

25) автотранспорт тәгәрмәчләре белән торак пункт территориясенә туфрак һәм пычракны чыгару;

26) транспорт чараларын яшелләндөрелгән территорияләрдә торак пунктлар чикләрендә (шул исәптән газоннар, чәчәк бакчалары һәм үләнле үсемлекләр белән биләнгән башка территорияләр), балалар һәм спорт мәйданчыкларында, хайваннар йөрү өчен мәйданчыкларда, шулай ук йорт яны территориясендә урнашкан хужалык мәйданчыкларында урнаштырырга;

27) йөк транспорты һәм прицеплар, шулай ук башка маxсус техника (тракторлар, үзүйөрешле машиналар) транспорт чараларын урнаштыру өчен маxсус бүләп бирелгән оешмалар предприятиесе жиреннән, милекченең йорт хужалыгы территориясеннән читтә тору.

Бүлек 12. Шәхси торак йортларны карап тоту һәм аларга якын территорияләрне төзекләндеру

Статья 43

1. Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (алга таба- торак йортларның хужалары), әгәр закон яки килешүдә башкасы каралмаган булса, бурычлы :

1) торак йортлар фасадларының, коймаларның , шулай ук йорт хужалыгы чикләрендәге башка корылмаларның тиешле торышын тәэммин итәргә һәм аларны ремонтлау һәм буяуны вакытында башкарырга;

2) торак йортта номер билгесе булу һәм аны төзек хәлдә тотарга;

3) караңғы вакытта (алар булганда) яктырту фонарыларын кабызырырга;

4) йорт хужалыгы территориясен тәртиптә тотарга;

5) йорт хужалыгы чикләрендә яшеллекләрне тәртиптә тотарга, куакларны һәм агачларны санитар кисәргә, газуткәргечләрнең, кабель һәм нава электр тапшыру линияләренең һәм башка инженерлык чөлтәрләренең саклау зонасында агачлар утыртуга юл куймаска;

6) йорт яны жир кишәрлегендә үләнне чабарга;

7) су агымы өчен каналарны һәм торбаларны чистартырга, язғы чорда эрегән суларны үткәрүне тәэммин итәргә;

8) янәшәдәге территориядән чистартылган карны транспорт чараларының йөрүе һәм күзәтүе, инженерлык коммуникацияләренә һәм корылмаларына керү, жәяүлеләр үтүе һәм яшеллекләрнең саклануы тәэммин ителсен өчен жыярга;

9) үзәкләштерелгән канализация булмаганда бирелгән жир участогы чикләрендә санитар нормаларга ярашлы рәвештә жирле канализация, юыну чокыры, бәдрәф жиналдырырга, аларны дайми рәвештә чистартырга һәм дезинфекцияләргә;

10) каты коммуналь калдыкларны маxсус мәйданчыкларда урнаштырылган контейнерларга жыюны башкарырга;

11) билгеләнгән тәртипкә ярашлы рәвештә каты көнкуреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында жыюны һәм чыгаруны тәэммин итәргә.

Статья 44

1. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:
 - 1) йорт биләмәсе читендә койма урнаштыру;
 - 2) йорт биләмәләрендә һәм аларга якын территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;
 - 3) йорт хужалығы территориясендә тирес, күмер, савыт, утын, эре габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары жыярга;
 - 4) «Көрнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке жирләрендә йорт хужалығы территориясеннән читтә транспорт чарапарын юарга;
 - 5) вәкаләтле органнар белән килемшичә йорт хужалығы территориясендә ишегалды корылмалары төзү, чокырлар, бәдрәфләр төзү;
 - 6) әлеге территориянең урам юлларында маҳсус транспорт һәм урып-жыю техникасына керүне кыенлаштыруучы яки аларга комачаулаучы киртәләр урнаштырырга;
 - 7) территорияне төзекләндерүү элементларын жимерергә һәм бозарга, сулыкларны пычратырга;
 - 8) йорт хужалығы территориясеннән читтә, «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеке жирләрендә комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын саклау һәм урнаштыру;
 - 9) тирә-якны теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;
 - 10) чүп-чар, кар, боз чүплекләре оештыру.

Бүлек 13. Яңғыр канализациясе чөлтәрләрен карап тоту

Статья 45

1. Күзәтү һәм яңғыр кабул итү коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспортның һәм жәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итүче төзек хәлдә тотылырга тиеш.
2. Яңғыр канализациясе чөлтәрләренең төзек техник торышы өчен җаваплылык (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Статья 46

1. Кабул итү, тупик, күзәту һәм башка коеларны һәм камераларны саклау, чистарту һәм техник яктан төзек хәлдә тоту аларның хужалары тарафыннан гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы рәвештә тәэмин ителә.
2. Урта Тигәнәле авыл жирлегендә магистраль һәм квартал эчендәге яңғыр канализациясе чөлтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү шәһәр бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә маҳсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән килемшүләр нигезендә башкарыла. Яңғыр канализациясенең ведомство чөлтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмаларның акчалары хисабына башкарыла.
3. Хужасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәту коелары юлларны карап тотуны гамәлгә ашыруучы маҳсус оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә тотылырга тиеш.

4. Яңғыр кабул итүче коелар рәшәткәләре дайми рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткәрү сәләтен чикләүче рәшәткәләрне һәм коеларны тыгылдырырга, тутырырга ярамый. Яңғыр канализациясенең күзәту һәм яңғыр кабул итү коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылмый. Күзәту һәм яңғыр кабул итү коеларын чистартканнан соң, чыгарылган пычрануның барлық төрләре махсус мәйданчыкларда кичекмәстән чыгарылырга һәм утильләштерелергә тиеш.

Статья 47

1. Урамнарны, биналарны, корылмаларны су басу, сууткәргеч, канализация, яңғыр җайлланмалары, системалар, чөлтәрләр һәм корылмалар төзек булмау сәбәпле су ағып китүдән бозлар барлыкка килү, шулай ук газоннарга, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су ташлау, суырту яки ағызу рөхсәт ителми.

2. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге » муниципаль берәмлеге территориясендә, вәкаләтле органнар белән килешмичә, суырткыч коелар, парга эйләндерү мәйданчыклары төзү рөхсәт ителми.

Статья 48

1. Күзәту коелары люклары өслеге юллар, тротуарлар, жәяүлеләр юллары, яшел зоналар белән бер тигезлектә башкарылырга тиеш. Күзәту коелары люкларының юл өлеше, тротуарлар, жәяүлеләр юллары, яшел зоналар белән өслеге 2 см - дан артык булмаган, яңғыр кабул итү коелары белән 3 см-дан артык булмаган тоташу дәрәжәсе тайпылышына юл куела.

Статья 49

1. Капкачлары яки рәшәткәләре жимерелгән яки юк булган коммуникация коелары, ачыкланганнан соң ук, чөлтәрне эксплуатацияләүче оешма тарафыннан киртәләнергә, тиешле кисәту билгеләре белән билгеләнергә һәм билгеләнгән срокларда алыштырылырга тиеш.

Статья 50

1. Инженерлык чөлтәрләрендә планлы эшләр вакытында канализация ағынтыларын канализация чөлтәренең иң якын коеларына, сууткәргеч сүйна һәм жылышлык чөлтәрләреннән суны яңғыр канализациясенә (ул булганда) ағызу башкарыла. Юлга су ташлау тыела. Башка техник калдыкларны (шул исәптән нефтьле сыеклыкларны, шламнарны һәм тозлы техник суны) ташлау норматив-хокукый актларга һәм технологик регламентларга төгәл туры китереп башкарыла. Ағып чыгу нәтижәләрен бетерү зыян күргән инженерлык чөлтәрләре хужалары көче һәм акчалары хисабына башкарыла.

Бүлек 14. Техник элемтә чарапары чөлтөрлөрөн карап тоту

Статья 51

1. Торак пунктлар чиклэрендэ биналарны инженер-техник тээмин иту өчен билгелэнгэн кабель элемтә линиялөрөн, телевидение, радио, Интернет һөм башка шундый чөлтөрлөрне урнаштыру жир асты ысулы белэн башкарыла (траншеяләрдә, каналларда, тоннельләрдә).

2. Тышкы коммуникацияләрне биналарга башка ысул белэн (нава, жир өстендердө) үткәрү аларны эксплуатацияләүче оешмаларның тиешле техник шартларын алу шарты белэн жир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

3. Асылмалы элемтә линиялөрөн һөм нава-кабель үтүлөрөн ныгыту сыйфатында кулланырга ярамый:

1) жәмәгать һөм тимер юл транспорты контакт чөлтөрлөренең һөм тышкы яктырту терәкләренең терәкләрен һөм эленмәләр элементларын;

2) автомобиль юлларын төзекләндерүү элементлары: юл коймалары, светофорлар, юл билгеләре урнаштыру өчен билгелэнгэн элементлар һөм конструкцияләр;

3) бина һөм корылмаларның фасадлары, түбәләре, стеналары элементлары (төтен чыгару, вентиляция, телевидение һөм радионың коллектив кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).

4. Рөхсәт ителми:

1) элемтә кабельләрөн бер бинадан икенчесенә нава ысулы белэн сузу вакытында юлларны кисеп чыгу;

2) кабель запасларын тарату муфта шкафыннан читтә урнаштырырга.

Статья 52

1. Милекчеләр (хужалар) техник элемтә чарапарын (кабельләр, кабельләрне ныгыту элементлары, бүлү һөм муфта шкафларын һөм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник жайлланмаларны тиешле хәлдә (изоляция тышчасы өзелүгө һөм/яки булмауга, буяу булмауга, коррозиягә һөм/яки механик зыянга юл куймаска, чыбыкларның салынуна һөм/яки аларны яктырту һөм электр тапшыру линияләре терәкләренә чорнауга юл куймаска) тиешле хәлдә тотарга тиеш.

Бүлек 15. Тышкы яктырту объектларын (чарапарын) карап тоту

Статья 53

1. Тышкы яктырту элементларына: яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, энергия чыганаклары (шул исәптән жыюлар, туклану пунктлары, идарә итү тартмалары) керә.

Статья 54

1. Торак пунктлар территориясендәге урамнар, юллар, мәйданнар, жәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук ижтимагый һәм торак биналарның аншлаглары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, мәгълүмат элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңы вакытында яктыртылырга тиеш.

2. Урамнарны, юлларны, мәйданнарны, микрорайон территорияләрен тышкы яктырту кичке караңыда табигый яктырту дәрәҗәсе 20 лк кадәр кимегәндә кабызыла, э иртәнгә эңгер -менгердә 10 лк кадәр күтәрелгәндә сүндерелә.

3. Торак йортларның подъездларын тышкы яктырту җайланмаларын, йортларның аншлагларын һәм номер билгеләрен һәм урам күрсәткечләрен, шулай ук архитектура-сәнгат яктырту системаларын эшләтеп жибәрү һәм сүндерү урамнарны тышкы яктырту режимында башкарыла.

4. Биналарның һәм корылмаларның милекчеләре, милек формаларына карамастан, закон нигезендә килешенгән проектка ярашлы рәвештә биналарның һәм корылмаларның архитектура-сәнгат яктыртуының булуын һәм эшләвен тәэммин итәргә тиеш.

Статья 55

1. Төп юлларда, мәйданнарда һәм урамнарда эшләми торган яктырткышлар саны 3 проценттан артмаска тиеш, башка территорияләрдә (квартал эчендәге юллар, ишегалды территорияләре) 5 процент.

2. Терекөмөшле газ разрядлы лампалар махсус бу максатлар өчен бүләп бирелгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш. Күрсәтелгән лампаларны чүплекләргә һәм чүп эшкәртү заводларына чыгарырга ярамый.

Статья 56

1. Металл терәкләр, кронштейннар һәм тышкы яктырту җайланмаларының башка элементлары чиста булырга, авышлық, коррозия чыганагы булмаска һәм кирәк булганда милекчеләр (хужалар, кулланучылар) тарафыннан буялырга һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш. Тышкы яктырту таянычлары, тимер юл транспортның контакт чөлтәре таянычлары, саклагыч, аергыч коймалар, юл корылмалары һәм юл жиһазлары элементлары буялырга, язуладан һәм теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта тотылырга тиеш.

2. Бердәм тышкы яктырту системасына тоташтырылган юл, урам һәм йорт яны яктыртуларын карап тотуны һәм ремонтлауны тәэммин итүче (подрядчи, башкаручы) билгеләмәсе нәтижәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга муниципаль контракт төзегән вәкаләтле орган яки оешма башкара.

3. Торак йортларның кереш бүлү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктыртуын саклау һәм ремонтлауны идарәче оешмалар башкара.

4. Яктырту терәкләрендә һәм тимер юл транспортның контакт чөлтәрендә урнаштырылган барлық элементларның һәм объектларның төзек һәм қуркынычсыз торышы һәм канәгатьләнерлек тышкы кыяфәте өчен әлеге терәкләрнең хужасы (кулланучысы) җаваплы.

5. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясендә урнашкан мачталар һәм тышкы яктырту терәкләре, электр тапшыру линияләре һәм югары вольтлы линияләр тирәсендәге территорияләрне җыештыру өчен җаваплылык аларны эксплуатацияләү өчен җаваплы затларга йөкләнә.

6. Трансформатор һәм булу подстанцияләренә, автомат режимда эшләүче башка инженерлык корылмаларына (хезмәт күрсәтүче персоналсыз) якын территориияләрне җыештыруны территория хужаларына, әлеге объектларның хужаларына үткәрергә киңәш ителә.

Статья 57

1. Тышкы яктырту терәкләрен алыштырганда, конструкцияләр өч тәүлек эчендә сүтelerгә һәм чөлтәр хужалары тарафыннан чыгарылырга тиеш. Тышкы яктыртуның жимерелгән терәкләрен чыгару юллардагы терәк хужасы тарафыннан шундук, калган территорияләрдә мондый ихтыяж ачыкланганнын соң (демонтажланганнын соң) бер тәүлек дәвамында башкарыла.

2. Аерым яктырткычларның балкып тору вакыты житешсезлекләрен торгызыу

ачыкланганнын яки тиешле хәбәр килгәннән соң 10 тәүлектән артмаска тиеш.

Статья 58

1. Чыбыкларның өзекләре, терәкләрнең, изоляторларның заарланулары булганда, тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми. Электр үткәргечләре өзелү яки терәкләрнең заарлануы белән бәйле тышкы яктырту җайланмалары эшендә тәртип бозуларны, ачыкланганнын соң ук кичекмәстән төзәтергә кирәк.

2. Чыбыкларны һәм кабельләрне чөлтәргә һәм тышкы яктырту җайланмаларына рөхсәтсез тоташтыру һәм тоташу рөхсәт ителми.

Статья 59

1. Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган объектлар, шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмаларның милекчеләре (хужалары) бурычлы:

1) урамнарның, юлларның тиешле яктыртылуын, терәкләрнең һәм яктырткычларның, яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтергә, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

2) билгеләнгән тәртип буенча яктырткычны кабызу һәм сүндерүне күзәтергә;

3) тышкы яктырткычны урнаштыру, карап тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү һәм бизәү кагыйдәләрен үтәргә;

4)тышкы яктырткычларның фонарларын вакытында алыштырырга.

Бүлек 16. Кече архитектура формаларын карап totу

Статья 60

1. Кече архитектура формаларына көрө: монументаль-декоратив бизәү элементлары, мобиЛЬ hәм вертикаль яшелләндөрү өчен жайламалар, су жайламалары, муниципаль жиһазлар, Урта Тигәнәле авыл жирлеге территориясендәге коммуналь-көнкүреш hәм техник жиһазлар.

2. Кече архитектура формаларын карап totу бирелгән жир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә хокук ияләре тарафыннан тәэмин ителә-вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин итүче (подрядчы, башкаручы) билгеләмәсе нәтижәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга муниципаль контракт төзегән оешма белән контракт (килешү) нигезендә тәэмин ителә.

Статья 61

1. Кече архитектура формалары ияләре бурычлы:

1) кечкенә архитектура формаларын чисталыкта hәм төзек хәлдә тотарга;

2) язғы чорда кече архитектура формаларын планлы тикшерү, аларны иске буяудан, тутыкмадан чистарту, юып, буяу, шулай ук сынган элементларны алыштыру;

3) кышкы чорда кечкенә архитектура формаларын, шулай ук аларга якынлашу юлларын кардан hәм боздан чистартырга;

4) тигез өслекле чикләнгән комлыклар корырга, комлыкларда елга кимендә бер тапкыр комны алыштырырга;

5) балалар, спорт, хужалык мәйданчыклары hәм ял итү мәйданчыклары жиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы hәм куркынычсызлыгы таләпләренә туры килүен күзәтергә;

6) фонтаннар эшләгән чорда су өслеген чүп-чардан көн саен чистартуны башкарырга.

Статья 62

1. Рөхсәт ителми:

1) максатсыз кечкенә архитектура формаларын куллану (балалар уен мәйданчыкларында өлкәннәрнең ял итүе, спорт мәйданчыкларында кер киптерү h. б.);

2) теләсә нинди мәгълумати-басма продукцияне кече архитектура формаларына элергә hәм ябыштырырга;

3) кечкенә архитектура формаларын hәм аларның конструктив элементларын вату hәм бозу;

4) фонтаннарда су коену.

Бүлек 17. Стационар булмаган объектларны карап тоту

Статья 63

1. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны урнаштыру схемасы буенча муниципаль хокукий акт белөн билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

2. Тышкы габаритлары буенча вак ваклап сату чөлтәре объектының максималь гомуми мәйданы 60 кв. м.

3. Жир участогын арендалау срокы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтлергә, э жир участогы азат ителергә һәм башлангыч хәлгә китерелергә тиеш.

Статья 64

1. Стационар булмаган объектларның хужалары булган юридик һәм физик затлар бурычлы:

1) аларны ремонтлау һәм буяу. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы күренешне һәм төсне саклауны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

2) янәшәдәге территориядә яшеллекләрнең, газоннарының, бордюр ташының, кечкенә архитектура формаларының (алар булганда) саклануын күзәтергә, әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләргә ярашлы рәвештә күрсәтелгән территориие карап тотарга;

3) стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштырырга, кирәк булганда урналарны буярга һәм калдыклардан чистартырга.

Статья 65

1. Рөхсәт ителми:

1) стационар булмаган объектларга пристройлар, козыреклар, навеслар һәм проектларда каралмаган башка конструкцияләр төзү;

2) стационар булмаган объектлар янында сәүдә-сүйту жиһазларын кую;

3) стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә савыт-саба, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм житештерү характерындагы башка эйберләрне жыярга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен кулланырга;

4) стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы бушлыкларны жиһазлар, калдыклар белән тутырырга;

5) стационар булмаган объектларны биналарның аркаларында, газоннарда, мәйданчыкларда (балалар, ял, спорт, транспорт тукталышлары), суүткәргеч һәм канализация чөлтәрләренең, торба үткәргечләренең саклау зонасында, шулай ук торак биналарның тәрәзәләреннән, сәүдә предприятиеләре витриналарына кадәр - 20 мдан ким, агач кәүсәсенә кадәр - 3 мдан ким арада урнаштыру.

Бүлек 18. Төзелеш эшләрен башкару урыннарын карап тоту

Статья 66

1. Төзелеш мәйданчыкларын һәм аларга якын территорияләрне карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка эш төрләре тәмамланганнан соң төзекләндерү төзүчегә йөкләнә.
 2. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы тиешле:
 - 1) төзелеш мәйданчыгы территориясенең бөтен периметры буенча Башкарма комитетның хокукий актлары таләпләренә туры китереп типовой койма урнаштырырга;
 - 2) төзелеш мәйданчыгының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;
 - 3) төзелеш мәйданчыгының тиешле техник торышын, аның чисталыгын, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басу продукциясеннән вакытында чистартылуын күзәтергә;
 - 4) төзелеш мәйданчыгы территориясенә кергендә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә жавап бирүче мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;
 - 5) жәяулеләр өчен вакытлыча тротуарлар төзелешен тәэмин итәргә;
 - 6) төзелеш мәйданчыгын периметры буенча тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;
 - 7) төзелеш мәйданчыгына төзекләндерелгән керү юлларын, мәйданчык эчендәге юлларны һәм урамнарның (юлларның)йөрү өлешенә пычрак һәм чүп-чарны чыгаруны булдырмаучы транспорт чаралары тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын жиналданырырга;
 - 8) төзелеш мәйданчыгына керү юлларында ябык цикллы йөк автотранспорты хәрәкәте маршрутын (10 тоннадан артык) килештерү, юлларның һәм үтү юлларның саклануын тәэмин итәргә;
 - 9) төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын жыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар булуны тәэмин итәргә;
 - 10) төзелеш мәйданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;
 - 11) төзелеш мәйданчыгы территориясеннән жыелган һәм калдыклар булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килешенгән максус билгеләнгән урыннарга чыгаруны тәэмин итәргә;
 - 12) эш башкарганда төзелеш мәйданчыгының янәшәдәге территориясен, аңа керү юлларын һәм тротуарларны пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан (елның (кыш, жәй) вакытын исәпкә алыш) көн саен жыештыруны тәэмин итәргә;
 - 13) эш башкарганда жир асты инженер коммуникацияләренең, тышкы яктырту чөлтәрләренең, яшеллекләрнең һәм кече архитектура формаларының саклануын тәэмин итәргә.

3. Төзелеш һәм (яки) ремонт эшләре алыш барылуның бөтен чоры дәвамында әлеге Кагыйдәләр таләпләрен үтәргә, шулай ук эш башкарганда жимерелгән һәм зыян құргән юл япмаларын, яшеллекләрне, газоннарны, тротуарларны, авышлыкларны, кечкенә архитектура формаларын торғызырга.

4. Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче биналар, эшчеләрне һәм хезмәткәрләрне вакытлыча тору очен көнкүреш вагончыклары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау очен урыннар төзелеш оештыру проектына ярashлы рәвештә төзелеш мәйданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

Статья 67

1. Рөхсәт ителми:

1) эш көннәрендә 22.00 сәгатьтән алыш 06.00 сәгатькә кадәр, ә ял көннәрендә 22.00 сәгатьтән алыш 09.00 сәгатькә кадәр гражданнарның шәхси һәм жәмәгать иминлеген тәэмин итү белән бәйле коткару, авария-тергезелеш һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, тынлыкны бозу белән бергә төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләрне оештыру һәм торак зонасы янында үткәрү;

2) Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән башка юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен тарайту яки ябу;

3) чүп-чарны яндыру һәм төзелеш калдыкларын утильләштерү;

4) грунт, чүп-чар, коела торган төзелеш материалларын, җиңел савытларны, киселгән агачларны юлларны пычратмый торган брезент яисә башка материал белән капламыйча, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-ком эремәсен, известь, бетон катнашмаларын) юлга, тротуарга, юл қырыена яисә юлга якын газолосасына кою мөмкинлеген юкка чыгаручы чаралар күрмичә генә күчереп йөртергә.

Бүлек 19. Жирләү урыннарын карап тоту

Статья 68

1. Этик, санитар һәм экологик таләпләргә туры китереп бирелгән жирләү урыннарын тоту федераль закон таләпләренә һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын тоту кагыйдәләренә ярashлы рәвештә башкарыла.

2. Жирләү урыннарын санитар рәвештә тәэмин итүчене (подрядчи, башкаручы) билгеләү нәтижәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга муниципаль контракт төзегән оешма башкара.

Статья 69

1. Жирләү урыннарын карап тоту таләпләре:

1) зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Жәмәгать бәдрәфләре территориясендәге урналар чистартылырга тиеш;

2) зират территориясендәге чүп контейнерлары һәм урналар чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган саен, З көнгә бер тапкырдан да сирәк булмаган вакытта чыгарылырга тиеш;

3) авария хәлендәге һәм ауган ағачлар булырга тиеш түгел. Авария хәлендәге ағачлар киселергә тиеш;

2. Қышкы чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

1) зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар кинәйтлергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз калдыклары булмаган тигез кар булырга булырга мөмкин;

2) үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозга каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен эшкәртү кар яуганнан соң ук башланырга тиеш;

3) беренче чиратта карны чыгару, бозны вату һәм үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз жыелмаларын бетерү;

4) жирләү урыннарының жәяүлеләр зоналарында бозга каршы материаллар кулланырга, юллардан чистартылган тозлы карны һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга өяэргә ярамый.

3. Жәйге чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

1) үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм күмелгән урыннарда гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрле пычранулардан чистартылырга тиеш;

2) яшеллекләрне санитар кисү, чүп үләннәрен агач-куаклык үсемлекләрен бетерү буенча чараплар ел саен үткәрелергә тиеш.

4. Жирләү урынын, кабер өстенә куелган корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склеплар h.b.) карау, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, башка карауны тормыш иптәше, туганнары, үлгән кешенең законлы вәкиле яки санитар таләпләрне мәжбүри үтәп башка кеше башкара.

Бүлек 20. Автотранспорт чарапларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын карап тоту

Статья 70

1. Автотранспорт чарапларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын (алга таба тукталыш) гамәлдәге төзелеш нормаларына һәм кагыйдәләренә, шулай ук әлеге Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә тукталышны урнаштыру өчен бирелгән жир участогының хокук иясе (алга таба хужасы) карап tota.

Статья 71

1. Хужалар бурычлы:

1) тукталыш территорияләренең бөтен периметры буенча механик тәэсирләргә һәм тышкы мохит тәэсирләренә чыдам булырга тиешле койма урнаштырырга;

2) туктальшларның тиешле техник торышын, аларның чисталыгын, пычрактан, кардан, боздан, мәгълумати-басу продукциясенән вакытында чистартылуын күзәтергө;

3) Материалларны жыюга, комплектланмаган транспортны, туктальш территорияләрендә һәм туктальшларга якын территорииләрдә төрле конструкцияләрне саклауга юл куймаска;

4) саклау урыннарын дежур персонал өчен биналар белән жиһазландырырга. Туктальш территорияләрендә гомуми мәйданы 10,0 квадрат метрдан артмаган, жиңел типтагы конструкцияләрдән эшләнгән, тышкы стеналарны нейтраль төсләр гаммасының заманча бизәү материаллары белән бизәгән капиталь булмаган объектлар урнаштырырга рөхсәт ителә;

5) туктальш территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килгән яктылыкны тигез бүлүне тәэмин итүче тышкы яктыру белән жиһазландырырга;

6) туктальш территорияләрендә проектта караплаган башка капиталь һәм вакытлыча биналар, корылмалар, сәүдә павильоны, киосклар, навеслар һ. б. төзелешенә юл куймаска;

7) туктальш территорияләрендә автомобильләр юуга һәм ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр туктальшына юл куймаска;

8) санитар һәм янғынга каршы кагыйдәләрне үтәп, туктальш территорияләрен тотарга;

9) дайми рәвештә санитар эшкәртү үткәрергә (проектта караплан мәйдан чикләрендә), калдыкларны жыю өчен контейнерлар (урналар) урнаштырырга, үләннәрне дайми рәвештә чабуны һәм каты көнкүреш калдыкларын, карны чыгаруны тәэмин итәргә;

10) каты япмалы туктальшка керү юлларын маҳсус, автостоянка урнашкан урынны һәм хезмәт күрсәтүне билгеләүче, билгеләр, шулай ук гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы билгеләр белән жиһазландырырга;

11) инвалидларның туктальшлар территориясенә киртәсез керүен тәэмин иту һәм инвалидларның маҳсус автотранспорт чарапларын һәм инвалидларны һәм (яки) инвалид балаларын йөртүче транспорт чарапларын парковкалау өчен урыннарының ким дигэндә 10% ын (ә бер урыннан ким түгел) бүлеп бирү. Мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр маҳсус автотранспорт чарапларын парковкалау урыннарыннан «Россия Федерациясенә инвалидларны социаль яклау турында» 24.11.1995 елгы 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясы нигезендә бушлай файдаланалар.

Бүлек 21. Йорт хайваннарын һәм кошларын карап тоту

Статья 72

1. Һәрбер хайван хужаның милке булып тора һәм, һәр милек кебек үк, закон белән саклана. Хайванны хужасыннан суд карары буенча гына тартып алырга мөмкин.

2. Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрең бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен җаваплылыкны аларның хужалары РФ гамәлдәге законнары нигезендә җавап тоталар.

3. Йорт хайваннары хужалары шәхсән үз йорт хайваннары экскрементларын жыештыралар һәм утильләштерәләр.

Статья 73

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге халкы тарафыннан авыл хужалығы хайваннарын (сыерлар, сарыклар, кәжәләр, дунгызлар һәм башкалар) һәм кошларны йорт яны участоклары булган шәхси торак йортлар территорияләрендә тоту рөхсәт ителә.

2. Барлық продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжә, сарық, дунгыз, ат) биркалау юлы белән хайван хужалары булган гражданнарның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә мәжбүри теркәлергә, ел саен кире теркәлергә тиеш.

3. Йорт хайваннарын көтү жирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтү урыннарында, хужасы күзәтүе астында яки аның қушуы буенча башка кеше тарафыннан рөхсәт ителә.

4. Йорт хайваннарын йөрту 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр рөхсәт ителә. Башка вакытта йөргәндә хужалар урамнарда һәм йорт ишегалларында тынлыкны тәэммин итү өчен чараптар күрергә тиеш.

5. Этне йөрту бәйләү (этне тотып торучы башка жайлана), мүенса һәм битлек кулланып башкарылырга тиеш, өч айга кадәрге эт балаларын һәм махсус сумкада (контейнерда) яки аларны йөртүче кешенең кулында булса, вак зурлыктагы этләрне йөрту очракларыннан тыш. Закон нигезендә теркәлгән этнең мүенсасында аның идентификацион номеры күрсәтelerгә тиеш. Этләрне чылбырызың йөрту торак пунктлар чикләреннән читтә, шулай ук этләрне йөрту урыннарында рөхсәт ителә, алар янында мондый йөрүне рөхсәт итүче билгеләр урнаштырылган.

6. Хужалар йорт хайваннары һәм кошлары экскрементлары белән ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуга юл куймаска тиеш. Этләр, мәчеләр һәм башка вак хайваннарны йөрткәндә, хужаның үзендә йорт хайваннарының табигый тизәкләрен тулысынча жыештыруны тәэммин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыклардагы чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

7. Этне чылбырдан бары тик йөрү урыннарында гына жибәрергә мөмкин. Махсус бүләп бирелгән мәйданчыклар булмаганды, жирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән буш жирләрдә, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

8. Этләрне яхшы киртәләнгән мәйданчыкларда яки муниципаль берәмлек территориясе артында гына өйрәтергә мөмкин.

9. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә йорт хайваннарын һәм кошларын көтү тыела (йорт яны территорияләрендә,

газоннарда, паркларда һәм скверларда үз белдеген белән терлекләрне йөрту һәм көтү рөхсәт ителми). Йорт хайваннарын юллар буенча тәүлекнәң якты вакытында гына күп чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны мәмкин кадәр юлның уң чигенә якынрак юнәлтергә кирәк. Йорт хайваннарын асфальт белән капланган юлларда, туфрак юллар һәм сукмаклар буенча күп йөрү мәмкинлеге булганда, йөрту тыела.

10. Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хужалары яшеллекләрне бозудан килгән зыянны һәм терлек көтүенә киткән чыгымнарны каплыйлар.

11. Йорт кәҗәләре бары тик йорт яны территориясендәге загоннарда яки көтүлектә хужалар күзэтүе астында гына тотылырга тиеш.

Статья 74

1. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп территорияләренә, балалар бакчаларына, ашханәләргә, поликлиникаларга, азық-төлек кибетләренә кертергә;

2) йорт хайваннарын пляжларда йөрту һәм сулыкларда коендыру;

3) тыю языу булганда хайваннарны учреждениеләргә кертерту;

4) хайваннарны һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озатып йерүчедән башка чыгарырга;

5) этләрне алкоголь, наркотик яки токсик исерек хәлдә булган кешеләр, шулай ук яшьләре яки сәламәтлекләре аркасында этләрнәң хәрәкәтләрен контролльдә тота алмаган һәм аларның агрессив тәртибен туктата алмаган кешеләр йөртергә;

6) этләрне 14 яшькә кадәрге кешеләр белән йөрту, кечкенә этләрне йөрту очракларын исәпкә алмаганда;

7) йорт хайваннарын һәм кошларын балконнарда, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (якындағы фатирлар коридорларында, баскыч ячейкаларында, чердакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда) дайими тоту;

8) йорт хайваннарын торак пункт территориясендә маҳсус чаралар (кургәзмәләр h.b.) уздыру урыннарыннан тыш, моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш асрау.

Статья 75

1. Бал кортлары белән аерым умарталарны җир кишәрлекләрендә урнаштыру түбәндәгә таләпләрне үтәгәндә рөхсәт ителә:

1) балавыз эшкәрту предприятиеләреннән, кондитер һәм (яки) химия продукциясе житештерү буенча предприятиеләрдән, аэродромнардан, хәрби полигоннардан, тимер юлларга бүләп бирелгән полоса чикләреннән, 110 кВ һәм аннан да югарырак көчәнешле электр тапшыру линияләреннән, медицина оешмаларыннан, мәдәният оешмаларыннан, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмалардан, балаларның ял итү һәм аларны сәламәтләндерү оешмаларыннан, балалар өчен социаль хезмәтләрдән, социаль тернәкләндерүгә

мохтаж балигъ булмаганнар өчен махсуслаштырылган учреждениеләрдән ким дигәндә 100 м ;

2) торак пунктларда яки гражданнар үз ихтияжлары өчен бакчачылык яки яшелчәчелек алыш барган территорияләрдә (алга таба - бакчачылык яки яшелчәчелек территориясе) урнашкан күрше жир кишәрлекләре чикләреннән 3 метрдан да ким булмаган, летоклары әлеге участоклар чикләреннән каршы якка юнәлтеп яисә умарталыкларны күрше жир кишәрлекләреннән 2 метрдан да ким булмаган биеклектәге totash койма белән аеру шарты белән летокларының ераклыгы hәм юнәлеше буенча чикләуләрсез;

3) башка төр хайваннар, шул исәптән кошлар тотылган биналардан 3 метрдан да ким булмаган, бу биналардан каршы якка летокларын юнәлту юлы белән яки, башка төр хайваннар, шул исәптән кошлар тотылган биналардан умарталарны аеру шарты белән, летоклары ераклыгы hәм юнәлеше буенча чикләуләрсез, 2 метрдан да ким булмаган биеклектәге totash койма белән аерыш. Бу таләп башка төр хайваннар, шул исәптән торак пунктлар яки бакчачылык яки бакчачылык территорияләре чикләреннән тыш урнаштырылган кошлар тотылган биналарга кагыла (хужалыкларда тотылган хайваннардан тыш).

Статья 76

1. Йорт хайваннары hәм кошлар хужалары бурычлы:

1) терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария яғыннан хайваннар авыруларын кисәтүне hәм куркынычсызлыкны тәэммин итүче хужалык hәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, эйләнә-тире мохитне терлекчелек калдыклары белән пыгратуга юл куймаска, шулай ук ел саен янадан теркәү чорында мәжбүри дәвалау-профилактика чараларын үткәрергә;

2) хайваннарның кайда булуларын дами контролльдә тоту, аларның Урта Тигәнәле авыл жирлеге территорииясендә булуына юл куймау;

3) хайваннар авырганда hәм аларның үлеме очрагында, шулай ук аларның гадәти булмаган тәртибе булганда ветеринария учреждениеләре белгечләренә кичекмәстән хәбәр итәргә. Алар килгәнчे авыру билгеләре булган хайваннарны изоляцияләргә;

4) ветеринария белгечләре таләпләре буенча хайваннарны тикшерү, диагностик тикшеренүләр, саклагыч прививкалар hәм дәвалау-профилактика эшкәртүләре өчен бирергә.

Статья 77

1. Үлгән терлекләрне жирләү махсус оешма тарафыннан махсус билгеләнгән урында башкарыла.

Статья 78

1. Үз территориясенде сакчы этләре булган оешмалар бурычлылар:

- 1) этләрне гомуми нигездә теркәү;
- 2) этләрне нык бәйләгечтә тоту;
- 3) килүчеләрнең хайваннарга керү мөмкинлеген булдырмау;

4) этлэрне эш туктатылганнын соң яхши киртэлэнгэн территорииядэ яки гомуми файдалану территориисеннэн киртэлэнгэн территорииядэ, территорииягэ кергэндэ кисэтүче язу булганда гына бэйдэн ычкындырырга.

Статья 79

1. Жәмәгать урыннарында караучылары булмаган караучысыз калган хайваннар тотылырга тиеш.

2. Караучысыз хайваннарны тоту мондый хайваннарны тапкан маҳсуслаштырылган предприятие яки жирле үзидарә органнары белэн төзелгэн килешү буенча башка кеше тарафыннан башкарыла ала.

3. Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга гуманлы мөнәсәбәт һәм жәмәгать әхлагы нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

4. Рөхсәт ителми:

1) хайваннарны фатирлардан һәм шәхси йортлар территориясеннән судның тиешле карапысыз тартып алырга;

2) этлэрне кибетләрдә, даруханәләрдә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләрендә h. б. бэйдэн ычкындырырга;

3) ветеринария органнары күрсәтмәсез тозаклар һәм башка тоту чаралары куллану.

Бүлек 22. Бәйрәмчә бизәү

Статья 80

1. Урта Тигәнәле авыл жирлеге территорииясен бәйрәмчә бизәү дәүләт, шәһәр һәм милли бәйрәмнәр, мөһим вакыйгалар белэн бәйле чаралар үткәрү чорында башкарыла.

2. Бәйрәм бизәлеше дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирляндалар, паннолар, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендылар, трибуналар, эстрада урнаштыруны, шулай ук бәйрәм иллюминациясе жайланмасын үз эченә ала.

3. Бәйрәм бизәлеше элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен көйләүненец техник чараларын төшерергә, заарларга һәм начарлатырга ярамый.

4. Мәдәни мирас объектларында, шулай ук аларның территорииләрендә һәм мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында бәйрәм һәм тематик бизәлешне монтажлау мәдәни мирас объектларын аларның компетенциясе кысаларында һәм гамәлдәге законнарга ярашлы рәвештә саклау буенча Татарстан Республикасы Комитеты белэн килештерелергә тиеш.

Бүлек 23. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясенжыештыру тәртибе

Статья 81

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен жыештыру һәм карап totу:
 - 1) җәйге чорда 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
 - 2) кышкы чорда 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр;
 - 3) күрсәтелгән сроклар Башкарма комитет тарафыннан һава шартларына бәйле рәвештә төзәтелә ала.
 2. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен жыештыру түбәндәгә эшләрне үткәрү юлы белән тормышка ашырыла:
 - 1) жирлекне карап totу, жыештыру буенча системалы эшләр;
 - 2) Башкарма комитетның хокукий актларына ярашлы рәвештә бердәнбер массакуләм чаралар (өмәләр).
 3. Жыелган чүп - чар, себерелгән чүп, яфраклар, чабылган үлән, ботаклар билгеләнгән таләпләргә туры китереп чыгарылырга тиеш.
 4. Оешма һәм учреждение биналарына якын территорияләрне, сәүдә объектларын жыештыру оешманың үз көче һәм үз акчалары хисабына башкарыла.
- Шәхси торак һәм хужалык корылмаларына якын территорияләрне жыештыруны әлеге күчемсез милек объектлары хужалары башкара.

Статья 82

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен жыештыру җәйге чорда «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясенең пычрануын һәм тузанлануын киметү максатыннан «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен юып, су сибеп, себереп һәм карап totу буенча башка эшләр башкару юлы белән башкарыла һәм үз эченә ала:

- 1) ясалма япма белән капланган территорияләрне себерү (коры һава торышында су сибү), урам-юл чeltәре объектларын һәм яңгыр канализациясе белән жиһазландырылган ясалма япма белән капланган башка территорияләрне тузаннан һәм пычрактан юу (механик һәм кул белән 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр башкарыла). Юл япмаларын, мәйданнарны, тротуарларны һәм башка ясалма япма белән капланган территорияләрне юып чыгару япманың бөтен киңлегенә башкарыла;
- 2) яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;
- 3) барлык территориядән чүп жыю;
- 4) ел саен, 1 июньгә кадәр (датаны Башкарма комитетның тиешле хокукий акты белән күчерергә мөмкин), кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар мәйданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;
- 5) үләнне вакыт-вакыт чабу (үләннең биеклеге 10 см артык булганда) һәм чабылган үләнне тәүлек дәвамында жыю;

6) яфраклар төшү чорында тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракларны жыю һәм чыгару;

7) территорияләрне, шул исәптән сәүдә объектлары, оешмалар һәм предприятиеләр янында автотранспорт парковкасы урыннарын жыештыру, ул 8.00 сәгатькә тәмамланырга тиеш;

8) юудан соң бордюр янындагы лотокларны жыештыру.

Статья 83

1. Яфрак төшү чорында территорияләрне жыештыру өчен жаваплы оешмалар урамнар һәм юллар буйлап газоннардан коелган яфракларны жыялар һәм чыгаралар. Агачларның һәм куакларның төп өлешенә яфраклар жыю тыела, жылылык сөюче үсемлекләрне жылыштыру.

Статья 84

1. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияләрне жыештыру үз эченә ала:

1) юл япмаларын һәм тротуарларны кардан чистарту;

2) тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгәч -жәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл япмаларын бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

3) язғы чорда -карны йомшарту һәм эрегән суларны читкә жибәрүне оештыру.

2. Авыл территориясендә башкарыла торган жыештыру эшләренең технологиясе һәм режимнары, нава шартларына карамастан, транспорт чарапарының һәм жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

3. Кышкы чорда жәяүлеләр тротуарларын, жир өсте юлларын, баскычларны жыештыру үзенчәлекләре:

1) жәяүлеләр тротуарлары, жир өсте юллары, баскычлар курсәтелгән корылмаларның жәяүлеләр өлеше кинлекенә яңа төшкән кардан чистартылырга тиеш. Кар беткәннән соң чистарту вакыты тугыз сәгатьтән артмаска тиеш;

2) интенсив кар яуган чорда (тәүлегенә 10 -15 см яңа төшкән кар) жәяүлеләр тротуарлары, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

3) бозлавык барлыкка килгәч, бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә. Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгаклык ачыклангеннан соң дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;

4) калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган юеш карны газонга яки бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга, яшеллекләр саклану һәм эрегән сулар агымын тәэмин итү шарты белән жыярга рөхсәт ителә. Жыелган карның биеклеге 0,8-1,2 м дан артмаска тиеш.;

5) кышкы чорда юллар, бакча диваннары, урналар һәм кече архитектура формаларының башка элементлары, подъездларга, сәүдә павильоннарына, кибетләргә керү тамбурлары, шулай ук алар алдындагы һәм ян-якларындагы кинлек, аларга керү юллары кардан һәм боздан чистартылырга тиеш.

Статья 85

1. «Урта Тигэнэле авыл жирлеге» муниципаль берэмлеге территорииясендэ рөхсөт ителми (тыела):

1) урамнарда, мэйданнарда, яшеллеклэр белэн капланган участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм башка гомуми файдаланудагы территориияләрдә пычрату;

2) гамәлдәге законнарга ярашлы рәвештә жирләү урыннарыннан тыш гомуми файдаланудагы территориияләрдә мемориаль каберлек корылмалары (истәлекле корылмалар, коймалар) урнаштырырга;

3) бу максатлар өчен карапмаган урыннарда, шул исәптән муниципаль жәмәгать транспорты маршрутларының соңғы пунктларында транспорт чараларын юарга, салонны чистартырга һәм техник хезмәт күрсәтергә;

4) биналарны һәм корылмаларны төзекләндөрү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм башка төзекләндөрү элементларын жимерергә һәм бозарга, шулай ук аларны үз белдеге белән үзгәртеп корырга, үзгәртеп төзергә һәм күчерергә;

5) язулар язу, рәсемнәр ясау, мәгълүмат-басма продукциясен ябыштыру һәм элгәндә, жәмәгать транспортын көтү туктальшларына, стеналарга, баганаларга, коймаларга (коймаларга) һәм бу максатлар өчен карапмаган башка объектларга граффити салу;

6) күчеп йөрүче милекне чикләрдән һәм (яки) бирелгән жир участоклары коймаларыннан читтә сакларга;

7) тараны, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә әйберләрен тротуарларда, газоннарда, юлларда һәм сәүдә объектларына якын территориияләрдә урнаштырырга һәм жыярга;

8) йортларның, оешмаларның һәм учреждениеләрнең янәшәдәге территориияләрендә чүплекләр һәм пычраклар салу һәм агызу жайламаларын урнаштыру, житештерү һәм куллану калдыкларын урам юлларына, йорт яны территориияләренә, яшеллекләргә чыгару;

9) «Урта Тигэнэле авыл жирлеге» муниципаль берэмлеге жирләрендә (кар чүплекләрен урнаштыру өчен билгеләнгән участоклардан тыш) кар массасын (карны)туплау, урнаштыру һәм жыю;

10) шәһәр территорииясендә, шул исәптән предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр һәм шәхси йорт хужалыклары территориияләрендә теләсә нинди калдыкларны яндыру.

Статья 86

1. Калдыклар (чүп-чар, кар, туфрак h.б.) «Урта Тигэнэле авыл жирлеге» муниципаль берэмлеге территорииясендә билгеләнгән урыннардан тыш ташланган очракта, мондый бозуларга юл куйган кешеләр ачыкланган бозуларны бетерү буенча чаралар күрәләр.

2. Калдыкларны санкцияләнмәгән урыннарга урнаштырган кешеләр үз хисабына әлеге территориине жыештырырга һәм чистартырга, ә кирәк булганда жир участогын рекультивацияләргә тиеш. Эгәр З тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыклар урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны бетерү

hэм санкциялэнмэгэн чүплек территориялэрэн рекультивациялэү өлөгө территорияне жыештыру өчен жаваплы оешмалар (яки өлөгө төр хезмэллэр күрсөтү килешүдэ каралган очракта калдыкларны чыгаруны гамэлгэ ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

3. Билгелэнгэн тэртиптэ бирелмэгэн hэм муниципаль милектэ булган жир участокларында (территориялэрдэ) стихияле рэвештэ барлыкка килгэн чүплеклэрне бетерү вэкалэтле орган тарафыннан тээмин ителэ.

Бүлек 24. Жирле эхэмийттэгэе автомобиль юлларын жыештыру

Статья 87

1. Жирле эхэмийттэгэе автомобиль юлларын (алга таба юлларны) жыештыру дайми рэвештэ юл өлешен, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесэлэрэн), жэмэгтэй транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чуп - чардан, кардан hэм боздан чистарту буенча чарапар комплексын үз эченэ ала.

2. Язгы-жэйге чорда юлларны жыештыру- юуны, сугаруны, тузанлылыкны бетерүне, себерүне h.b. үз эченэ ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру чуп-чарны, карны hэм бозны, пычракны жыештыруны hэм чыгаруны, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздэ tota.

3. Экстремаль шартларда юлларны жыештыру өчен вэкалэтле орган тарафыннан юлларны жыештыру буенча чарапар комплексын күздэ totkan авария хэлэндэгээ эш планы өзөрлэнергэ тиеш.

Статья 88

1. Юлныц йөрү өлешен, күчеп йөрү hэм резерволосаларын, юлларныц лотковый зоналарын, юлларны себерү (алдан дымландырып) көндэзгэ вакытта 8.00 дэн 21.00 гэ кадэр, э транспортныц интенсив хэрэктэе булган урамнарны төнгө вакытта 23.00 дэн 7.00 гэ кадэр башкарыла.

2. Юлныц бөтен киңлегенэ, мэйданнарныц, урамнарныц hэм юлларныц ясалма япмаларын, ясалма юл корылмаларын төнгө (23.00 сэгаттэн 7.00 сэгаттэ кадэр) hэм көндэзгэ (7.00 сэгаттэн 23.00 сэгаттэ кадэр) юалар. Юлны юганда, эссе көннэрдэ (нава температуры 25 градустан югары булганда) тротуарларга, газоннарга, жэмэгтэй транспортын көтү тукталышларына, биналарныц якын урнашкан фасадларына, сэүдэ объектларына h.b. су агымы белэн себерелгэн чупне hэм чуп-чарны чыгарырга ярамый. Юл өлешен сугару 12.00 сэгаттэн 16.00 сэгаттэ кадэр ике сэгать аралыгында башкарыла.

3. Юл буенда урнашкан урналарны чистарту көненэ бер тапкырдан да сирэх түгел, тукталыш мэйданчыкларында көнгэ ике тапкыр башкарыла.

4. Автобусларны көтү тукталышлары, автобусларныц туктау-борылыши мэйданчыклары тулысынча чуп-чардан чистартылырга тиеш.

5. Жэмэгтэй транспортныц сонгы туктау-борылыши мэйданчыклары калдыкларны жюю өчен контейнерлар белэн жиһазландырыла. Жэйгэ чорда мэйданчыклар пычрактан hэм тузаннан чистартыла, кышкы чорда карны

чистарту һәм чыгару башкарыла, бозлавык вакытында бозга каршы материаллар белән эшкәртү үткәрелә.

Статья 89

1. Жәмәгать транспортын көтү павильоннары тузансыз, буялган һәм юылган, санкцияләнмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылган булырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш. Жәмәгать транспортын көтү павильонын жыештыру жәйге чорда аена сигез тапкырдан да ким булмаска тиеш, кышкы чорда кирәк булганда.

Статья 90

1. Аерым элементлар буенча жәйге юл жыештыру таләпләре:

1) юлның йөрү өлеше төрле пычраклардан тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлеккә юылырга тиеш. Кәйләу сзыыклары белән билгеләнгәнүзәк, резерв полосалары дайми рәвештә комнан һәм вак чүп-чардан чистартылырга тиеш;

2) ике метрлы лотковый зоналарда туфрак-ком калдыклары һәм пычранулар булырга тиеш түгел. Кечкенә генә ком кисәкчәләре һәм төрле вак чүп-чар белән пычрануга юл куела, алар максус машиналарның эш циклы арасында барлыкка килергә мөмкин;

3) тротуарлар һәм аларда урнашкан жәмәгать транспортын көтү тукталышлары туфрак-ком калдыкларыннан, төрле чүп-чардан тулысынча чистартылырга һәм юылырга тиеш. Жыештыру циклары арасында барлыкка килергә мөмкин булган ком һәм вак чүп-чар белән аерым пычранулар рөхсәт ителә;

4) юл кырылары зур габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

5) аергыч полосалар дайми рәвештә бөтен өслегендә комнан, пычрактан һәм вак чүп-чардан чистартылырга тиеш. Тавыштан саклаучы стеналар, металл коймалар, юл билгеләре һәм күрсәткечләр елына ким дигендә ике тапкыр юылырга тиеш. Газоннар рәвешендә эшләнгән бүлү полосалары чүп-чардан чистартылырга тиеш, үлән катламының биеклеге 10 см-дан артмаска тиеш;

6) юллар бүленеше полосасында үлән катламының биеклеге 10 см-дан артмаска тиеш.

Статья 91

1. Кышкы чорда юлларны жыештыру үз эченә ала:

1) юлны кардан һәм боздан чистарту, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, карны себеруне, валларга күчерүне һәм карны чыгару;

2) юлны, тротуарларны, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын кар ява башлаганнан мизгелдән һәм бозлавык барлыкка килүгә бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәрту;

3) юлларның йөрү өлешеннән кар билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитет житәкчесе боерыгы белән килемштерелгән максус билгеләнгән урыннарга чыгарылырга тиеш;

4) юллар, тротуарлар, парковкалар (парковка кеселәре), жәмәгать транспортын көтү тукталышларыннан карны жыештыру кар катламы барлыкка килүгә дайими рәвештә башкарылырга тиеш;

5) кар яуган вакытта тротуарларда урнашкан жәмәгать транспортын көтү тукталышларын жыештыру тәүлегенә ике тапкыр башкарылырга тиеш. Жәмәгать транспортын көтү тукталышларыннан, юл чатыннан, жәяулеләр үтү урыннарыннан кар тәүлек дәвамында чыгарылырга тиеш;

6) юлларның йөрү өлешен механикалаштырылган ысул белән (жыю техникасы комплекслары) жыештырганда һәм кар валлары барлыкка килгәндә, валларны жәяулеләр үтү урыннарында, парковкалар (парковка кеселәре), жәмәгать транспортын көтү тукталышлары, үтү юллары алдынан күчерергә кирәк;

7) юлларның һәм аларга тоташкан тротуарларның йөрү өлешеннән чистартылган кар кин урамнарда, мәйданнарда һәм проспектларда аергыч полосага, юл кырые булган юлларда, юл кырыенда, калган урамнарда юлның прилотка өлешенә (юлның киңлегенә бәйле рәвештә урамның бер яки ике яғыннан) күчерелә һәм валлар формалаштырыла;

8) юл чатында, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, жәяулеләр үтү урыннарында, янгыр кабул итү коелары урнашкан урыннарда кар валлары чистартыла: юл чатында - юл чаты киңлегендә, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында - утырту мәйданчыгы озынлығында, жәяулеләр үтү урыннарында - жәяулеләр үтү юлы киңлегенә, әмма 5 метрдан да ким булмаган урыннарга, янгыр кабул итү урыннарында коелар 1,5 метрдан да ким түгел, кар валының киңлеге 2 метрдан артмаска тиеш;

9) карны чыгару беренче чиратта күперләрдән һәм юл үткәргечләрдән, жәмәгать транспортның маршрут хәрәкәте булган тар юллардан һәм урамнардан, пассажир транспорты тукталышларыннан һәм жәяулеләр һәм транспорт чарапарының туплануы мөмкин булган башка урыннарыннан башкарыла;

10) кар яуган вакытта юлның йөрү өлешеннән кар махсус билгеләнгән урыннарга чыгарылырга тиеш, алар билгеләнгән тәртиптә, ул тәмамланганнан соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча килемштерелгән. Махсус билгеләнгән урыннар керү юллары, яктырту, көнкүреш биналары һәм коймалар белән жиһазландырыла;

11) юлларны жыештырганда тышкы яктырту терәкләренең, терәк янындағы щитларның, идарә итү шкафларының һәм башка корылмаларның, агачларның, куакларның саклануын, шулай ук юл буйлап механикалаштырылган кар жыю вакытында яшеллекләрнең саклануын тәэмин итәргә кирәк.

Статья 92

1. Рөхсәт ителми (тыела):

1) квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешма территорияләреннән, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан һәм аларга якын территорияләрдән 8.00 сәгатьтән соң, шулай

ук юл өлешен жыештыручи зат яки оешма белән килешу булмаганда чистартыла торган кар, боз чыгарырга яки юлның йөрү өлешенә күчерергә;

2) техник тоз һәм сыек хлорлы кальцийны бозга каршы реагент буларак тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка жәяулеләр зоналарында һәм яшеллекләр белән территорияләрдә кулланырга;

3) роторлы рәвештә ком-тоз катнашмалары белән пычранган карны, шулай ук жыелган бозны газоннарга, чәчәк бакчаларына, куакларга һәм башка яшеллекләргә бәрдерү һәм күчерү;

4) кар эретү станцияләренә яки махсус билгеләнгән урыннарга житештерү һәм куллану калдыклары белән пычранган карны кабул итү;

5) билгеләнгән тәртиптә килешмәгән урыннарда карны чыгару һәм саклау.

2. Кар валлары формалашуга юл куелмый:

1) юллар һәм урамнар киселешендә бер тигезлектә һәм тимер юл кичүләре янында күрү өчпочмагы зонасында;

2) жәмәгать транспортын көтү тукталышларыннан 20 метр якынрак;

3) транспорт коймалары яки югары бордюр белән жиһазландырылган юл участокларында;

4) тротуарларда;

5) янәшәдәге территорияләргә керү юлларында (ихаталар, квартал эчендәге юллар һәм йорт яны территорияләре).

Бүлек 25. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп булу урыннарын жыештыру, санитар карап тоту һәм төзекләндерү

Статья 93

1. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп булу урыннарына түбәндәгеләр керә:

1) мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, урманнарда оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

2) актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары h. б.;

3) сәүдә объектлары территорияләре- ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклап сату чөлтәре, жәмәгать туклануы, социаль - мәдәни билгеләнештәге объектлар комплекслары театрлар, кинотеатрлар h. б.

Статья 94

1. Мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләрне жыештыру:

1) мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын жыештыру 23.00 сәгатьтән 8.00 сәгатькә кадәр башкарылырга тиеш. Көнdez патруль урналарын һәм чүп жыю урыннарын жыештыру һәм чистарту үткәрелә;

2) кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны жыештырганда,

яшеллеклэр саклану һәм эрегән сулар агымын тәэмүн итү шарты белән, химик реагентлар булмаган карны алдан билгеләнгән урыннарга вакытлыча туплау рөхсәт ителә.

Статья 95

1. Пляжны чистарту һәм санитар карап тоту (йөзү урыны):

1) Пляж ябылғаннан соң төп чистарту ярны, киенү бүлмәләрен, яшел зонаны чистарту һәм бәдрәфләрне чистарту һәм дезинфекцияләүне үз эченә ала. Көндөз патруль жыештыру һәм чүп-чар жыю урыннарын чистарту үткәрелә. Каты көнкүреш калдыклары көн саен 8.00 сәгатькә кадәр чыгарыла;

2) пляж территориясе урналар белән жиһазландырыла. Урналар арасындағы ара 40 метрдан артмаска тиеш;

3) пляжлар жәмәгать бәдрәфләре белән жиһазландырыла. Жәмәгать бәдрәфеннән су коену урынына кадәр ара 50 метрдан да ким булмаска һәм 200 метрдан да артық булмаска тиеш;

4) пляжның өске катламын йомшарту, чүп-чарны, башка калдыкларны бетерү һәм аннан соң комны тигезләү көн саен башкарылырга тиеш;

5) су коену өчен билгеләнгән урыннарда кер юу һәм хайваннары су коендыру тыела.

2. Каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төзөмичә пляжны (су коену урыннарын) ачу рөхсәт ителми.

Статья 96

1. Ваклап сату базарларын жыештыру һәм санитар карап тоту:

1) ваклап сату базарлары территорииләре (алга таба базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән жиһазландырылырга, янгыр һәм эрегән сулар агымы өчен каты тышлыкларга һәм авышлыкларга ия булырга, шулай ук сууткәргеч һәм канализациягә ия булырга тиеш;

2) базар территориясен һәм аның тирәсендәге территорияне төп жыештыру ул ябылғаннан соң башкарыла. Көндөз патруль жыештыру һәм каты көнкүреш калдыклары белән тулган чүп жыю урыннарын чистарту башкарыла;

3) елның жәйге чорында базар территориясендә атна саен дымлы жыештыру мәжбүри рәвештә башкарыла;

4) базар территориясе 40 кв. м мәйданга исәпләнгән бер урна белән жиһазландырыла, өстәвенә, алар арасындағы ара прилавка линиясе буенча 10 м дан артмаска тиеш.

2. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан сәүдә һәм көнкүреш хезмәт күрсәтү оешмалары, предприятиеләре, киосклар, сәүдә палаткалары һәм павильоннар эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү һәм кар чыгару буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төзөмичә рөхсәт ителми.

Статья 97

1. Сәүдә hәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын жыештыру hәм санитар карап тоту:

- 1) Сәүдә hәм (яки) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча жыештыру тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаган күләмдә (иртән hәм кич) башкарыла. Көндез патруль урналарын hәм чұп жыю урыннарын жыештыру hәм чистарту үткәрелә;
- 2) сәүдә hәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керү урынында кимендә ике урна урнаштырыла;
- 3) вакытлыча урам сәүдәсе урыннарында 10 м радиуста янәшәдәге территорияләрне жыештыру үткәрелә, газоннарда hәм тротуарларда савытларны hәм товарларны жыюға юл күймаска;
- 4) калдықларны чыгару тәэмін ителә.

2. Башка сәүдә мәйданчыклары территорияләрен, стационар булмаган вак ваклап сату чөлтәре объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектларны жыештыру елның жылы вакытында мәжбүри алдан сугару белән ябылғаннан соң башкарыла. Ағымдагы жыештыру көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдықларын чыгару тәэмін ителә.

Статья 98

1. Кешеләрнең ял итү hәм күпләп булу урыннарын төзекләндерү:

1) кешеләрнең ял итү hәм күпләп булу урыннары территориясендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты катлам элементлары (плиткалы түшәм яки асфальт рәвешендә), өслекләрне тоташтыру элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, урналар hәм чұп-чар өчен кече контейнерлар, урам техник жиһазлары, яктырту жиһазлары, архитектура-декоратив яктырту жиһазлары, мәгълүмат йөртүчеләр, яшелләндерү участокларын саклау элементлары (металл коймалар, маҳсус төр тышлыklar h. б.);

2) ял итү hәм күпләп булу урыннарының барлық территорияләре, пляжлардан тыш, каты япма яки чәчелгән үләннәр яки яшеллекләр белән үсемлекләр булырга тиеш;

3) кешеләрнең ял итү hәм күпләп булу урыннарында яшелләндерү участокларын чәчәк түтәлләре, газоннар, ялғыз, төркемле, гади утыртулар, вертикаль, күп катлы, мобиЛЬ яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

4) кешеләрнең ял итү hәм күпләп булу урыннары бәдрәфләрне урнаштыру hәм тоту таләпләрен үтәп жиһазландырылган hәм эшләүче бәдрәф кабиналары белән комплектланырга тиеш;

5) пычрануга карап, кешеләрнең ял итү яки күпләп булу урыннарында фонтаннарны, буаларны, елга ярларын чистартырга кирәк;

6) массакүләм чаралар үткәргәндә аларның оештыручылары чараны үткәрү урынын, аңа якын территорияләрне жыештыруны hәм бозылган төзекләндерүне торғызуны тәэмін итәргә тиеш. Чараны үткәрү урынын, аңа

яқын территорияләрне жыештыру һәм бозылган төзекләндерүне торғызу тәртибе билгеләнгән тәртиптә чараны уздыруга тиешле рөхсәт алу стадиясенде билгеләнә.

2. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп булу урыннарында кешеләргә рөхсәт ителми:

- 1) савытларны һәм сәүдә жиһазларын моның өчен билгеләнмәгән урыннарда саклау;
- 2) территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;
- 3) автотранспорт чарапарын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын ағызу;
- 4) автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар оештыру, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштыру;
- 5) газоннарга, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерү;
- 6) кечкенә архитектура формаларына зыян китерергә һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчер;
- 7) өстәлләрдә һәм эскәмия арттарында утыру;
- 8) сыек ризык калдыкларын, сатуратор жайлланмаларыннан, ачыткы һәм сыра цистерналарыннан суны тротуарларга, газоннарга һәм юлларга ағызу;
- 9) законсыз автотранспорт чарапарының түләүле тукталышларын оештыру;
- 10) стационар булмаган объектларны үз белдеген белән урнаштыру;
- 11) тротуарларның асфальт-бетон япмасын, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләрне төзекләндерүнен башка элементларын бозу;
- 12) территориядә сәүдә-сүйту жиһазларын кую;
- 13) идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен калдыкларны контейнерларга (бункерларга) урнаштыру түрүнда килешү булмаса, каты көнкүреш калдыкларын һәм төzelеш чүп-чарларын халыктан каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) салу.

Бүлек 26. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

Статья 99

1. Йорт яны территориясен жыештыру:

- 1) жыештыру түбәндәге тәртиптә башкаралырыга тиеш: тротуарларны, жәяүлеләр юлларын жыештыру, (бозлавык һәм тайгаклык очрагында ком белән сибү), ә аннары ишегалды территорияләрен жыештыру;
- 2) жыештыру, кар яуган вакытта кар чистартудан тыш, 8.00 сәгатькә кадәр үткәрелә;
- 3) механикалаштырылган жыештыруны көндөз машиналарын тизлеге 4 км/сәг. кадәр булганда үткәрергә рөхсәт ителә.

Статья 100

1. Жэйге жыештыру:

1) йорт яны территорияләрен жэйге жыештыру: кул белән яки махсус машиналар ярдәмендә себерү, юу яки сугару башлыча иртә, иртәнгә, һәм кичке, сәгатъләрдә башкарылырга тиеш;

2) тротуарларны юуны турыдан-туры прилотка полосасы белән чиктәш ачык тротуарларда һәм биналардан урамның йөрү өлешенә таба гына башкарырга кирәк;

3) көннең эссе вакытында тротуарларга су сибү кирәк булганда, әмма тәүлегенә ике тапкырдан да сирәк булмаган вакытта башкарылырга тиеш.

Статья 101

1. Кышкы чистарту:

1) түбәләрдә жыелган кар вакытында жиргә ташланырга һәм прилотка полосасына күчеп китәргә, ә кинг тротуарларда биеклеге 1,0-1,5 м дан артмаска тиеш булган валларга формалашырга тиеш;

2) жыелган кар тротуарлардан юл өлешенә, прилотка полосасына, ә ишегалларында жыю урыннарына күчеп торырга тиеш;

3) квартал эчендәге юллардан күчерелгән карны борт ташына паралль урнашкан өемнәргә һәм валларга салырга яки юл буйлап, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә жыярга кирәк, шул ук вакытта карның биеклеге 1,5 м-дан артмаска тиеш;

4) 6 метрдан артык кинлектәге тротуарларда, урамнарың йөрү өлешеннән газоннар белән аерылган, карны тротуарның уртасына күчерергә рөхсәт ителә;

5) карны валларга һәм өемнәргә салу эшләре тротуарларда кар яуганнан соң сиғез сәгаттән дә соңга калмычча, ә калган территорияләрдә 20 сәгаттән дә соңга калмычча тәмамланырга тиеш;

6) ишегалларында, квартал эчендәге юлларда, газоннарда һәм жәяүлеләр хәрәкәтенә һәм автотранспорт йөрүенә комачауламаган ирекле территорияләрдә, яшеллекләрне саклауны һәм 1,5 м биеклектәге эргән суларны читкә алыш китүне тәэммин иткәндә жыелган карны жыярга рөхсәт ителә;

7) тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кул белән жыештырганда кар хәрәкәтләндерүче астына жыелырга тиеш, андан соң аны тыгызлау очен кар катламы калдырырга тиеш;

8) тайгаклык барлыкка килгәч, юл япмаларын ком - тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,20,3 кг/м норма буенча бүлүчеләр ярдәмендә башкарылырга тиеш;

9) эшкәртелгәннән соң барлыкка килгән йомшартылган бозны ачык туфракка, агачлар астына яки газоннарга эләгүенә юл куймстан, күчерелергә яки себерелергә тиеш.

Статья 102

1. Яз житү белән:

1) эрегэн суны нормаль чыгару өчен кирәк булган урыннарда су агымын тәэммин итү өчен канашуларны юып чистарту;

2) эрегэн суны яңғыр чөлтәренең люкларына һәм кабул итү коеларына системалы рәвештә күчерү;

3) кар эреп беткәч, ишегалды территорияләрен чүп-чардан, калган кардан һәм боздан чистарту.

Статья 103

1. Күп фатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба йорт яны территориясе) карап тоту үз эченә ала:

1) дайми жыештыру;

2) күзәтү һәм яңғыр кабул итү коелары, дренажлар, лотоклар, үткәрү торбалары люкларын һәм рәшәткәләрен ремонтлау һәм чистарту;

3) инженерлық чөлтәрләренең күзәтү коеларына, яңғын су белән тәэммин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга h. б.) киртәсез керүне тәэммин итү;

4) каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;

5) яшелләндерү һәм булган яшеллекләрне карау;

6) кече архитектура формаларын карап тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

Статья 104

1. Барлык төр калдыклар контейнерларга һәм бункерларга жыелырга тиеш, алар су үткәрми торган тышлыклы контейнер мәйданчыкларында каты көнкүреш калдыклары туплану нормаларына ярашлы рәвештә кирәkle күләмдә урнаштырыла.

Статья 105

1. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданнар бурычлы:

1) йорт яны территорияләрендә чисталыкны һәм тәртипне саклау;

2) каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштырырга.

Статья 106

1. Идарәче оешмалар, торак милекчеләре ширкәтләре, торак кооперативлары яки башка махсус кулланучылар кооперативлары тәэммин итәргә тиеш:

1) йорт яны территорияләрен 8.00 сәгатькә кадәр жыештыру һәм көн дәвамында чисталыкны саклау;

2) каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, контейнерның хужасын күрсәтеп;

3) расланган график буенча каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;

4) контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын, аларга керү юлларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

5) подъездларга керү урыннарында чүп-чар урналары, эскэмиялэр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

6) территорияне сезонлы эксплуатациягә өзөрләү, шул исәптән су агымын тәэмин итү өчен канавканы юып чистарту, эрегән сularны янғыр чeltәренең люкларына һәм кабул итү коеларына системалы рәвештә күчерү, кар эреп беткәннән соң территорияне чистарту һәм башка кирәkle эшләрне башкару;

7) тайгак участокларны ком-тоз һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;

8) яшеллекләрнең саклануы һәм аларны тиешле карау;

9) тышкы яктырту чарапарын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңы төшкәч кабызу;

10) жәйге вакытта һәм коры нава торышында көн саен яки расланган график буенча газоннары, чәчәк түтәлләрен, агачларны һәм куакларны сугару;

11) газоннарың саклануы һәм бөтенлеге, аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, боз кисәкләре h. б. жыймау;

12) агачлар һәм куакларны яңа утырту, юллар чeltәрен үзгәртеп планлаштыру һәм жиналарны билгеләнгән тәртиптә килешенгән проектлар буенча гына урнаштыру, агротехник шартларны үтәү.

Статья 107

1. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

1) яфракларны, калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру;

2) хужалык мәйданчыгыннан тыш керләр, киенмәр, келәмнәр һәм башка эйберләр элү;

3) контейнер мәйданчыкларына керү юлларын томалау;

4) урамнарың һәм юлларның йөрү өлешенә, тротуарларга, газоннарга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) урнаштыру;

5) йорт яны территорияләренә үз белдеген белән коймалар кую;

6) үз белдеген белән ишегалды корылмалары һәм бакчалар төзү;

7) йорт яны территориясен металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тузыру, савытларны жыю һәм саклау;

8) чүп-чар түгү, калдыклар һәм чүп-чар ташлау;

9) транспорт чарапарын биналар читендә, кер киптерү һәм келәмнәрне чистарту мәйданчыкларында, балалар мәйданчыкларында, газоннарда, бордюрларга керү белән, жәяулеләр коммуникацияләрендә, жылылык камераларында, канализация люкларында, елның вакытына карастан яшеллекләре булган территорияләрдә, автомобильләр йөрүенә, жәяулеләр йөрүенә киртәләр тудыручы башка урыннарда, территорияне жыештыру, ашыгыч хезмәтләр автомашиналары, башка махсус транспорт, чүп жыю машиналарының чүп контейнерларына керү юлына парковкалау һәм саклау;

10) автотранспорт чарапарының түләүле тукталышын оештыру;

11) тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша квартал эчендәге юлларны үз белдеген белән ябу;

12) машина юу, ягулык һәм майлар ағызы, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне көйләү;

13) кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тире мохиткә тискәре йогынты ясаучы теләсә нинди эш башкару;

14) йорт яны территориясенең ишегалды эчендәге юллары буенча транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашыру.

2. Торак йортның тәрәзәләре һәм фатирларга керү урыннары урнашкан ишегалды яғыннан жәмәгать билгеләнешендәге урыннар өчен материаллар, продукция төяү рөхсәт ителми. Торак йортларның тәрәзәләре булмаган кире яғында, җир асты тоннельләреннән яки ябық дебаркадерлардан, юллар яғыннан башкарырга кирәк. Торак биналарда урнашкан оешмаларның турыдан-туры эшләвенә бәйле төяү-бушату яисә башка эшләр башкару мөмкин булмаган очракта, югарыда күрсәтелгән чикләүләр нигезендә, әлеге оешмаларга югарыда күрсәтелгән торак объектлар белән идарә итүче оешмалар белән килемшү төзергә кирәк.

3. Транспорт чараларының ишегалды эчендә урнашуы һәм булуы кешеләрнең, шулай ук жыештыру һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэммин итәргә тиеш.

Статья 108

1. Йорт яны территорияләрен яшелләндерү:

1) йорт яны территорияләрен яшелләндерү, яшеллекләрнең саклануын гамәлдәге закон таләпләренә ярашлы рәвештә идарәче оешмалар тәэммин итә;

2) йорт яны территориясен яшелләндергәндә, торак йортларның стеналарыннан жәелүе 5м га кадәр булган агачка 5 м - дан ким булмаска тиешлекен исәпкә алырга кирәк. Зуррак агачлар өчен ара 5 м-дан артык булырга тиеш, куакларның биеклеге беренче кат биналарының тәрәзә уемының асны қырыенنان артмаска тиеш.

Статья 109

1. Һәр йортның территориясендә булырга тиеш:

1) кием киптерү, кием, келәм һәм көнкүреш әйберләрен чистарту өчен хужалык мәйданчыгы;

2) олылар ял итү мәйданчыгы;

3) төзек һәм травма алу куркынычы булмаган инвентарь белән тәэммин ителгән, балалар өчен уен һәм (яки) спорт мәйданчыклары.

2. Әгәр участок территориясенең зурлыгы рөхсәт итсә, участок чикләрендә этләр йөрү өчен мәйданчык урнаштырылыша мөмкин.

Статья 110

1. Хужалык мәйданчыгында кием киптерү җайланмасы белән баганалар, кием киптерү өчен штангалар, эскәмияләр, ком белән тартма, чүп урналары, эскәмияләр булырга тиеш. Мәйданчыкны тере койма белән сакларга кирәк. Мәйданчыкларны, ял итү урыннары жиһазлары элементларын урнаштыру һәм төзекләндерү билгеләнгән таләпләргә туры китереп башкарылыша тиеш.

2. Йорт подъездлары алдындағы мәйданчыклар, юл һәм жәяулеләр юллары каты катлаулы булырга тиеш. Каты катлаулар төзегендә эрегән һәм яңғыр сұларының ирекле ағымы мөмкинлеге каралырга тиеш.

Статья 111

1. Торак йортларга кертелгән жәмәгать билгеләнешендәге биналарның керү урыннары йортның торак өлешеннән аерым булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт тұкталышы ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

Бұлек 27. Шәхси торак төзелеше территорияләрен жыештыру

Статья 112

1. Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (алға таба торак йортларның хужалары), егәр закон яки килешүдә башкасы каралмаган булса, башкаралар:

1) торак йортлар фасадларының, коймаларның (коймаларның), шулай ук йорт хужалығы чикләрендәге башка корылмаларның тиешле хәле, аларны вакытында ремонтлау һәм буяу;

2) торак йортта тиешенчә урнаштырылған номер билгесе;

3) йорт хужалығы территориясен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар хәлдә тотуны тәэммин итү;

4) йорт хужалығы чикләрендә яшеллекләрне тәртиптә тоту, куакларны һәм ағачларны санитар кису, газұтқаргечеләрнең, кабель һәм һава электр тапшыру линияләренең һәм башка инженерлық чөлтәрләренең саклау зонасында ағачлар утыртуға юл күймау;

5) су ағымы өчен каналдарны һәм торбаларны чистарту, язғы чорда эрегән сұларны үткәрүне тәэммин итү;

6) үзәкләштерелгән канализация булмаганды бирелгән жир участогы чикләрендә санитар нормаларга ярашлы рәвештә җиһазлар жирле канализация, юыну чокыры, бәдрәф, аларны дайми рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләү;

7) каты коммуналь калдықларны махсус мәйданчыкларда урнаштырылған контейнерларга жыю;

8) билгеләнгән тәртипкә ярашлы рәвештә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдықларны вакытында жыю һәм чыгару.

2. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

1) чұп үләннәре белән пычрату;

2) "йорт яны" территориясен теләсә нинди калдықлар белән чұпларға;

3) йорт чикләреннән читтә койма урнаштыру;

4) йорт хужалықлары территорияләрендә һәм аларга яқын территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдықларны һәм чұп-чарны яндырырга;

5) күмер, савыт, утын, эре габаритлы калдықлар, төзелеш материаллары, йорт хужалығы территориясе артында жыярга;

6) ишегалды корылмалары төзү, йорт хужалыгы территориясе артында чокырлар төзү;

7) бу территориинен урам юлларында махсус транспорт һәм жыю техникасына керүне кыенлаштыра торган яки аңа керүне тыя торган киртәләр урнаштырырга;

8) территориине төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга, сұлыкларны пычратырга;

9) комплектсиз (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт хужалыгы территориясеннән читтә сакларга;

10) тирә-юньне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

11) су түгү жайламаларын урнаштырырга, сыек пычракларны ағызырга, житештерү һәм куллану калдыкларын юл өлешләренә чыгарырга.

Бүлек 28. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

Статья 113

1. Территорияне төзекләндерүнен аерылгысыз компоненты булган территориине төзекләндерү элементлары гамәлдәге закон таләпләренә ярапшы рәвештә проект документациясендә эшләнергә һәм каралырга тиеш. Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләрне төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә. Озак вакытлы яки даими кулланыла торган территориине төзекләндерүнен стационар элементлары аларны кул белән күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен беркетелергә тиеш.

2. Төзекләндерү элементларын, шул исәптән аларны торғызу һәм ремонтлау эшләрен, төзекләндерү элементлары хужалары башкара.

Бүлек 29. Яшелләндерү

Статья 114

1. Яшел үсентеләр территориине төзекләндерүнен мәжбүри элементы булып тора. Төзекләндерү эшләре алыш барганды, булган яшел үсентеләрне максималь саклау кирәк.

2. «Урта Тигәнәле авыл жирләгә» муниципаль берәмлеге территориисендә яшелләндерүнен ике төре кулланылырга мөмкин: стационар үсемлекләрне туфракка утырту һәм мобиЛЬ үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазонлар h.б.) утырту. Стационар һәм мобиЛЬ яшелләндерү архитектура-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәк түтәлләре, куаклар һәм агачлар белән мәйданчыклар h.б.) табигый һәм ясалма рельеф элементларында, түбәләрдә (түбә яшелләндерү), биналар һәм корылмалар фасадларында (вертикаль яшелләндерү) булдыру өчен кулланыла.

3. Яшелләндерү объектларын тоту-яшелләндерелгән территорииләрне төзекләндерү элементларын һәм яшел агачларны карау, күләмле корылмаларның конструктив элементларының әһәмиятсез деформацияләрен

hэм заарлануларын бетерү, шулай ук жэйге hэм кышкы вакытта күчмэ кечкенэ формаларны жыештыру буенча эшлэр комплексы.

Статья 115

1. Яшеллэндерү объектларында эшлэр башкаруга таләплөр:

1) яшеллэндерү объектлары янында төзелеш мэйданчыкларын оештырганда, проектта сакланган дип билгеләнгэн яшеллекләрнең бөтенлеген саклау чараларын күрергэ кирәк, алар койма, түбән hэм кин ябалдашларын өлешчә кисү, агачларны саклау өчен бәйләү, куакларның ябалдашларын бәйләү, туфракның тыгызлануын кисэтү максатыннан транспорт чаралары hэм башка техниканың юллары hэм тукталышлары янында урнашкан үсемлекләр астында туфрак участокларын вак таш белән күмел кую;

2) территорияне вертикаль планлаштыру, жир асты коммуникацияләрен салу, юлларны, үтү юлларын hэм тротуарларны төзекләндерү яшеллэндерү башланганчы тәмамланырга тиеш;

3) туфрак катламы бозылу белән бәйле ремонт, төзелеш hэм башка эшлэр үткәргендә, аны алга таба куллану өчен туфракның ундырышлы катламын алып ташларга hэм сакларга кирәк. Югарыда күрсәтелгэн эшләрне башкару тәмамлангач, бозылган жир кишәрлекләрен hэм агачларны торгызу кирәк. Реставрация эшләрне башкару проектында каралырга тиеш;

4) яфракларны hэм үләнне өемнәргэ жыярга кирәк, аннары компостлаштырырга яки билгеләнгэн тәртиптә алып ташларга кирәк.

Статья 116

1. Яшел үсентеләр хужалары бурычлы:

1) яшел үсемлекләрнең саклануын hэм квалификацияле каралуын тәэмин итү;

2) жэйге вакытта коры hава торышында газоннарны, чәчәк түтәлләрен, агачларны hэм куакларны сугаруны тәэмин итәргэ;

3) газоннарның саклануын hэм бөтенлеген тәэмин итү, аларда төрле материаллар, калдыклар, чүп-чар, бозлавыкка каршы материаллар, башка зааралы матдәләр, шулай ук кар, боз өеме, әгәр бу газоннарга зыян китерегә мөмкин булса өю;

4) яшеллэндерү объектларында сулыклар булганда аларны чисталыкта тотарга hэм 10 елга бер тапкырдан да сирәгрәк капиталъ чистартуны башкарырга.

Статья 117

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең яшеллэндерелгэн территорияләрендә рөхсәт ителми:

1) яшел зоналарның эшләвен hэм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгэн төзелешләрдән тыш, төзелешләрне урнаштыру;

2) агачларны hэм куакларны үз белдеген белән утырту hэм кисү, газоннарны hэм чәчәк түтәлләрен юк итү;

3) транспорт чарапарының газоннарда һәм чәчәк түтәлләрдә тоту, әлеге территорияләрдә кирәкләрне башкару очракларыннан тыш, төзекләндөрү эшләрен мәжбүри үткәрү шарты белән;

4) күчеп йөрү, ял итү һәм уеннар өчен бакчалар, скверлар, паркларның мемориаль зоналары газоннарында, гомуми файдаланудагы яшелләндөрү объектлары булган бульварларда урнашу;

5) махсус билгеләнгән урыннардан тыш яшелләндөрү объектларында чангыда һәм чаналарда шуу;

6) агачларга һәм башка яшеллекләргә гамаклар, тирбәлешләр, турниклар, кер киптерү өчен баулар элдерергә, агачларга реклама һәм мәгълүмат щитлары һәм такталары, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән чыгару конструкцияләре, объектларга хәрәкәт юнәлеше күрсәткечләре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тәэммин итү чарапары беркетергә, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чәнечкеle коймалардан агачларга тартыргычлар беркетү;

7) стационар булмаган объектлар, шулай ук юл сервисы объектлары урнаштырырга, шул исәптән елның вакытына карастан автостоянкалар һәм парковкалар урнаштырыру;

8) төzelеш һәм башка материалларны туплау;

9) бакчалар өчен казу эшләре алыш бару;

10) йорт хайваннарын газоннарында һәм чәчәк түтәлләрдә йөрту;

11) роторлы кар жыю машиналарын махсус юнәлеш бирүче жайланмаларсыз кулланырга, алар карның үсентеләргә эләгүен булдырмаска тиеш;

12) яфракларны, үләнне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны тартмаларга һәм башка су үткәрү жайланмаларына себерү;

13) чүп - чарны һәм себерелгән чүп-чарны газоннарга ташлау;

14) учаклар кабызу;

15) сок, сумала чыгару өчен агачларны кисү, аларга башка механик зыян китеүү;

16) күпъеллык чәчәкләр белән биләнгән жири участокларыннан карны чыгару, шулай ук салкынга чыдам булмаган үсемлекләр утыртмалары белән биләнгән участокларны кардан ачу;

17) яшелләндөрелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт жиһазларын бозу;

18) агач тамырларын агач кәүсәсеннән 1,5 метр ераклыкта ачу, агач кәүсәләрен туфрак яки төzelеш калдыклары белән каплау.

Бүлек 30. Коймалар

Статья 118

1. Коймалау жайланмасы төзекләндөрүнен өстәмә элементы булып тора.
2. Коймалар шуның белән аерыла:

- 1) билгеләнеше белән (декоратив, саклагыч, аларның комбинациясе);
- 2) биеклеге белән (түбән -1,0 м, уртача- 1,1-1,7 м, бие- 1,8-3,0 м);
- 3) материалның төре (металл, тимер-бетон h. б.);
- 4) күз өчен үткәрүчәнлек дәрәҗәсе (үтә күренмәле, ябык);
- 5) стационарлык дәрәҗәсе (даими, вакытлыча, күчмә) hәм башка коймалар.

3. Коймаларны проектлау аларның урнашына hәм билгеләнешенә бәйле рәвештә гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән эйберләр каталоглары, шәхси проектлау проектлары буенча башкарыла. Жир асты корылмалары белән киселеш урыннарында урта hәм югары төрдәге коймаларны проектлаганды ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирүче койма конструкцияләре каралган.

Статья 119

1. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен саклау әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентларына ярашлы рәвештә башкарылырга тиеш. Жәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә ябык hәм тимер-бетон коймалар проектлау рөхсәт ителми. Сәнәгать, махсус территорияләр декоратив тимер-бетон панельләрдән ясала ала.

Статья 120

1. Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яки төзелеш hәм реконструктив эшләр башкару зоналарында агачлар үскән очракта, башка саклау төрләре булмаганда, аларның биеклеге 0,9 м hәм аннан да күбрәк, диаметры 0,8 м hәм аннан да күбрәк булган, яшьләренә, агач токымына hәм башка характеристикаларына бәйле рәвештә саклагыч кәүсә яны коймалары каралырга тиеш.

Бүлек 31. Өслекләр капламы

Статья 121

1. Жир өслеген каплау «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә куркынычсыз hәм уңайлы хәрәкәт шартларын тәэммин итә, шулай ук төзелгән төзелешнең архитектура кыяфәтен формалаштыра.

2. Төзекләндөрү максатларында түбәндәге төр капламнар билгеләнгән:

- 1) каты (капиталь) тышлыклар монолит яки жыелма тышлыклар, шул исәптән асфальт - бетоннан, цемент-бетоннан, табигый таштан башкарыла;
- 2) йомшак (капиталь булмаган) капламнар-табигый хәлдә булган табигый яки ясалма чәчмә материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит кисәкләре, керамзит, резина валчыклары), тыгызланган яки бәйләүче материаллар белән ныгытылган коры катнашмалардан ясалган ;
- 3) газон япмалары- үлән япмаларын әзерләү hәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган япмалар;

4) катнаш капламнар-капламнар комбинациясеннән торган капламнар (газонга баткан рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, яки йомшак каплам).

3. Каплам төрләрен сайлау аларның максатчан билгеләнеше буенча башкарылырга тиеш:

1) мөмкин булган чик йөкләнешләрне, хәрәкәт характеристын һәм составын исәпкә алыш каты, проектлау вакытында гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алыш;

2) аерым территорияләрне (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыкларын, этләр йөрү өчен мәйданчыкларны, йөрү юлларын) төзекләндергәндә, аларның үзенчәлекле үзлекләрен исәпкә алыш, йомшак;

3) газонлы һәм иң экологик яктан чиста итеп буталган.

4. Кулланыла торган тышлыкның колористик чишелеши формалашучы мохитнең төсле чишелешен исәпкә алыша тиеш.

Статья 122

1. Каты капламнар кытыршы өслекле булырга тиеш, коры хәлдә тоташу коэффициенты 0,6 дан ким булмаска тиеш, дымлы хәлдә 0,4 дән ким булмаска тиеш. Кафель, метлах плиткасы, жәяүлеләр коммуникацияләре территориясендә, жир өстендергә һәм жир астындағы үтүләрдә, биналарның керү төркемнәре баскычларында һәм мәйданчыкларында ясалма һәм табигый таштан ясалган шома яки ялтыратылган плитәләр кулланырга ярамый.

Статья 123

1. Шәһәрнең гомуми файдалану территорияләрендә барлық киртәләр (түбәнлекләр, баскычлар, пандуслар, агачлар, яктырту, мәгълүмат һәм урам техник жиһазлары), шулай ук җәмәгать транспортын көтү һәм урам аша чыгу урыннарында тротуар кыры тактиль япма полосалары белән аерылып тора. Тактиль япма киртәгә, урам кырыена, куркыныч участок башына, хәрәкәт юнәлешен үзгәртүгә h. б. кадәр 0,8 метрдан да ким булмаган ераклыкта башланырга тиеш. Әгәр тактиль япмада киңлеге 15 мм һәм тирәнлеге 6 мм артык булган буй буразналар булса, аларны хәрәкәт юнәлеше буенча урнаштырырга ярамый.

Статья 124

1. Агачлар өчен, башка саклану төрләре булмаганда (шул исәптән, багана яны рәшәткәләре, бордюрлар, периметраль эскәмияләр) кәүсәдән 1,5 м радиуста саклагыч япмалар: вак таш, вак таш, газон рәшәткәләре кулланыла. Саклау япмасы жәяүлеләр коммуникацияләре япмасыннан бер дәрәжәдә яки аннан югарырак башкарыла ала.

Бүлек 32. Өслекләр тоташуы

Статья 125

1. Өслекләр тоташу элементларына гадәттә төрле бурт ташлары, пандуслар, басмалар, баскычлар керә.

Статья 126

1. Юл бурт ташлары тротуар һәм юл өлеше тоташтырыла, юл өлеше дәрәжәсеннән норматив рәвештә 150 мм-нан ким булмаган югарылык белән, ул тышлык өслеген ремонтлау очрагында да сакланырга тиеш. Автотранспортның газонга менүен булдырmas өчен, юлның газон белән капланган урыннарында югары борт ташын куллану кирәк.

2. Жәяүлеләр коммуникацияләрен газон белән тоташтырганда бакча буртын урнаштырыга мөмкин, ул газон дәрәжәсеннән 50 мм-нан да ким булмаган биеклектә 0,5 м-дан да ким булмаган аралыкта, бу газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарларының япмага эләгүен кисәтә, аның хезмәт итү вакытын арттыра. Жәяүлеләр зоналары территориясендә табигый материалларны (кирпич, агач, ташлар, керамик бурт h.б.) төрле типтагы тышлыкларны бизәү өчен куллану мөмкин.

3. Жәяүлеләр коммуникацияләренең авышлығы 60 промилледан артык булганда баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

4. Төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка күпләп йөрү объектлары, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда басмалар һәм баскычлар 50 промилледан артык авышлыкта каралырга тиеш, алар пандус белән озата барылырга тиеш. Бордюр пандусының авышлығы 1:12 дип кабул ителә. Баскычларның беренче баскычларының қыры төшү һәм күтәрелү вакытында ачык контраст төсмөрле полосалар белән аерып күрсәтергә кирәк. Бер марш эчендә тышкы баскычларның барлык баскычлары баскычларның кинлеге һәм күтәрелү биеклеге буенча бертөрле урнаштырыла.

5. Пандусны саклаучы конструкцияләр булмаганда, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыксалар каралырга тиеш.

6. Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләре тирә-юньдәгә өслектән текстура һәм төс белән аерылып тора.

7. Баскычның яки пандусның ике яғында 800 -920 мм биеклектә кул белән тотыну өчен унайлы һәм стенадан 40 мм ераклыкта түгәрәк яки турыпочмаклы киселештәге култыксалар каралган.

Бүлек 33. Мәйданчыклар

Статья 127

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә түбәндәгә төр мәйданчыклар урнаштырыла:

- 1) балалар мәйданчыклары;
- 2) спорт мәйданчыклары;
- 3) этләрне йөртү һәм өйрәтү өчен;
- 4) машиналар тукталышы өчен;
- 5) олылар ял итү өчен;
- 6) чүп жыю урыннарын урнаштыру өчен.

2. Теркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләренең һәм аеруча саклана торган табигый территорияләренең саклау зоналары чикләрендә мәйданчыкларны

урнаштыруны һәйкәлләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тире мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә киңәш ителә.

Статья 128

1. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар яки яшь қызыксынулары буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

2. Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының тәкъдим ителгән исемлеге үз эченә ала:

- 1) йомшак каплау төрләре;
- 2) мәйданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементлары;
- 3) яшелләндерү;
- 4) уен жиһазлары;
- 5) эскәмияләр һәм урналар;
- 6) яктырту жиһазлары.

3. Торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яштәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, кече һәм урта мәктәп яше - 20 метрдан да ким булмаска тиеш, комплекслы уен мәйданчыклары - 40 метрдан да ким булмаска тиеш, спорт-уен комплекслары - 100 метрдан да ким булмаска тиеш. Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан ким дигәндә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

4. Балалар мәйданчыклары тиешле:

- 1) жәйге вакытта тигезсезлекләрне ком белән каплап, өслеген планлаштыру;
- 2) иртә белән регуляр рәвештә себерелергә һәм дымландырылырга;
- 3) буялышыга, коймаларны һәм корылмаларны буяу елына бер тапкырдан да сирәгрәк башкарылмаска тиеш, ә ремонт кирәк булганда;
- 4) транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борыш мәйданчыкларыннан, кунаклар тукталышларыннан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру мәйданчыкларыннан аерып қуелырга;
- 5) автотранспорт чараларын дайми һәм вакытлыча саклау участоклары.

5. Травматизмнан саклану өчен мәйданчык территориясендә тамырлар яки түбән ботаклар, жир өстендәге иске, кисеп алынган жиһазлар (баганалар, фундаментлар) калдыклары, жиргә тирәнәйтмәгән металл аралыклар (кагыйдә буларак, турниклар һәм тирбәлешләрнеке) булырга тиеш түгел.

6. Янәшәдәге территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эш алыш бару һәм төзелеш материалларын җыю рөхсәт ителми.

7. Яктырту жиһазлары мәйданчык урнашкан территориине яктырту режимында эшләргә тиеш. 2,5 м дан ким биекләктә яктырту жиһазларын урнаштыру рөхсәт ителми.

8. Уен жиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алыш башкарылырга тиеш.

9. Балалар мәйданчыкларын қарап тоту һәм аларны куркынычсызлық белән тәэмин итү өчен җаваплылық аларны эксплуатацияләүчеләргә йөкләнә.

Статья 129

1. Спорт мәйданчыклары халыкның барлық яшь төркемнәренәдә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән. Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү әлементларының тәкъдим ителгән исемлеге үз эченә ала:

- 1) йомшак яки газон төрләре (жәйге чорда);
- 2) спорт жиһазлары.

2. Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм чөлтәрле койма белән эйләндереп алына. Яшелләндерү мәйданчык периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләндерүне кулланырга мөмкин. Капканың биеклеге 2,53 м тәшкил итә, мәйданчыклар бер - берсенә тоташкан урыннарда биеклеге 1,2 м дан ким түгел.

3. Спорт жиһазлары спорт, физкультура мәйданчыкларында яки рекреацияләр составында маҳсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмаклары) урнаштырыла. Маҳсус физкультура снарядлары һәм тренажерлары рәвешендәге спорт жиһазлары заводта эшләнгән дә, жәрәхәтләр алуны булдырмаучы маҳсус эшкәртелгән өслеге булган бүрәнәләрдән һәм бруслардан эшләнгән дә булырга мөмкин (ярыклар, тишекләр булмау h.б.). Урнаштыру вакытында сертификатланган жиһаз каталоглары белән эш итәргә кирәк.

Статья 130

1. Торак төзелеш территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен өстәл уеннары өчен ял итү мәйданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортларның тәрәзәләреннән тыныч ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, шау - шулы өстәл уеннары мәйданчыклары 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

2. Ял итү мәйданчыгында тәкъдим ителгән төзекләндерү әlementлары исемлеге гадәттә үз эченә ала:

- 1) каты каплам төрләре;
- 2) мәйданчыкның өслеген газон белән тоташтыру әlementлары;
- 3) яшелләндерү;
- 4) өстәлләр, эскәмияләр һәм урналар (hәр эскәмия янында ким дигәндә бер);
- 5) яктырту жиһазлары.

3. Мәйданчыкның тышлыгын плиткалы түшәм рәвешендә проектлау киңәш ителә. Ял итү мәйданчыкларын һәм балалар мәйданчыкларын берләштергәндә балалар уеннары зонасында каты төр япма урнаштыруга юл кую киңәш ителми. Парк территориясендә үләндә ял итү өчен мәйданчык-богыннар оештырылырга мөмкин.

Статья 131

1. Этләрне йөртү мәйданчыклары вәкаләтле органнар белән килешенгән урыннарда билгеләнгән тәртиптә урнаштырыла.

2. Этләр йөрү мәйданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлеге үз эченә ала:

- 1) төрле каплам төрләре;
- 2) киртә;
- 3) эскәмияләр, урналар, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер;
- 4) яктырту һәм мәгълүмат жиһазлары;
- 5) периметраль яшелләндерүне күздә тотарга киңәш ителә.

3. Этләр йөрү өчен мәйданчыклар микрорайонның һәм яшеллектән азат торак районның гомуми файдаланудагы территорияләрендә, юлларның техник зоналарында, 110 кВттан артмаган көчәнешле электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче пояс су белән тәэммин итү чыганаклары санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш. Торак территорияләрдә урнаштырылган этләр йөрү мәйданчыкларының зурлығы 400 -600 кв.м, башка территорияләрдә 800 кв. м. кадәр кабул ителә, төзелеш шартларында булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, мәйданчыкларның кечерәк күләме кабул ителергә мөмкин.

4. Мәйданчык чигеннән торак һәм ижтимагый биналар тәрәзәләренә кадәр ара 25 метрдан ким булмаска тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары, ял итү мәйданчыклары участокларына кадәр 40 метрдан ким булмаска тиеш.

5. Мәйданның коймасы, кагыйдә буларак, биеклеге 1,5 метрдан ким булмаган жиңел металл чөлтәрдән эшләнә, стена элементлары һәм секцияләре арасындағы ара, аның асқы кыры һәм жир арасы хайванга мәйданнын китәргә яки үзенә жәрәхәтләр китерегә мөмкинлек бирмәскә тиеш.

6. Мәйданчык территориясендә мәйданчыктан файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

Статья 132

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре урнаша: кыска вакытлы һәм озак вакытлы автомобильләр саклау.

2. Автотранспорт чарапарын озак һәм кыска вакытлы саклау участогында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге үз эченә ала:

- 1) каты каплап төрләре;
- 2) өслекләр күшүлу элементлары;
- 3) коймалар, чүп савытлары яки кечкенә контейнерлар;
- 4) яктырту жиһазлары;
- 5) мәгълүмат жиһазлары (курсэткечләр).

3. Автотранспорт чарапарын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына керү юллары жәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән киселергә тиеш түгел. Автотранспорт чарапарын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы аша транзит жәяүлеләр юлларын оештыру рөхсәт ителми.

4. Автотранспорт чараларын озак һәм кысқа вакыт саклау участогы калган территориядән 3 м киңлектәге яшеллекләр белән аерып қуелырга мөмкин.

Статья 133

1. Контейнерлар өчен мәйданчыклар, жыю өчен бункерлар (чүп жыгычлар)

муниципаль берәмлек территориясендә житештерү һәм куллану калдыклары санитар нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә, шулай ук вәкаләтле органнар, оешмалар белән аларның компетенциясенә ярашлы килешкәннән соң урнаштырылырга тиеш.

2. Мәйданчыкларны торак йортларның тәрәзәләреннән ерак урнаштырырга кирәк,

балалар учреждениеләре участокларының чикләре, ял иту урыннары 20 метрдан да ким түгел, торак төзелеш участокларында керү урыннарыннан 100 метрдан да ерак түгел, ерак керү юлларыннан жәяүлеләр юллары буенча исәпләгәндә, шул ук вакытта мәйданчык территориисе юлларга totashyrga тиеш, әмма транспорт йөрүенә комачауламаска тиеш.

3. Мәйданчыкны аерым урнаштырганда (юллардан ерак) контейнерларны чистарту һәм борыш мәйданчыклары (12 м x 12 м) булу өчен транспортның уңайлы керү мөмкинлеген күздә тотарга. Транзит транспорт һәм жәяүлеләр коммуникацияләреннән күрү зонасыннан тыш, биналарның урам фасадларыннан читтә мәйданчыклар урнаштыруны проектларга кирәк. Мәйдан территориисен күләгә зонасында урнаштырырга кирәк (якындағы төзелеш, түбәләр яки яшеллекләр утырту).

4. Чүп жыю урыннарын урнаштыру өчен мәйданчыктагы территорияне төзекләндерү элеменларының мәжбүри исемлеге: каты япма төрләре, мәйданчыкның өслеген янәшәдәге территорияләр белән totashyru элементлары, яктырту жиһазлары һәм мәйданчыкны яшелләндерү.

5. Мәйданчыкның япмасын транспорт юлларының япмасына охшаш итеп урнаштырырга кирәк. Суның туктап калуына һәм контейнерның тәгәрәвенә юл куймас өчен, мәйданчыкның япмасының авышлыгын 5-10% тәшкил итеп, юл өлеше ягына урнаштырырга кирәк.

Бүлек 34. Кече архитектур формалары

Статья 134

1. Кече архитектура формаларына төп таләпләр булып:

1) архитектура һәм ландшафт тирәлеге характерына, территорияне төзекләндерү элеменларына туры килү;

2) материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфатлары, тышкы мохит тәэсирен исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклау;

3) ныклык, ышанычлылык, конструкция куркынычсызлыгы.

2. Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән әйберләр каталогларыннан файдалану киңәш ителә.

Тарихи төзелеш зоналары, торак пункт үзэкләре, күп функцияле зоналар өчен кече архитектура формалары шәхси проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

Бүлек 35. Жәмәгать транспортын көтү павильоны конструкцияләре

Статья 135

1. Жәмәгать транспортын көтү павильоны конструкцияләре яктырту, чатырлар, эскәмияләр, чүп-чар урналары һәм гражданнар һәм оешмаларның белдерүләре өчен аерым щитлар белән жиһазландырылырга тиеш. Павильонда тукталышның исеме, номерлары һәм жәмәгать транспорты маршрутлары расписаниесе күрсәтелә.

Бүлек 36. Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

Статья 136

1. Тышкы мәгълүмат чараларының тышкы кыяфәтенә һәм урнашу урынына таләпләр «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы территориясендә тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру тәртибе турындагы нигезләмәне раслау турында» Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Советы карары белән билгеләнә.

2. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проеклау, әзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

3. Бина фасадларында тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру варианtlары әлеге Кагыйдәләргә 1 нче күшымта белән билгеләнә;

4. Тышкы мәгълүмат чараларындагы мәгълүмат Татарстан Республикасының дәүләт телләре турындагы закон таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш. Ике һәм аннан да күбрәк телләр кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча бертөрле булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

5. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

6. Мәгълүмат конструкциясе хужасы куркынычсызлык кагыйдәләрен бозган өчен, шулай ук мәгълүмат конструкцияләрен монтажлау һәм эксплуатацияләү шартларын бозу очрагындагы төзекsezлекләр һәм авария хәлләре өчен жаваплы.

7. Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары хужалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урынын жыештырырга тиеш.

8. Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чараларын тиешенчә тотмаган өчен, жир кишәрлеген жыештыру һәм санитар тоту өчен тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары хужалары жаваплы.

9. Реклама конструкциясеннән мәгълүматны бетергәндә реклама кыры ачык төсмөрле баннер тукыма белән капланырга тиеш.

10. Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә сүтелергә тиеш.

11. Реклама конструкциясен монтажлаганнан соң (демонтажлаганнан соң) реклама конструкциясе хужасы реклама конструкциясен урнаштыру урынының бозылган төзекләндерүен өч тәүлектән артык булмаган сротка торғызырга тиеш.

12. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясендә коймаларда, рәшәткәләрдә, биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның стеналарында, аерым торган терәкләрдә (яктырту, контакт чөлтәре h.б.), агачларда һәм мәгълүмати һәм басма продукцияне (листовкалар, белдерүләр, афишалар һәм башка продукцияне) язу, ябыштыру һәм элү тыела бу максатлар өчен билгеләнгән конструкцияләрдән һәм аерым торган транспорт чараларыннан тыш.

Статья 137

1. «Урта Тигәнәле авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территорииясендә тыела:

- 1) реклама конструкцияләрен, тутырылган конструкцияләрне һәм штендерларны башкарма комитет биргән рөхсәтсез урнаштырырга;
- 2) башкарма комитет килешмичә тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру;
- 3) мәгълүмат-реклама продукциясен тәрәзәләргә, ишекләргә, тәрәзә ара кинлекләргә һәм әлеге төр продукцияне урнаштыру өчен каралмаган башка урыннарга урнаштырырга;
- 4) реклама конструкцияләрендә автотранспортның газоннарга керүе белән сурәтләрне (плакатларны) алыштырырга;
- 5) реклама конструкцияләрен һәм аларның мәгълүмати-реклама тутырылуын килешкән дизайн-проекттан читкә тайпилып урнаштырырга;
- 6) реклама конструкциясе тирәсендә ертылган һәм жирдә яткан плакатлар, баннерлар (реклама продукциясе) һәм башка материаллар калдырырга;
- 7) тышкы реклама чараларын һәм бозылган рәсемле яки рәсемсез мәгълүматны куллану;
- 8) реклама конструкцияләрен һәм тышкы мәгълүмат чараларын тиешле хәлдә (буяу булмау, тутык булу, ертылган плакатлар h. б.) тоту;
- 9) сүтелгән реклама конструкцияләренең бетон нигезләрен газонда калдырырга;
- 10) тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чараларын реклама яки мәгълүмат хәбәрен урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар элү, ябыштыру;

11) тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын аларга беркеткәндә корылмаларга һәм объектларны бизәүгә зиян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү;

12) шәхси яки күп фатирлы торак йортлар территориясендә аерым торган конструкцияләр рәвешендә урнаштырырга;

13) бина тәрәзәләрен һәм тишенәрен ябу һәм каплау;

14) адрес атрибутикасын (урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәткечләре) каплау;

15) реклама конструкцияләрендә һәм тышкы мәгълүмат чараларында жемелдәүче яктылык куллану.

16) биналарның, корылмаларның, корылмаларның тышкы стеналарында, түбәләрендә һәм башка конструктив элементларында урнаштырылган тавыш-техник җиһазлар кулланып тавыш рекламасын тарату.

Статья 138

1. Үз белдеге белән ясалган язуларны, шулай ук ведомствога карамыйча барлык объектлардан үз белдеге белән урнаштырылган мәгълүмати һәм басма продукцияне бетерү буенча эшләрне оештыру әлеге продукцияне урнаштырган язуларны башкарған кешеләргә йөкләнә. Бу кешеләр булмаган очракта, объектларның фасадларыннан, стеналарыннан, коймаларыннан үз белдеге белән ясалган язуларны бетерү буенча эш әлеге объектларның милекчеләре яки арендаторлары тарафыннан башкарыла.

Бүлек 37. Гражданнарның белдерүләре, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары өчен жайламалар

Статья 139

1. Игъланнар, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары гражданнарның күпләп булган урыннарында һәм жәяүлеләр зоналарында урнаштырылган максус түмбаларда, щитларда һәм стендларда гына урнаштырыла. Башкарма комитетның вәкаләтле органнары белән килешү буенча белдерүләр өчен стендлар аерым торган объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда эленеп торган щитлар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

Бүлек 38. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен башкаруга төп таләпләр

Статья 140

1. Жирне казу яки юл япмаларын ачу белән бәйле эшләр (жир асты коммуникацияләрен җәю, реконструкцияләү яки ремонтлау, баганалар һәм шпунт салу, электр тапшыру, элемтә, яктырту терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), туфракны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләр һәм башка эшләр) язма рөхсәт булганда гына башкарыла (производствога ордер жир эшләре), вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән.

2. Алексеевск шәһәр бистәсе территориясен төзекләндерү белән бәйле жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм тәртипкә салу, жир эшләрен башкарга ордер алу һәм рәсмиләштерү Башкарма комитетның хокукый актларының билгеләнгән таләпләренә туры китереп башкарыла.

3. Әлеге кагыйдәләр жир эшләрен проектлау һәм башкару белән шөгыльләнүче эшчеләрнең һәм ИТР ның житештерү инструктажы составына кертелергә тиеш.

4. Жир эшләре башкарга ордер, эшләр башкару проекты, жир асты корылмалары хужаларының күрсәтмәләре дайми рәвештә эш башкару урында булырга һәм күзәтчелек оешмалары вәкилләренең беренче таләбе буенча, аларда таныклык документлары булганда, күрсәтелергә тиеш.

5. Жир эшләрен вакыты чыккан ордер буенча башкару тыела.

Статья 141

1. Жир эшләре ике төргә бүленә: планлы эшләр һәм авария эшләре.

2. Инженерлык чөлтәрләрендә аварияләрне бетергәндә авария хезмәтләре тарафыннан казу эшләре шунда ук башкарыла, андан соң ордер тәүлек дәвамында рәсмиләштерелә.

3. Казу эшләре башланганчы, авария хезмәте төзекләндерү өлкәсендә контроль алыш барырга вәкаләтле органга эшләренең урыны, җаваплы затларның шәхси мәгълүматлары туринда хәбәр итәргә, шулай ук кызыксынган оешма вәкилләрен чакырырга тиеш. Әгәр вәкил килмәсә яки аның коммуникацияләрен төгәл урынын күрсәтүдән баш тартса, тиешле акт төзергә кирәк. Шул ук вакытта эш алыш баручы оешма топографик нигездә күрсәтелгән коммуникацияләр торышы белән эш итә.

4. Яшелләндерелгән территориядә авария хәлендәге эшләрне башкарганда, эш алыш баручы оешма яшеллекләрне саклауны контролльдә тоту буенча вәкаләтле органга эшләренең башлануы һәм урыны туринда хәбәр итәргә тиеш.

Статья 142

1. Эшләrne башкару өчен җаваплы кешеләр кирәkle коймаларның, юл билгеләренең, күрсәткечләренең, яктыртуның, мәгълүмат щитларының барлыгын һәм тиешенчә тотылуын тәэмим итәргә, эш башкаручы оешманың исеме, эш башкару өчен җаваплы кешенең фамилиясе, оешманың телефон номеры язылган табличка элгән булырга тиеш. Эшләр ябылу, пассажир транспорты маршрутлары үзгәру белән бәйле булган очракларда, тиешле белдерүләрне эш вакыты күрсәтелгән матбуатка урнаштырырга.

2. Жир асты корылмаларына зиян китерүне кисәту һәм саклык чаралары күрү өчен җаваплы зат жир эшләре башланганчы бер тәүлектән дә соңга калмыйча төзелеш зонасында урнашкан предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр һәм физик затлар вәкилләрен чакыра.

3. Проектта күрсәтелмәгән жир асты корылмалары табылган очракта, алар эш башкарга комачауламаса да, кызыксынган оешмалар белән килешмичә жир эшләре башкару тыела.

4. Хәзерге жир асты корылмалары янында (труба үткәргечләр, көелар, кабельләр, фундаментлар һәм башкалар) эш башкарганды, эшләрне оештыру проектинда каралғаннан азрак ераклыкта экскаваторлардан файдалану тыела. Бу очракларда эш кул белән башкарыла.

Статья 143

1. Жир асты коммуникацияләрендә аварияләр бетерелгәннән соң юллар, тротуарлар япмаларын торгызу, әлеге статьяның 2 пунктында каралган очраклардан тыш, эшләр тәмамланганнан соң 10 көннән дә соңга калмычча башкарыла. Бу чорда урамнарның һәм тротуарларның йөрү өлешен ачу урыннарында тоту тышлыкларны ачуны башкарған оешма, предприятие, учреждение, физик затларга йөкләнә.

2. Көзге-кышкы чорда тотрыкли тискәре температуралар башланганда бозылган төзекләндерү вакытлы схема буенча башкарыла һәм киләсе елның 2 кварталы ахырына кадәр тулысынча торгызылырга тиеш.

Статья 144

1. Жир асты корылмаларын урамнарда, юлларда һәм мәйданнарда лицензияле, заказчи акчалары хисабына оешманың әлеге эшчәнлегенә тиешле рөхсәт булган көчләр белән натурага қучерү башкарыла һәм акт белән рәсмиләштерелә.

Статья 145

1. Ачышлар ясаганда, янәшәдәге территориянең норматив санитар хәле, жәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте иминлеге, төzelеш зонасындагы барлык предприятиеләргә һәм оешмаларга, учреждениеләргә керү һәм керү юллары эшчән хәлдә тотылырга тиеш.

2. Казуны ясаучы оешма, төzelеш оештыру проектина ярашлы рәвештә, эш урынын ышанычлы койма белән саклый. Көннең каранғы вакытында казу урыннары яктылык сигнализациясе белән жиһазландырылырга тиеш. Траншеяләр аша жәяүлеләр күперләре төzelергә тиеш. Хәрәкәт иминлеге һәм билгеләнгән таләпләрне үтәү өчен җаваплылыкны гамәлдәге законнарга ярашлы рәвештә жир эшләрен башкаруга ордерда күрсәтелгән кеше күтәрә.

Статья 146

1. Жир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын жэю һәм үзгәртеп коруның төп ысулы, кагыйдә буларак, төзекләндерелгән өслеген ачмыйчча ябык ысул булып тора. Ачык ысул Башкарма комитет житәкчесе белән килешү буенча гына рөхсәт итәлә ала.

2. Автотранспорт хәрәкәте өчен урамны туктатып торуны һәм ябуны таләп итүче автомобиль юлларының йөрү өлешендә жир эшләре Башкарма комитет каары нигезендә башкарыла.

3. Казуны башкаручы оешма башкарылган эшләрнең тиешле сыйфатын, кирәkle юл билгеләрен урнаштыруны тәэммин итә, шулай ук ЮХИДИ

органнары һәм башка вәкаләтле дәүләт һәм муниципаль органнар тарафыннан билгеләнгән башка инженер-техник һәм оештыру чараларын гамәлгә ашыра.

4. Урамнарың йөрү өлешендә эшләр башкарганда, траншея чикләрендәге япма (асфальт, бетон, вак таш) сүтелә һәм эш житештерүче тарафыннан махсус билгеләнгән урынга чыгарыла. Бордюр, дерн сүтелә һәм аның икенчел куллану өчен яраклылығы билгеләнә. Эшләр житештерүче шулай ук сүтелгән юл һәм тротуар япмасының, бурт ташының, баскычларның һәм плитәләрнең саклануын тәэмин итәргә тиеш.

5. Урамнарың йөрү өлеше, юллар, шулай ук тротуарлар астында эшләр башкарганда, траншея кинлеккә карамастан, япмаларны торғызу тулы кинлеккә башкарыла.

Статья 147

1. Урамнарда һәм юлларда күзәтү коелары һәм яңғыр қабул итүчеләр юл япмасы дәрәжәсендә торғызылырга тиеш.

2. Коеларны, яңғыр қабул итү рәшәткәләрен һәм лотокларны саклау өчен коеларга, яңғыр қабул итүчеләргә һәм лотокларга мөмкинлеген тәэмин итүче агач щитлар һәм тартмалар кулланылырга тиеш.

Статья 148

1. Урамнарда, мәйданнарда һәм башка төзекләндерелгән территорияләрдә эшләр башкарганда транспорт чараларының тәгәрмәчләрен юу пункты яки кышкы чорда тәгәрмәчләрне кысылган нава белән коры чистарту өчен җайланмалар каралырга тиеш.

Статья 149

1. Жир эшләре үткәргәндә, уңдырышлы катламны саклау өчен, алдан жиһазландырылган урыннарда жирнең әлеге катламын алу (калынлығы 15 см-дан ким булмаган), буртлау һәм саклау кирәк. Территориядә туфракны күмгәндә минераль туфракны һәм туфракның өске уңдырышлы катламнарын гына кулланырга рөхсәт ителә.

2. Казып алынган жирләрне экология буенча махсус вәкаләтле муниципаль орган күрсәткән урыннарга табигатьне саклау чараларын үткәрүгә һәм бозылган жирләрне торғызуга чыгарырга кирәк.

3. Урамнарың һәм тротуарларның йөрү өлешендә кире күмел қую катламлы тыгызлау (су сибү) белән, кышкы вакытта эрегән ком белән башкарыла. Газоннардагы траншеяләр катламлы тыгызлау белән жирле туфрак белән, өске катлам 15 сантиметр үсемлекле туфрак белән күмелә.

4. Траншеяләрне башкару өчен төшерелгәнче күмел қую рөхсәт ителми.

5. Траншеяләр катламлы тыгызланулы, өске катламы 20 сантиметр калынлыктагы юлларда һәм жәяулеләр зоналарында вак таш яки газоннарда үсемлекле туфрак белән күмелә.

Статья 150

1. Урамнарның яңешәдәге участокларын пычрату һәм яңгыр канализациясен пычрату, су үткәрү торбаларын, кюветларны һәм газоннарны күмел кую тыела.

Статья 151

1. Яңгыр һәм эрегән суларны казу урыннарында һәм аларга якын территорияләрдән үткәрүне эш башкаручы оешма тәэмин итәргә тиеш. Суны траншеяләрдән, котлованнардан, коелардан юлларга һәм тротуарларга жибәрү тыела. Су булган яңгыр канализациясе чөлтәренә юнәлтергә яки шланглар һәм тәлинкәләр аша чыгарылырга тиеш.

Статья 152

1. Яшеллекләрне бетерү һәм тамыр системасын ачуга рөхсәтне билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштермичә ялангач калдыру тыела.

2. Яшеллекләрне бетерү яки күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитет боерыгын рәсмиләштерергә һәм яшеллекләрне бетерү яки күчереп утыртуны гамәлгә ашырырга кирәк.

3. Муниципаль берәмлекнең яшелләндерелгән территориясендә жир эшләре башкарганда, казу эшләрен башкаручы оешмалар, предприятиеләр, учреждениеләр яки физик затлар бурычлы:

1) яшелләндерелгән территориянең жир кулланучылары һәм яшеллекләрне саклау буенча вәкаләтле орган белән яшеллекләр зонасында төзелеш эшләре башлануны килештерү һәм аларны эшләрнең тәмамлануы турында ике көннән дә соңга калмыйча хәбәр итү;

2) төзелеш территориясендәге агачларны 2 метр биеклектәге тоташ щитлар белән эйләндереп алырга. Щитларны агач кәүсәсеннән 0,5 метрдан да ким булмаган ераклыкта өчпочмак рәвешендә урнаштырырга, шулай ук 0,5 метр радиустагы өчпочмак тирәли агач түшәм ясарга;

3) юлларны, мәйданнарны, ишегалларын, тротуарларны һ. б. асфальтлау һәм жәю вакытында агач тирәли диаметры 2 м-дан ким булмаган буш урыннар калдырырга, аннан соң тимер-бетон рәшәткә яки башка тышлык урнаштырырга;

4) кабель, канализация торбалары һәм башка корылмалар салу вакытында траншеяләрне агач кәүсәсе 15 см га кадәр калынлыкта булганда агач кәүсәсеннән 2 м, 15 см дан күбрәк калынлыктагы агач кәүсәсеннән 3 м, куаклардан 1,5 м ,агач үзәгеннән ин кырый скелет ботагы кырыена кадәр арада казырга;

5) Көрнәле авылында юлларны, тротуарларны һәм башка корылмаларны реконструкцияләгәндә һәм төзегәндә, булган агачлар янында вертикаль билгеләрнең 5 см артык булганга каршы үзгәрүенә юл куймаска. Тамыр системасын ябу яки ялангач калдыру котылгысыз булган очракларда, проектларда һәм сметаларда агачларның нормаль үсеш шартларын саклау өчен тиешле җайлланмалар каралган;

6) төзелеш материалларын жыеп тормаска һәм машиналар һәм автомобилъләр тукталышларын газоннарда, шулай ук агачтан 2,5 м һәм

куаклардан 1,5 м дан яқын ераклыкта урнаштырмаска. Янучан материалларны жыю ағачлардан һәм куаклардан 10 метрдан да яқынрак башкарыймый;

7) яшеллекләрне тутыру һәм төзелеш материаллары белән пычрату;

8) керү юлларын һәм күтәрү кранын урнаштыру өчен урыннары яшеллекләр белән территориядән читтә урнаштырырга һәм ағачларның урнаштырылган коймаларын бозмаска;

9) ағачлар һәм куакларның тамыр системасы зонасындагы эшләрне төп скелет тамырлары урнашкан урыннан түбәнрәк, тамыр системасына зыян китермичә башкарыйрға;

10) жир эшләрен башкарғанда жирнең өске ундырышлы катламын алу, бораулау һәм саклау. Буртланган үсемлек туфрагын бу яки яңа территорияләрне яшелләндергәндә куллану өчен вәкаләтле муниципаль оешмаларга тапшырырга;

11) төзелеш эшләрен башкарғанда, туфракны табигатьне саклау چараларын үткәрүгә һәм бозылган жирләрне торғызуга вәкаләтле орган күрсәткән урыннарга чыгаруны тәэммин итәргә.

4. Казуны башкаручы оешма, предприятие, учреждение һәм физик зат бозылган газоннарны, яшеллекләрне, балалар, спорт мәйданчыкларын, кече архитектура формаларын, сыйфатлы һәм бөтен киңлектәге юл өлешен яки тротуарны яки яшеллекләр белән территорияне торғызырга тиеш.

Статья 153

1. Төзекләндеру эшләреннән соң туфракны, материалларны, төзелеш чүп-чарларын һәм коймаларны жыештыру мәжбүри.

2. Жир эшләре башкаруга ордер алган яки жир асты чөлтәрләрендә аварияне бетерүне башкаручы оешма, предприятие, учреждение һәм физик затлар, эшләр тәмамланганнан соң, 2 еллык срокка башкарыйлган эшләрнең сыйфатын гарантияләп, акт буенча төзекләндерелгән төзекләндеру белән казу урынын тапшырырга тиеш. Эшләрнең тәмамлану датасы булып актка кул кую датасы санала. Акт формасы Башкарма комитетның норматив актлары белән билгеләнә.

3. Жир асты коммуникацияләре өстендей дә, ремонт-тергезелеш эшләре үткәрелмәгән, эмма ремонт-тергезелеш эшләре үткәрелгәннән соң 2 ел эчендә барлыкка килгән башка урыннарда да туфрак утырган яки торғызылган япма деформацияләнгән очракта, эш башкаручы оешма тәүлек дәвамында барлык житешсезлекләрне бетерү бурычы тора.

4. Үз көчләре белән төзекләндерүне торғызу мөмкинлеге булмаганды, предприятие әлеге эшләрне башкару өчен махсус оешмалар белән килешү төзергә тиеш. Килешү төзү төзекләндеру элементларын торғызу өчен эш башкаручы оешманың жаваплылыгын бетерми.

5. Объектлар төзелгәндә төзекләндеру элементларын (яшел зоналар, тротуарлар, борт ташлары) саклау мөмкин булмаган очракта, төзелеш заказчысы үз хисабына торғызу ясый.

Статья 154

1. Эшләр тәмамлангач, жир эшләре өчен ордер алган юридик һәм физик затлар Башкарма комитетка түбәндәге документларны тапшырырга тиеш:

- 1) жир эшләренә ордер;
- 2) әлеге Кагыйдәләр нигезендә бозылган төзекләндерүне тулысынча торғызу турында акт;
- 3) электрон рәвештә башкарылган төшерү;
- 4) яшеллекләрне саклауны контролъдә тоту буенча вәкаләтле органга түбәндәге документларны тапшырырга:
 - 4.1) калдыкларны махсус оешмаларга тапшыру актлары;
 - 4.2) яшеллекләрне бетергәндә, күчереп утыртканда яки заарлаганда компенсацион яшелләндерү үткәрү буенча башкарылган эшләр актлары, яшеллекләрнең ныклап урнашу актлары. Компенсацион яшелләндерү үткәрелмәгән очракта, гамәлдәге методикаларга ярашлы исәпләнгән яшеллекләрне сүтү өчен акчалата компенсация түләүне раслаучы түләү документлары;
 - 4.3) яшеллекләрне бетерүгә бирелгән рөхсәттә күрсәтелгән шартларны үтәү;
 - 4.4) казу урыны фотосы.

Статья 155

1. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен вакытында башкарылмаган ордерлар буенча үткәрү үз белдеген белән башкару дип таныла.

Бүлек 39. Уңайлы мохиткә махсус таләпләр

Статья 156

1. Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, өлкәннәр һәм мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен торак пунктлар мохитең керү мөмкинлеген, әлеге объектларны югарыда күрсәтелгән затларның хәрәкәтенә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән жиһазландыруны күздә тотарга кинәш ителә.

2. Өлкән яштәгеләрнең һәм мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең хәрәкәтенә ярдәм итүче техник чаралар һәм жиһазлар проектлау, төзү, урнаштыру яңа төзелештә заказчы тарафыннан расланган проект документациясенә ярашлы рәвештә башкарылырга кинәш ителә.

Бүлек 40. Ярминкәләр һәм башка массакүләм чаралар вакытында төзекләндерүне оештыру

Статья 157

1. Ярминкәләр, күргәзмәләр, бәйрәм, күңел ачу, концерт, реклама һәм башка массакүләм чаралар вакытында әлеге чараларны оештыручылар һәм

заказчылар (авыл хужалыгы ярминкәләре очрагында - катнашучылар (сәүдә объектлары)) әлеге Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә чисталыкны һәм тәртипне саклауны, яшеллекләрне (чәчәк түтәлләрен, газоннарны, агачларны, куакларны) вакытында саклауны тәэмин итәргә тиеш чүп-чарны жыю, жыештыру һәм тиешле территориядән чыгару, аның туплануына юл күймаска.

2. Күрсәтелгән массакүләм чарапарны оештыру вакытында, чисталыкны тәэмин итү максатыннан, оештыручылар һәм заказчылар махсус оешмалар белән тиешле территориядән чүп-чарны вакытында жыю, жыю һәм чыгару, яшеллекләрне торғызу буенча килешүләр төзергә тиеш. Әлеге Килешүне (килешүне) төзemicә чарапар үткәру рөхсәт ителми.

3. Әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән чарапар тәмамланганнан соң, оештыручылар, заказчылар яки жаваплылар чүп-чарны кичекмәстән чыгаруны, яшеллекләрне торғызуны тәэмин итәргә тиеш. Әлеге чарапар бер көннән артык дәвам иткән очракта, чүп-чарны жыю һәм чыгару көн саен башкарыла.

4. Ярминкәләр оештыру өчен урыннар һәм сезонлы сәүдә, цирклар, хайваннар бакчалары h.b. өчен мәйданчыклар әлеге чарапарны үткәру максатыннан күрсәтелгән территорияләр бирелгән кешеләр тарафыннан карап тотыла.

Статья 158

1. Ярминкәләр, күргәзмәләр, бәйрәм, күңел ачу һәм башка массакүләм чарапар вакытында калдыкларны һәм чүп-чарны вакытлыча урнаштыру өчен урналар, чүп контейнерлары, биотуалетлар урнаштырыла. Урнаштырылган урналар, контейнерлар һәм биотуалетлар саны территориинән чисталыгын тәэмин итәргә тиеш.

Статья 159

1. Сәхнәләрне, стендларны, жиһазларны, механизмнарны һәм конструкцияләрне, павильоннарны, чатырларны h.b. вакытлыча урнаштыру, шулай ук күргәзмә, реклама, концерт, күңел ачу һәм башка массакүләм чарапарны үткәру чорында объектлар корылмаларына қуелган норматив таләпләрне исәпкә алыш, шулай ук Алексеевск муниципаль районы жирле үзидарे органнарының тиешле рөхсәтләрен алу тәртибендә башкарыла.

Статья 160

1. Ярминкәләр һәм (яки) сезонлы сәүдә, цирклар, хайваннар бакчалары h.b. оештыруга рөхсәт алучы затлар:

- 1) территорияне тиешле дәрәҗәдә тоту, шул исәптән аны санитар чистартуны тәэмин итү;
- 2) каты көнкүреш калдыкларын чыгару турында килешү төзергә;
- 3) чүп жыю һәм калдыклар жыю өчен чүп жыю урыннары (урналар) урнаштырырга;
- 4) бирелгән территориядә барлык төзекләндерү элементларын, аерым алганда яшеллекләрне саклауны тәэмин итәргә;

5) рөхсөт гамәлдә булу вакыты чыккач, оештыручылар төзекләндерү объектын торғызырга һәм зыян китергән очракта түләүләрне тулы күләмдә башкарырга тиеш.

Бүлек 41. Шәһәр мөхитен комплекслы төзекләндерү һәм үстерү проектларын кабул итүдә һәм гамәлгә ашыруды жәмәгатьчелек катнашу формалары һәм механизминары

41.1 Гомуми нигезләмәләр. Ижтимагый катнашуның бурычлары, файдасы һәм формалары

Статья 161

1. Халыкның әйләнә-тирә мөхит белән канәгатылген арттыру, тормыш һәм шәһәр мөхите сыйфатын күтәрү максатларында актив шәһәрлеләрнен, берләшмә вәкилләренең шәһәр территорияләрен төзекләндерү проектларын кабул итүдә һәм гамәлгә ашыруды катнашу, шәһәр үсеше субъектларының фикерләрен реаль исәпкә алу кирәк.

Статья 162

1. Барлық кызыксынучыларның киң катнашуын тәэммин итү һәм жәмәгать мәнфәгатьләрен һәм теләкләрен һәм һөнәри экспертизаны оптималь берләштерү өчен кирәк:

1) жәмәгатьчелек соравын ачыклау, хәрәкәт итүче кыйммәтләрне формалаштыру һәм каралган проектның максатларын билгеләү этапында жәмәгатьчелек катнашуын максимальләштерү;

2) мәсьәләне чишүнең алтернатив концепцияләрен эшләүдә жәмәгатьчелек катнашуын һәм һөнәри экспертизаны, шул исәптән проект семинарлары һәм ачык конкурсlar механизмын кулланып, берләштерү;

3) әлеге территориягә һәм әлеге мәсьәләгә кагылышлы шәһәр тормышының барлық субъектларын жәлеп итеп төзелгән варианtlарны карау;

4) сайланган концепцияне белгечләргә эшләп бетерү өчен тапшыру, кабат финал карапын карау, шул исәптән барлық кызыксынган субъектлар катнашуында аның нәтижәлелеген һәм жәлеп итүчәнлеген көчәйтү.

41.2 Ижтимагый катнашуны оештыру принциплары һәм механизминары

Статья 163

1. Жәмәгатьчелек катнашуының барлық формалары барлық кызыксынган якларны тулырақ көртүгә, аларның чын мәнфәгатьләрен һәм кыйммәтләрен ачыклауга, аларның теләсә нинди шәһәр үзгәрешләрен проектлауда чагылышына, проектларны гамәлгә ашыру максатлары һәм планнары буенча килешүгә ирешүгә, территорияне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыручи проектлар тирәсендә шәһәр тормышының барлық субъектларын мобилизацияләүгә һәм берләштерүгә юнәлдерелгән.

Статья 164

1. Территорияләрне төзекләндерү проеклары турында ачык фикер алышуны проект бурычларын формалаштыру этабында һәм проектлауның һәр этабы нәтижәләре буенча оештырырга кирәк.

Статья 165

1. Территорияләрне төзекләндерү һәм үстерүгэ кагылышлы барлык каарлар, тиешле территорияләрдә һәм шәһәр тормышының барлык субъектларында яшәүчеләрнең фикерен исәпкә алыш, ачык һәм гавами кабул итепергэ тиеш.

Статья 166

1. Халыкка һәм шәһәр тормышының башка субъектларына шәһәр мохитен төзекләндерү һәм комплекслы үстерү өлкәсендәге бурычлар һәм проектлар турында мәгълүмат һәм мәгълүмат бирү дәрәҗәсен арттыру өчен «Интернет» чөлтәрендә интерактив портал булдыру кинәш ителә.

Статья 167

1. «Интернет» чөлтәрендә тәп проект һәм конкурс документациясенә ирекле керүне тәэммин итәргә, шулай ук төзекләндерү проеклары турында ачык фикер алышуларны видеоязмалауны һәм аларны маҳсуслаштырылган муниципаль ресурсларда урнаштыруны тәэммин итәргә кирәк. Моннан тыш, проект материалларына жәмәгатьчелектә комментарийлар бирү һәм фикер алышу мөмкинлеген тәэммин итү кинәш ителә.

Статья 168

1. Каарлар кабул итү һәм комплекслы төзекләндерү проекларын гамәлгә ашыру процессында гражданнарның катнашуын гамәлгә ашыру өчен түбәндәге форматларга иярергә кирәк:

1) территорияне үстерү буенча максатларны һәм бурычларны уртак билгеләү, эйләнә-тирәлек проблемаларын һәм потенциалларын инвентаризацияләү;

2) сайланган территориядә тәп активлык төрләрен, функциональ зоналарны һәм аларның үзара урнашуын билгеләү;

3) жиһазлар, капиталъ булмаган объектлар, кече архитектура формалары төрен тикшерү һәм сайлау, шул исәптән аларның функциональ билгеләнешен, тиешле габаритларын, стиль каарын, материалларын билгеләү;

4) территориянең функциональ зоналаштырылуын исәпкә алыш, каплама төрләрен сайлауда консультацияләр;

5) яшелләндерүнен фаразланган төрләре буенча консультацияләр;

6) яктырту һәм яктырту жиһазларының фаразланган төрләре буенча консультацияләр;

7) проектны эшләүдә катнашу, архитекторлар, проектлаучылар һәм башка профильле белгечләр белән каарлар турында фикер алышу;

8) проект каарларын проектлау процессында катнашучылар һәм булачак кулланучылар, шул исәптән җирле халык (өлкәннәр һәм балалар), эшмәкәрләр, күрше территорияләр хужалары һәм башка кызыксынучылар белән килештерү;

9) проектны гамәлгә ашыру процессына җәмәгатьчелек контролен гамәлгә ашыру (шул исәптән теләсә кайсы кызыксынучылар тарафыннан контроль өчен мөмкинлек, шулай ук эшче төркем, проектның ижтимагый советы яки проектның күзәтү советы формалаштыру);

10) территорияне эксплуатацияләү процессына җәмәгать контролен гамәлгә ашыру (шул исәптән теләсә кайсы кызыксынучылар тарафыннан контроль өчен мөмкинлек, шулай ук эшче төркем, проектның ижтимагый советы яки территорияне эксплуатацияләүне дами бәяләү өчен проектның күзәтү советы формалаштыру).

Статья 169

1. Проектларны гамәлгә ашырганда җәмәгатьчелеккә планлаштырылган үзгәрешләр һәм барлык мөмкин булган коммуникация чаралары ярдәмендә бу процесста катнашу мөмкинлеге турында мәгълүмат бирүне тәэмин итәргә кирәк:

1) бердәм мәгълүмати интернет - ресурс (сайт яки күшымта) булдыру, ул мәгълүмат жыю, «онлайн» катнашуны тәэмин итү һәм проект барышы турында дами мәгълүмат бирү, җәмәгать фикер алышулары нәтиҗәләре буенча фото, видео һәм текст хисаплары бастырып чыгару буенча бурычларны хәл итү;

2) төрле яштәге кешеләрнең кин колачын һәм проектның потенциаль аудиториясен үз эченә алган җирле матбуғат чаралары белән эшләү;

3) проектлана торган объектка якын урнашкан торак йортларның подъездларында, шулай ук объектның үзендә маҳсус стендларда; кешеләрне җәлеп итү һәм туплау урыннарында (ижтимагый һәм сәүдә-куңел ачу үзәкләре, билге урыннары һәм мәйданчыклары), проектлана торган территория белән янәшә урнашкан әһәмиятле һәм социаль инфраструктура объектларында холлларында афишалар һәм белдерүләр эленү яки анда (поликлиникалар, мәдәният йортлары, китапханәләр, спорт үзәкләре), җәмәгать фикер алышулары үткәрү мәйданчыгында (керү төркеме зонасында, маҳсус мәгълүмат стендларында);

4) мәктәпләр һәм балалар бакчалары аша җирле халыкка мәгълүмат бирү. Шул исәптән мәктәп проектлары: рәсемнәр конкурсын оештыру. Укучыларның ата-аналары өчен теләкләр, иншалар, макетлар, проектлар жыю, анкеталар тарату һәм чакырулар;

5) очрашуда катнашучыларның шәхси чакыру шәхсән, электрон почта яки телефон аша;

6) төрле шәһәр һәм һөнәри җәмгыятыләргә мәгълүмат житкерүне тәэмин итү өчен социаль чөлтәрләр һәм интернет ресурсларын куллану;

7) кечкенә анкеталарны тутыру һәм жыю өчен жайламалар белән интерактив стендлар урнаштыру, җәмәгать тормышы үзәкләрендә һәм күп кеше булган урыннарда карталаштыру һәм теләкләр жыю өчен территориянен генераль планы белән стендлар урнаштыру;

8) проектлау объекты территориясендә зур үтеп керүчәнлек булган урыннарда махсус мәгълүмат стендлары урнаштыру. Стендлар анкеталар, мәгълүмат һәм кире элементе жыю өчен дә, жәмәгать фикер алышулыры нәтижәләре буенча проектлау процессының барлық этапларын һәм хисапларны иғълан итү өчен мәйданчыклар буларак та эшли ала;

9) проектлар турында фикер алышу интерактив форматта түбәндәге инструментлар ярдәмендә эшнең заманча төркем ысуулларын һәм катнашуын тәэмин итү өчен инструментларның киң жыелмасын кулланып булырга тиеш: анкеталау, сораштыру, интервью биры, карталаштыру, фокус-төркемнәр үткәрү, аерым кулланучылар төркемнәре белән эшләү, проект семинарлары оештыру, проект осталанәләре (воркшоплар) оештыру, ижтимагый фикер алышулар үткәрү, өлкәннәр һәм балалар катнашындағы уеннар дизайны, мәктәп укучылары һәм студентлар белән проект осталанәләре оештыру, мәктәп проектлары (рәсемнәр), әсәрләр, теләкләр, макетлар), территорияне эксплуатацияләүне бәяләүне үткәрү.

Статья 170

1. Проектлауның һәр этапында конкрет ситуация өчен максималь яраклы механизмнарны сайларга кирәк, алар проектта кызыксынучы барлық яклар өчен гади һәм аңлаешлы булырга тиеш.

Статья 171

1. Жәмәгать фикер алышуларын үткәрү өчен проектлау объекты белән янәшә урнашкан, яхши транспорт зонасында урнашкан, кешеләргә яхши билгеле булган ижтимагый һәм мәдәни үзәкләрне (мәдәният йорты, мәктәпләр, яшьләр һәм мәдәни үзәкләр) сайларга кирәк.

Статья 172

1. Жәмәгатьчелек фикер алышулары проект процессында катнашучыларга карата нейтраль позициягә ия булган тәжрибәле модератор катнашында үткәрелергә тиеш.

Статья 173

1. Очрашу нәтижәләре буенча, проект семинарлары, воркшоплар, дизайн-уеннар һәм теләсә нинди башка форматтагы жәмәгать фикер алышуы турында хисап, шулай ук очрашуның үз видеоязмасы төзелергә һәм проектның мәгълүмат ресурсларында да, шулай ук муниципалитетның рәсми сайтында да, гражданнар проектның үсеш процессын күзәтеп тора алсын өчен, шулай ук шәрехләп, бу процесска теләсә кайсы этапта кереп китәргә тиеш.

Статья 174

1. Квалификацияле катнашуны тәэмин итү өчен проект, проектка кадәр тикшеренү нәтижәләре, шулай ук проект турында актуаль мәгълүматны бастырып чыгару жәмәгатьчелек фикер алышуын уздыруга 14 көн кала башкарыла.

Статья 175

1. Төзекләндерү өлкәсендә жәмәгать контролен теләсә нинди кызыксынган физик һәм юридик затлар, шул исәптән фото, видеофиксация өчен техник чаралар, шулай ук «Интернет» чeltәрендәге гомумшәһәр интерактив порталлар кулланып, гамәлгә ашырырга хокуклы. Төзекләндерү өлкәсендә ачыкланган һәм жәмәгать контроле кысаларында теркәлгән бозулар турында мәгълүмат чаралар күрү өчен шәһәрнең башкарма хакимиятенең вәкаләтле органына һәм (яки) «Интернет» чeltәрендәге гомумшәһәр интерактив порталына жибәрелә.

Статья 176

1. Төзекләндерү өлкәсендә жәмәгать контроле мәгълүматның ачыклығын тәэммин итү турында законнар һәм башка норматив хокукый актлар нигезләмәләрен һәм төзекләндерү, торак һәм коммуналь хезмәтләр өлкәсендә жәмәгать контролен исәпкә алыш гамәлгә ашырыла.

Бүлек 42. Кагыйдәләрне бозган өчен жаваплылык

Статья 177

1. Гражданнары, вазыйфаи һәм юридик затларны әлеге кагыйдәләрне бозган өчен жаваплылыкка тарту Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының гамәлдәге законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 178

1. Жаваплылык чараларын куллану хокук бозучыны гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр нигезендә китерелгән матди зыянны каплау бурычыннан азат итми.

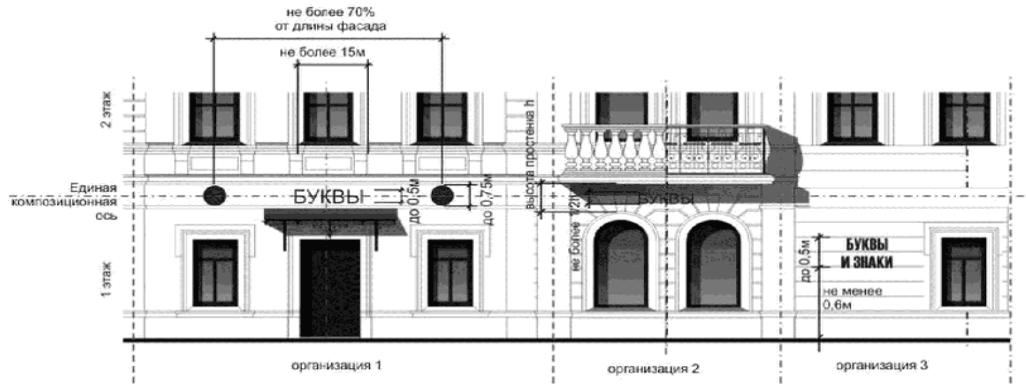
«Урта Тигенәле авыл жирлөгө»
МБ ен төзеклөндерүү кагыйдәләренә
1 нче күшүмтә

"ТЫШКЫ МӘГЬЛУМАТ ЧАРАЛАРЫН БИНА ФАСАДЛАРЫНА УРНАШТЫРУ ВАРИАНТЛАРЫ"

ДИВАР КОНСТРУКЦИЯЛӘРЕН УРНАШТЫРУ

УРНАШТЫРУ ПРИНЦИБИ ҮӘМ ВАРИАНТЛАРЫ

МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫ ҮӘМ ТАРИХИ ОБЪЕКТЛАР

ТОРАК БИНАЛАР ҮӘМ ТОРАК БУЛМАГАН БИЛГЕЛӘНЕШТӘГЕ ОБЪЕКТЛАР КОНСОЛЬ КОНСТРУКЦИЯЛӘРЕН УРНАШТЫРУ

УРНАШТЫРУ ПРИНЦИБИ ҮӘМ РӨХСӘТ ИТЕЛГӘН ГАБАРИТЛАР

ТОРАК БУЛМАГАН БИЛГЕЛӘНЕШТӘГЕ ОБЪЕКТЛАР МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫ ҮӘМ ТАРИХИ ОБЪЕКТЛАР

КОНСОЛЬ КОНСТРУКЦИЯЛЭРЕН УРНАШТЫРУ РӨХСӨТ ИТЕЛМИ
ТОРАК БИНАЛАР ҮЭМ ТЕРЭП ТӨЗЕЛГЭН МЭДЭНИ МИРАС
ОБЪЕКТЛАРЫ ҮЭМ ТАРИХИ
ОБЪЕКТЛАР

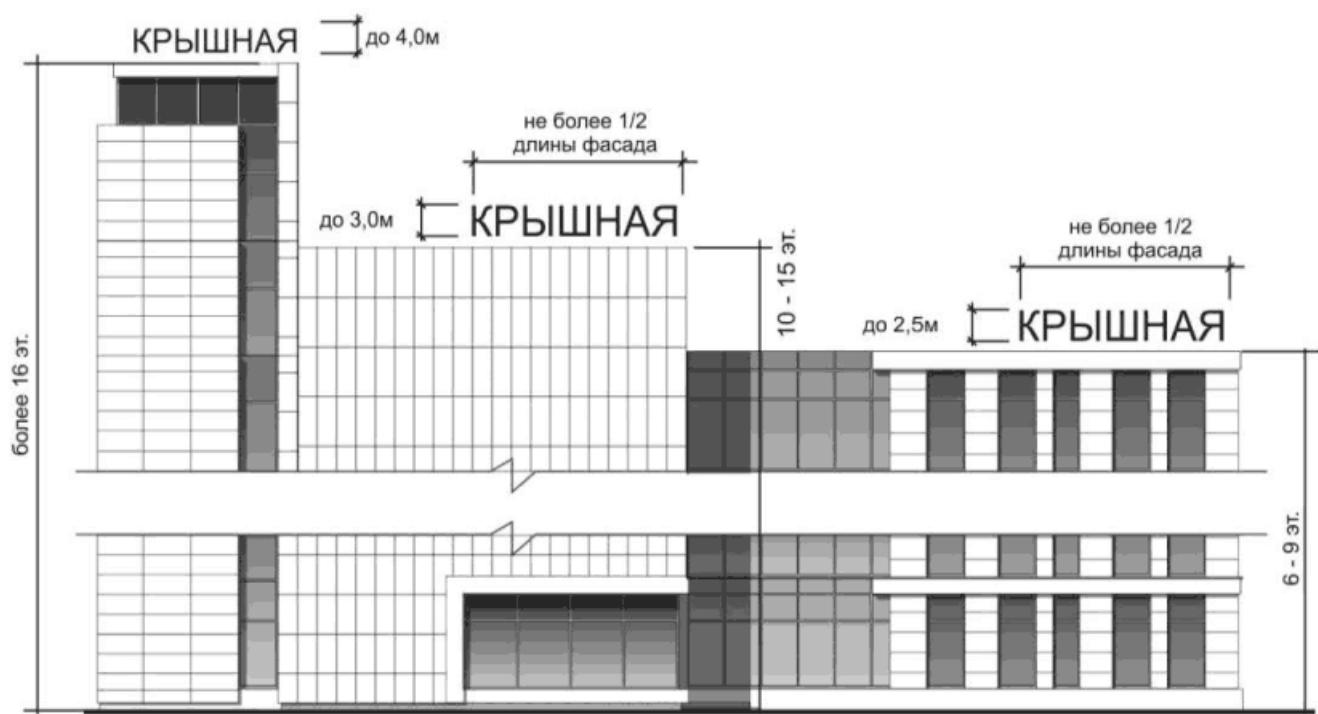

**Не допускается размещение консольных конструкций выше 1-го этажа,
непосредственно над входом в здание,
а также на расстоянии менее 10м друг от друга**

ТҮБЭ КОНСТРУКЦИЯЛЭРЕН УРНАШТЫРУ

УРНАШТЫРУ ПРИНЦИБЫ ҮЭМ РӨХСӨТ ИТЕЛГЭН ГАБАРИТЛАР

ТОРАК БУЛАРАК БИЛГЕЛЭНМЭГГЭН ОБЪЕКТЛАР

ТҮБЭ КОНСТРУКЦИЯЛӘРЕН УРНАШТАРУ РӨХСӘТ ИТЕЛМИ

МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫ ҚӘМ ТАРИХИ ОБЪЕКТЛАР

~~КРЫШНАЯ КОНСТРУКЦИЯ~~

ТОРАК БИНАЛАР

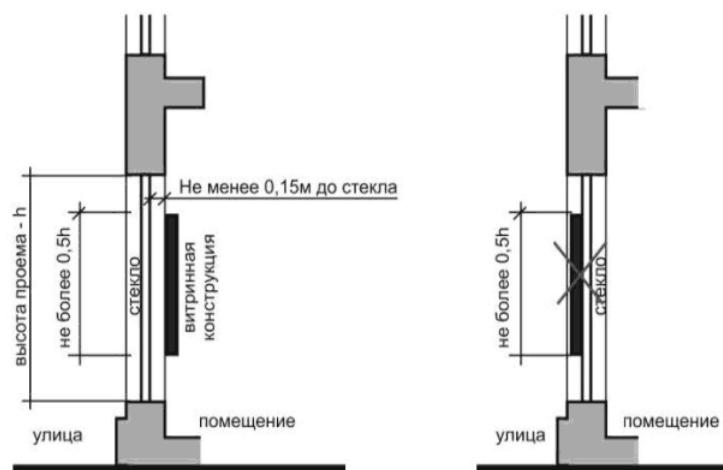
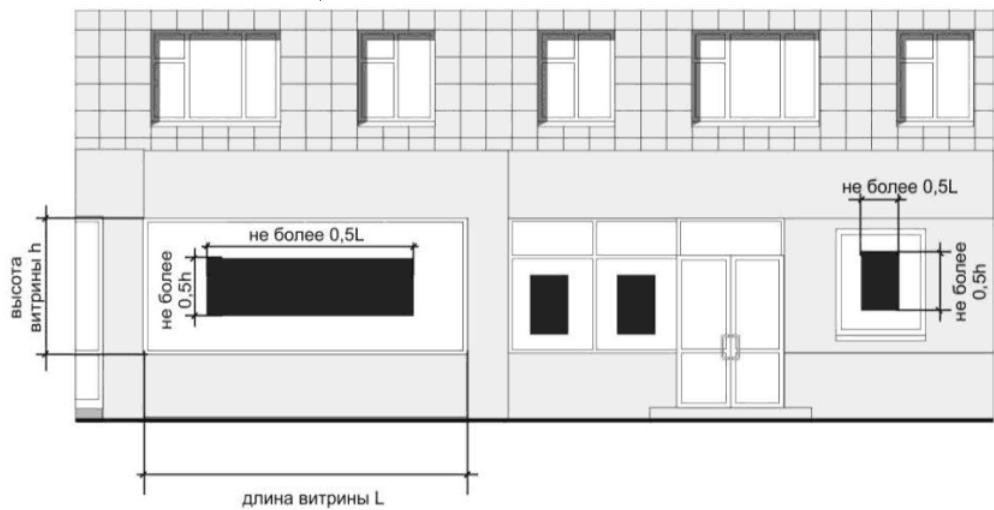
~~КРЫШНАЯ~~

~~КРЫШНАЯ~~

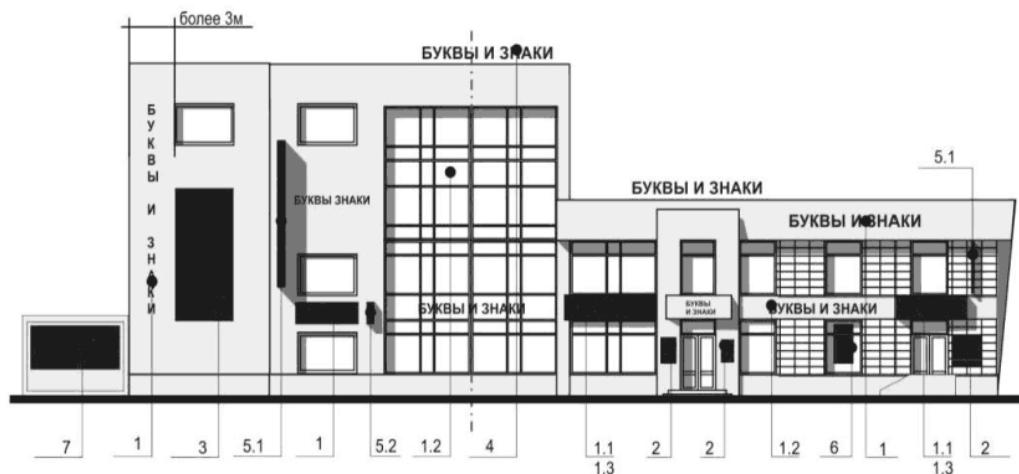
ВИТРИНА КОНСТРУКЦИЯЛЭР

ҮРНАШТЫРУ ПРИНЦИБЫ ҮЭМ РӨХСЭТ ИТЕЛГЭН ГАБАРИТЛАР

ТОРАК БУЛМАГАН БИНАЛАРДА МӘГЬЛУМАТИ КОНСТРУКЦИЯЛӘР УРНАШТЫРУ

ДОПУСКАЕТСЯ

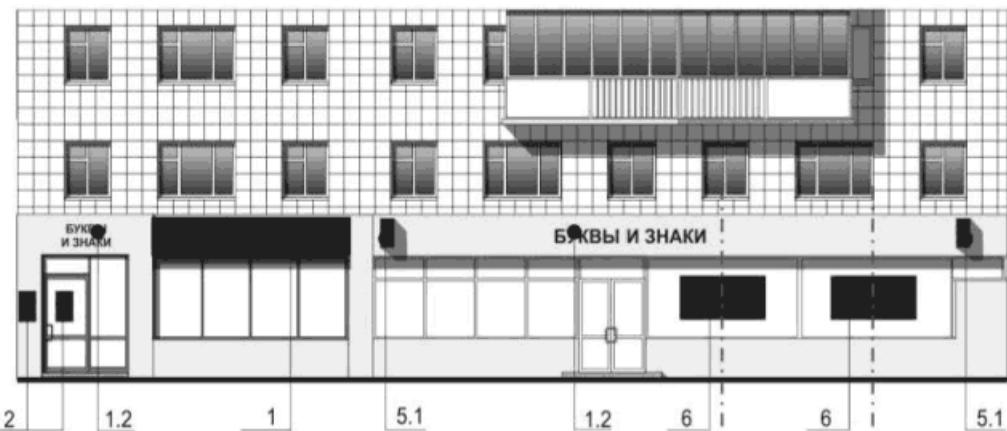
НЕ ДОПУСКАЕТСЯ

тип 1 - настенная конструкция;
1.1. - фоновая конструкция;
1.2. - бесфоновая конструкция;
1.3. - конструкция в виде световых коробов;
тип 2 - вывеска;
тип 3 - декоративное панно;
тип 4 - крышная установка.
тип 5 - консольная конструкция;
5.1. - модульная;
5.2. - малая;
тип 6 - витринная конструкция;
тип 7 - конструкция на ограждении

ТОРАК БИНАЛАРДА МӘГЪЛУМАТИ КОНСТРУКЦИЯЛӘР УРНАШТАРЫУ

ДОПУСКАЕТСЯ

тип 1 - настенна конструция:

1.1. - фоновая конструкция;

1.2. - бесфоновая конструкция;

1.3. - конструкция в виде световых коробов;

тип 2 - вывеска;

тип 3 - декоративное панно;

тип 4 - крышная установка.

тип 5 - консольная конструкция:

5.1. - модульная;

5.2. - малая;

тип 6 - витринная конструкция;

тип 7 - конструкция на ограждении

НЕ ДОПУСКАЕТСЯ

МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫНДА ҮӘМ ТАРИХИ БИНАЛАРДА МӘГЪЛУМАТИ КОНСТРУКЦИЯЛӘР

ДОПУСКАЕТСЯ

тип 1 - настенная конструкция;
1.1. - фоновая конструкция;
1.2. - бесфоновая конструкция;
1.3. - конструкция в виде световых коробов;
тип 2 - вывеска;
тип 3 - декоративное панно;
тип 4 - крышная установка;
тип 5 - консольная конструкция;
5.1. - модульная;
5.2. - малая;
тип 6 - витринная конструкция;
тип 7 - конструкция на ограждении

НЕ ДОПУСКАЕТСЯ

УРНАШТЫРУ

СТЕНА КОНСТРУКЦИЯЛӘРЕН КЕРҮ ТӨРКЕМЕ ФРИЗЫНДА УРНАШТАРЫРГА РӨХСӘТ ИТЕЛӘ

